

Letnik II
3/2004

Prispevki
k didaktiki
zgodovine

Prispevki k didaktiki zgodovine

Vsi prispevki so avtorska dela in niso lektorirani.

Letnik 2, številka 3
2004

Oddelek za zgodovino

Kazalo

<i>Predgovor</i>	3
Prvi del: PISANJE UČNIH PRIPRAV	4
Drugi del: UČNE PRIPRAVE ZA OSNOVNO ŠOLO	10
Tretji del: UČNE PRIPRAVE ZA SREDNJO ŠOLO	89
<i>Avtorice prispevkov</i>	166

Predgovor

Na oddelku za zgodovino Filozofske fakultete morajo študentje in študentke 4. letnika pedagoške smeri opraviti dva izpitna učna nastopa, enega v osnovni in enega v srednji šoli. Na izpitne učne nastope se morajo temeljito in vestno pripraviti ter izdelati pisno učno pripravo.

V tretji številki publikacije Prispевki k didaktiki zgodovine so predstavljene učne priprave za osnovno in srednjo šolo, ki se lahko uporabljajo tudi kot študijsko gradivo.

Napotki za pisanje učnih priprav pa se nanašajo predvsem na oblikovanje učnih ciljev učne enote.

Kot mentorica pri izpitnih nastopih in recenzentka učnih priprav želim vsem avtoricam veliko osebnega zadovoljstva pri pedagoškem delu.

Urednica: Danijela Trškan

Prvi del:

PISANJE UČNIH PRIPRAV

PISANJE UČNIH PRIPRAV (Danijela Trškan)

Navodila za pisanje učne priprave so že navedena v Prispevkih k didaktiki zgodovine, letnik I, št. 3.

V tem prispevku pa je poudarek predvsem na oblikovanju učnih ciljev oz. ciljev učne enote.

V učni pripravi so učni cilji razdeljeni na glavni (kompleksni) cilj in na delne (konkretne, precizne) učne cilje.

Glavni cilj se vedno nanaša na celotno učno temo ali učno enoto. Najpogosteje vključuje vsebinski vidik.

Delni cilji pa se nanašajo na posamezne didaktično-vsebinske poudarke oz. probleme in so vedno predstavljeni v kronološkem vrstnem redu. Imenujejo se lahko etapni, delni ali urni učni cilji.

Delni cilji niso vsebinsko, procesno, proceduralno ali vzgojno razdeljeni pri učnih pripravah, ki jih pišejo študentje, ampak vedno vključujejo vse elemente oz. vidike. Ti elementi so predstavljeni v nadaljevanju.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI ALI UČNI CILJI:

Glavni ali kompleksni:
Delni ali precizni:

OBLIKOVANJE UČNIH CILJEV ZA POUK ZGODOVINE

UČNI CILJI VSEBUJEJO TRI VIDIKE:

- IZOBRAŽEVALNI (DIDAKTIČNI, VSEBINSKI) VIDIK
- OPERATIVNI (PROCESNI oz. METODIČNI in PROCEDURALNI oz. DELOVNI) VIDIK
- VZGOJNI (ŽIVLJENJSKI) VIDIK

VSEBINSKI CILJI (konkretna zgodovinska vsebina) SO NAJPOGOSTEJE POVEZANI Z MISELNO PROCESNIMI CILJI (PREDMETNE SPOSOBNOSTI IN SPRETNOSTI).

Miselni procesi se lahko sestavijo po Bloomovi ali Marzanovi taksonomiji.

BLOOMOVA TAKSONOMIJA

ZNANJE:

- povedati pridobljene informacije (kdo, kje, kdaj, kaj, kateri dogodek, kateri vzroki, katere posledice);
- znati pomembne dogodke, procese iz svetovne, evropske in slovenske zgodovine.

RAZUMEVANJE:

- razumeti vpliv evropskih in svetovnih dogajanj na slovensko zgodovino;
- razumeti smisel oz. bistvo sporočil in virov;
- razlikovati med spremembami in kontinuitetami;
- razlikovati vzroke od posledic;
- razlikovati med mnenji in dejstvi, med zgodovinskimi interpretacijami in podatki;
- ločevati bistvene informacije od nebistvenih;
- opisati preteklost z lastnimi besedami;
- razumeti, pojasniti ali razložiti slikovno ali pisno gradivo;
- urediti podatke v pravilnem časovnem zaporedju;
- poiskati sočasne dogodke v določenem obdobju;
- napovedati oz. predvidevati potek dogodkov, procesov oz. posledice.

UPORABA:

- pravilno uporabiti zgodovinsko terminologijo;
- klasificirati in razporediti podatke v virih;
- reševati probleme v novih situacijah.

ANALIZA:

- opisati in primerjati dogodke ter ugotoviti podobnosti in razlike;
- opisati in primerjati različna mnenja oz. osebna stališča;
- opisati in primerjati vzroke in posledice;
- interpretirati (razlagati) informacije iz različnih virov;
- ugotoviti, razložiti in dokazati zanesljivost, vrednost, pristranskost, verjetnost in uporabnost zgodovinskega vira.

SINTEZA:

- povezovati podatke in posploševati;
- zbrati in urediti podatke v virih o določenem dogodku;
- sklepati iz splošnega na posamezno (deducirati) ;
- sklepati iz posameznih primerov na splošnost (inducirati).

VREDNOTENJE:

- oceniti pomembnost zgodovinskih dogodkov;
- oceniti uporabnost, zanesljivost, vrednost, verjetnost, pristranskost slikovnih in pisnih virov ...

MARZANOVA TAKSONOMIJA

- primerjati,
- razvrščati po pomembnosti,
- sklepati z indukcijo,
- sklepati z dedukcijo,
- analizirati napake/razlike,
- argumentirati oz. utemeljevati z dokazi,
- abstrahirati (poiskati podobnosti ali razlike),
- analizirati perspektive/pogleda,

- izbirati med alternativami oz. odločati se med možnostmi ter izbor utemeljiti z dokazi,
- preiskovati s pomočjo virov,
- reševati problem,
- odkrivati nove rešitve.

DELOVNI CILJI (ŽIVLJENJSKE SPOSOBNOSTI IN SPRETOSTI) SE NAJPOGOSTEJE UPORABLJAJO BREZ ALI Z VSEBINSKIMI CILJI.

Delovni cilji ponavadi vključujejo dva elementa: delo učencev in pogoje dela.

- učenci aktivno poslušajo, opazujejo in pišejo;
- učenci odgovarjajo na učiteljeva vprašanja;
- učenci samostojno uporabljajo učbenike, delovne zvezke, atlase, strokovno literaturo, vire;
- učenci komunicirajo, izražajo mnenja;
- učenci se navajajo na časovno razporeditev dela;
- učenci se navajajo na izpolnjevanje navodil;
- učenci se navajajo na izbiranje podatkov in uporabo zgod. terminologije;
- učenci se navajajo na uporabo opomb in na navajanje literature pri zahtevnejših pisnih poročilih;
- učenci uporabljajo sodobno informacijsko-komunikacijsko tehnologijo (elektronsko pošto, internet, zgoščenke ...);
- učenci izdelujejo različna pisne izdelke (poročila, referate ...);
- učenci izdelujejo različne grafične izdelke (miselne vzorce, plakate, grafične predstavitve ...);
- učenci se navajajo na javni nastop oz. govorno vajo;
- učenci samostojno, v dvojicah ali v skupinah ali s pomočjo različnih učil (učbenika, virov, atlasov, strokovne literature, videokaset, zgoščenk interneta ...) spoznajo, ugotovijo itd;
- učenci spoznajo, ugotovijo itd. v knjižnici, v muzeju, na ekskurziji, na raziskovalnem taboru, v arhivu, na gledališki predstavi itd;
- učenci v delovnih skupinah berejo, izbirajo podatke, oblikujejo pisna poročila in pripravljajo vizualno in ustno predstavitev svojih rezultatov itd.

VZGOJNI CILJI (ODNOS DO DRUŽBE) SE NAJPOGOSTEJE UPORABLJAJO SAMOSTOJNO, LAHKO PA TUDI V KOMBINACIJI Z VSEBINSKIMI IN METODIČNIMI CILJI:

- učenci se navajajo na medsebojno pomoč in prostovoljno delo;
- učenci se navajajo na razumevanje in spoštovanje različnih ver, kultur in skupnosti;
- učenci znajo vrednotiti kulturno dediščino **in preteklost**;
- učenci pridobivajo vrednote kot so svoboda, pravičnost, solidarnost, kritičnost, spoštovanje drugih, primeren odnos do sebe, okolja, države in narodov;
- učenci se pripravljajo na nadaljnji študij ter na demokratično sodelovanje in državljanstvo.

...

SODOBNA RAZREDNA UČILA ZA ZGODOVINO

UČBENIKI

ZA OSNOVNO ŠOLO

Janša-Zorn, O., Kastelic, A., Škraba, G. (2004). Spoznavajmo zgodovino: zgodovina za 6. razred devetletne osnovne šole. Ljubljana: Modrijan.

Rode, M., Tawitian, E. (2004). Prvi koraki v preteklost: zgodovina za 6. razred devetletke. Ljubljana: DZS.

Janša, O., Mihelič, D. (2001). Stari in Srednji vek. Zgodovina za 6. razred osnovne šole. Ljubljana: DZS.

Simonič Mervic, K. (2003). Stari svet: Zgodovina za 7. razred devetletne osnovne šole. Ljubljana: Modrijan. Janša Zorn, O. (2003). Dodatek k učbeniku Stari svet. Ljubljana: Modrijan.

Žvanut, M., Vodopivec, P. (2000). Vzpon meščanstva. Zgodovina za 8. razred devetletne osnovne šole. Ljubljana: Modrijan.

Cvirn, J., Hriberšček-Balkovec, E., Studen, A. (2000). Novi vek. Zgodovina za 7. razred osemletke. Ljubljana: DZS.

Kern, A. N., Nečak, D., Repe, B. (1997). Naše stoletje. Učbenik za 8. razred osnovne šole. Ljubljana: Modrijan.

Dolenc, E., Gabrič, A., Rode, M. (2002). Koraki v času. 20. stoletje, Zgodovina za 8. razred osemletke in 9. razred devetletke. Ljubljana: DZS.

ZA SREDNJE ŠOLE

Brodnik, V. idr. (1997). Zgodovina 1 za prvi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS.

Berzelak, S. (2002). Stara doba. Učbenik za 1. letnik gimnazije. Ljubljana: Modrijan.

Hozjan, A., Potočnik, D. (2000). Zgodovina 2. Učbenik za drugi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS.

Berzelak, S. (2002). Srednji in novi vek. Učbenik za 2. letnik gimnazije. Ljubljana: Modrijan.

Granda, S., Rozman, F. (1999). Zgodovina 3. Učbenik za tretji letnik gimnazije, Ljubljana: DZS.

Repe, B. (1998). Sodobna zgodovina: zgodovina za 4. letnik gimnazij. Ljubljana: Modrijan.

Dolenc, E., Gabrič, A. (2002). Zgodovina 4. Učbenik za četrti letnik gimnazije. Ljubljana: DZS.

Berzelak, S. (1996). Zgodovina 1 za tehniške in druge strokovne šole. Učbenik za 1. in 2. letnik tehniških in drugih strokovnih šol. Ljubljana: Modrijan.

Berzelak, S. (1998). Zgodovina 2 za tehniške in druge strokovne šole. Učbenik za 3. in 4. letnik tehniških in drugih strokovnih šol. Ljubljana: Modrijan.

DELOVNI ZVEZKI

ZA OSNOVNO ŠOLO

Kastelic, A., Škraba, G. (2004). Spoznavajmo zgodovino: zgodovina za 6. razred devetletne osnovne šole. Delovni zvezek. Ljubljana: Modrijan.

Rode, M., Tawitian, E. (2004). Prvi koraki v preteklost. Delovni zvezek za 6. razred devetletke. Ljubljana: DZS.

Simonič Mervic, K. (2003). Stari svet: Zgodovina za 7. razred devetletne osnovne šole. Delovni zvezek. Ljubljana: Modrijan.

Trampuš, C. (2000). Obiščimo stari in srednji vek. Delovni zvezek za 7. razred devetletke. Ljubljana: DZS.

Rovšek-Kosmač, F., Škraba, G. (2001). Zgodovina 6. Vaje in naloge za 6. razred osnovne šole. Ljubljana: Debora.

Škraba, G. (2001). Vzpon meščanstva. Zgodovina za 7. razred osnovne šole. Zgodovina za 8. razred devetletne osnovne šole. Delovni zvezek. Ljubljana: Modrijan.

Rode, M. (2001). Zgodovina za 8. razred devetletne osnovne šole. Delovni zvezek. Ljubljana: DZS.

Kern, A. N. (1997). Naše stoletje. Zgodovina za 8. razred osnovne šole. Delovni zvezek. Ljubljana: Modrijan.

Rode, M. (2003). Koraki v času. Delovni zvezek za 9. razred devetletne osnovne šole. Ljubljana: DZS.

Škraba, G., Rovšek-Kosmač, F. (2003). Delovni zvezek za zgodovino v 9. razredu devetletne osnovne šole in 8 razredu osemletne osnovne šole: vaje in naloge. Ljubljana: Debora.

ZA SREDNJE ŠOLE

Pastar, Z., Sobatkiewicz. (1998). Delovni zvezek za 1. letnik gimnazije. Ljubljana: DZS.

Šifrer, V. (2001). Delovni zvezek za 2. letnik gimnazije. Ljubljana: DZS.

Kastelic, A., Končan, B. (2001). Delovni zvezek za 3. letnik gimnazije. Ljubljana: DZS.

Vogrinc, R. (2000). Sodobna zgodovina. Zgodovina za 4. letnik gimnazij. Delovni zvezek. Ljubljana: Modrijan.

Berzelak, S. (1997). Zgodovina za tehniške in druge strokovne šole 1. Delovni zvezek za 1. in 2. letnik tehniških in drugih strokovnih šol. Ljubljana: Modrijan.

Berzelak, S. (1998). Zgodovina za tehniške in druge strokovne šole 2. Delovni zvezek za 3. in 4. letnik tehniških in drugih strokovnih šol. Ljubljana: Modrijan.

ATLASI

Mali zgodovinski atlas. (1999). Ljubljana: Modrijan.

Šolski zgodovinski atlas. (1994). Ljubljana: DZS.

Zgodovinski atlas za osnovno šolo. (1999). Koraki v času. Ljubljana: DZS.

Drugi del:

UČNE PRIPRAVE ZA OSNOVNO ŠOLO

FILOZOFSKA FAKULTETA
Oddelek za zgodovino
Didaktika zgodovine

UČNA PRIPRAVA:

GRADOVI V SV SLOVENIJI

27. 02. 2004

IRENA MAVRIČ

Priprava na vzgojno-izobraževalno uro

Razred: 5b	Datum: 27. 02. 2004	Šola: Osnovna šola Nove Jarše	Kandidat: Irena Mavrič Mentor: doc. dr. Danijela Trškan
Učna enota: Gradovi v SV Sloveniji		<u>Operativni vzgojno-izobraževalni cilji:</u> Glavni cilj: Učenci spoznajo pomen nekaterih gradov na Slovenskem v preteklosti in sedanjosti. Delni cilji: -Učenci spoznajo pomembnost gradov v preteklosti. -Spoznajo nekatere gradove v SV Sloveniji -Učenci poskušajo ugotoviti nekatere značilnosti določenih gradov. Delovni cilj: Učenci skupinsko rešujejo naloge, komunicirajo in odgovarjajo na vprašanja, ter javno nastopajo.	
Učna tema: Panonski svet			
Učne oblike: Netradicionalna frontalna učna oblika, skupinska			
Učne metode: Metoda razlage, metoda razgovora, metoda demonstracije (slikovna in besedna demonstracija), metoda dela z besedili		Učne tehnike: rebus	
Učna sredstva: <u>Učila:</u> učbenik (Zorn Janša, O., Umek, M., Košak, M. (2000). TU SEM DOMA 2, Naravne enote Slovenije, učbenik. Ljubljana: Modrijan, učni listi, knjiga (Stopar, I. (1986). Gradovi na Slovenskem. Ljubljana: Cankarjeva založba, slike, prosojnice, videokaseta <u>Učni pripomočki:</u> tabla, kreda, projekcijsko platno, grafoskop, videorekorder			
Korelacije: Geografija, slovenski jezik		Novi pojmi: Jantarjeva cesta, vitel	

Viri in literatura:

Stopar, I. (1986). Gradovi na Slovenskem. Ljubljana: Cankarjeva založba

Stopar, I. (1991). Gradovi. Ljubljana: Cankarjeva založba

Zorn Janša, O., Umek, M., Košak, M. (2000). TU SEM DOMA 1, Domača pokrajina.
Ljubljana: Modrijan

Zorn Janša, O., Umek, M., Košak, M. (2000). TU SEM DOMA 2, Naravne enote Slovenije, učbenik. Ljubljana: Modrijan

<http://www.burger.si/SLOGradovi.html> (dostop: 19. 02. 2004)

<http://www.gradovi.com> (dostop: 19. 02. 2004)

<http://www.slovenia-tourism.si/?grad=120> (dostop: 19. 02. 2004)

<p>Potek vzgojno-izobraževalne ure</p> <p>Učitelj</p> <p>1. UVODNI DEL (5 minut)</p> <p>1.1. UVODNA MOTIVACIJA Najprej se predstavim, nato učencem napovem, da jim bom prebrala kratko zgodnico (učbenik: Zorn Janša, O., Umek, M., Košak, M. (2000). <u>TU SEM DOMA 1, Domača pokrajina</u>. Ljubljana: Modrijan, str. 92), s pomočjo katere bodo poskušali ugotoviti naslov današnje ure, zato naj pozorno poslušajo. Uporabim metodo besedne demonstracije.</p> <p>1.2. UVODNA RAZLAGA IN RAZGOVOR Po prebrani zgodnici sledijo vprašanja, ki se nanašajo na naslov današnje ure.</p> <p>Kaj mislijo o čem bomo danes govorili? (če učenci ne bi imeli nobene ideje jim bom pomagala z vprašanji, ki se navezujejo na tekst, ki sem ga prebrala: Kje je živela grofica Veronika?)</p> <p>Vprašam kakšen je odgovor na vprašanje glede naslova današnje ure.</p> <p>Nato jim razložim, da bomo najprej res napisali nekaj značilnosti gradov, nato pa bomo s pomočjo skupinskega dela raziskali skrivnosti nekaterih slovenskih gradov v SV Sloveniji.</p> <p>2. GLAVNI DEL (30 minut)</p> <p>2.1. UVOD V SKUPINSKO DELO</p> <p>Naslov učne ure napišem na tablo in ob tem učence opozorim, da bo tabelska slika napisana v obliki miselnega vzorca, lahko pa pišejo v obliki alinej, če jim to seveda bolj ustreza.</p> <p>Temu bodo sledila vprašanja, ki se navezujejo na novo snov:</p> <p>Kje so gradili gradove? Zakaj so jih gradili? Kdo je bil dovolj bogat, da je lahko gradil gradove? Kdo jih je gradil? Kakšno je bilo življenje v gradovih?</p>	<p>Učenec</p> <p>- Učenci pozorno poslušajo zgodnico</p> <p>- Učenci poskušajo odgovoriti na moja vprašanja</p> <p>- Gradovi</p> <p>- Učenci napišejo naslov v zvezek</p> <p>Možni odgovori:</p> <p>- na vzpetinah oziroma gričih - zaradi obrambe pred sovražniki - graščaki oziroma bogati plemiči - kmetje - prirejali so zabave in tekmovanja</p>
--	--

<p>Kaj je nastajalo ob poteh pod gradovi?</p> <p>Nato jih vprašam, katere gradove v SV Sloveniji poznajo. Naj si pomagajo z učbenikom in zemljevidom na strani 88.</p> <p>2.2. SKUPINSKO DELO</p> <p>2.2.1. NAVODILA ZA DELO V SKUPINAH</p> <p>Učencem razložim, da bomo delali v skupinah in reševali učni list št. 1. Vsaka skupina bo dobila sliko svojega gradu in kratek tekst, ki ga bo mogla prebrati in nato odgovoriti na zastavljena vprašanja. Zraven bo vsaka skupina, in vsak član v njej, dobila svoj delovni list, na katerega bodo napisali odgovore na vprašanja vseh skupin. Na tablo napišem imena gradov in skupine.</p> <p>Učencem povem, da bo delo potekalo v petih skupinah. V eni skupini bo po pet učencev. Predlagam naj eden prebere tekst na glas, dva naj rešujeta list, dva pa bosta poročala o njihovem delu. Skupine imajo na voljo 15 minut.</p> <p>2.2.2. RAZDELITEV V SKUPINE IN RAZDELITEV GRADIVA</p> <p>Učence razdelim in jim dodelim gradivo za delo.</p> <p>2.2.3. KONTROLA DELA</p> <p>Med delom učence kontroliram in jim pomagam, če jim vprašanja delajo težave. V vsaki skupini vprašam, če imajo porazdeljene vse funkcije. Med njihovim skupinskim delom si pripravim tudi grafoskop in prosojnice, na katerih so rešitve delovnega lista številka 1.</p> <p>Proti koncu predvidenega časa jih opozorim na to, da imajo še 5 minut časa in, da naj se pripravijo na poročanje.</p> <p>Po izteku predvidenega časa se pripravimo na poročanje.</p> <p>2.2.4. PLENARNO POROČANJE</p> <p>Poročanje skupin povezujem s slikovno demonstracijo (Stopar, I. (1986). Gradovi na Slovenskem. Ljubljana: Cankarjeva založba)</p> <p>Pred poročanjem učencem povem, da morajo ob</p>	<p>- mesta (Maribor, Ptuj, Krško ...)</p> <p>- Ptuj, Borl, Dornava, Podsreda, Podčetrtek, Celje, Velenje ...</p> <p>- Učenci poslušajo navodila</p> <p>- Učence razdelim v pet skupin, oni pa se pripravijo na delo v skupinah</p> <p>- Učenci rešujejo delovne liste in povprašajo za pomoč, če imajo težave.</p> <p>- Učenci počasi končujejo z nalogo</p>
--	--

<p>predstavitvi skupin reševati učni list št. 1.</p> <p>Nato 1. skupino povabim pred tablo in napovem njihovo temo:</p> <p>1. GRAD PTUJ (knjiga: Stopar, I. (1986). Gradovi na Slovenskem, str. 65-61)</p> <p>Na grafoskop položim prosojnico z odgovori na vprašanja 1. skupine. Po potrebi povzamem ali pa dopolnim poročanje prve skupine.</p> <p>Zahvalim se jim za poročanje in povabim 2. skupino pred tablo.</p> <p>Napovem njihovo temo:</p> <p>2. GRAD MOKRICE (Stopar, I. (1986). Gradovi na Slovenskem, str. 198-202)</p> <p>Na grafoskop položim prosojnico z odgovori na vprašanja 2. skupine. Po potrebi povzamem ali pa dopolnim poročanje druge skupine.</p> <p>Zahvalim se jim za poročanje in povabim 3. skupino pred tablo. Napovem njihovo temo:</p> <p>3. GRAD BORL (Stopar, I. (1986). Gradovi na Slovenskem, str. 84-88)</p> <p>Na grafoskop položim prosojnico z odgovori na vprašanja 3. skupine. Po potrebi povzamem ali pa dopolnim poročanje tretje skupine. Zahvalim se jim za poročanje in povabim 4. skupino pred tablo ter napovem temo 4. skupine:</p> <p>4. GRAD SEVNICA (Stopar, I. (1986). Gradovi na Slovenskem, str. 176-179)</p> <p>Na grafoskop položim prosojnico z odgovori na vprašanja 4. skupine. Po potrebi povzamem ali pa dopolnim poročanje četrte skupine.</p> <p>Zahvalim se jim za poročanje in povabim 5. skupino pred tablo. Napovem njihovo temo:</p>	<p>- 1. skupina poroča o svojem delu, ostali učenci rešujejo delovni list št. 1.</p> <p>- Učenci si prepisejo pravilne rezultate</p> <p>- 2. skupina poroča o svojem delu, ostali učenci rešujejo delovni list št. 1.</p> <p>- Učenci si prepisejo pravilne rezultate</p> <p>- 3. skupina poroča o svojem delu, ostali učenci rešujejo delovni list.</p> <p>- Učenci si prepisejo pravilne rezultate</p> <p>- 4. skupina poroča o svojem delu, ostali učenci rešujejo delovni list.</p> <p>- Učenci si prepisejo pravilne rezultate</p>
--	---

<p>5. GRAD PODSREDA (Stopar, I. (1986). Gradovi na Slovenskem; str. 153-156)</p> <p>Na grafoskop položim prosojnico z odgovori na vprašanja 5. skupine. Po potrebi povzamem ali pa dopolnim poročanje pete skupine.</p> <p>Zahvalim se jim za poročanje.</p> <p>3. ZAKLJUČNI DEL (10 minut)</p> <p>PONAVLJANJE</p> <p>Nato napovem še, da bomo naučeno snov ponovili še na zabaven način in da imajo na voljo približno 5 minut.</p> <p>Učencem razdelim še 2. učni list - rebus in z vprašanji, ki se navezujejo na današnjo predelano snov, ponovimo glavne značilnosti gradov in naštejemo nekaj naših najbolj znanih gradov na severovzhodu.</p> <p>Na grafoskop položim še pravilne rezultate rebusa, ki si jih učenci prepisejo.</p> <p>Če bo čas dopuščal je možnost ogleda videokasete: (Vinčec, M. (1996). Gradovi. Ars video)</p>	<p>- 5. skupina poroča o svojem delu, ostali učenci rešujejo delovni list.</p> <p>- Učenci si prepisejo pravilne rezultate</p> <p>- Učenci poslušajo še zadnja navodila</p> <p>- Učenci rešujejo učni list št. 2.</p> <p>- Učenci prepisejo pravilne rešitve</p>
---	--

NALOGE ZA SKUPINE

1. SKUPINA - GRAD PTUJ

Slikovit grad nad mestom Ptuj je stoletja dolgo varoval naselbino pod seboj, danes pa privlači s svojo slikovitostjo. S svojo lego na griču nad levim bregom Drave je bil nekdanji strateško pomemben. Prav tu pod gradom, je čez Dravo tekla znamenita jantarjeva cesta. Strateško mesto so kasneje zavzeli stari Rimljani, ki so na tem mestu zgradili utrdbo. Grad naj bi služil kot obramba pred stalnimi ogrskimi vpadi. Grad je skozi stoletja doživel številne pozidave in je danes urejen v veličasten muzej.²

ODGOVORITE NA VPRAŠANJA:

1. Kje leži grad Ptuj?
2. Katera cesta je tekla čez reko Dravo?
3. Kdo je zavzel to mesto?
4. Čemu je služil grad?
5. Kaj je danes v gradu?

Jantarjeva cesta - po tej cesti je tekla trgovina z jantarjem in bakrom

¹ <http://www.burger.si/Ptuj/PtujGrad.html>

² ibid.

2. SKUPINA - GRAD MOKRICE

Grad stoji na pomolu nad glavno cesto Ljubljana - Zagreb, v bližini slovensko hrvaške meje. Prvotni srednjeveški stolpasti dvor, so v renesančni dobi razširili s štirimi trakti, ki oklepajo notranje arkadno dvorišče, na vogalih pa okrepili s štirimi mogočnimi okroglimi stolpi. Na dvorišču je ohranjen kamnit vodnjak s krono iz kovanega železa in kipi štirih letnih časov, ki so se včasih nahajali v bližnjem angleškem parku, po katerem se lahko še danes sprehodite. Terme Čatež so v gradu uredile hotel, ki s svojimi stilno opremljenimi sobami in apartmaji, vrhunsko kuhinjo, vinoteko, galerijo in igriščem za golf z 18 luknjami predstavlja najvišji nivo gostinsko turistične ponudbe v občini.⁴ Na gradu je ohranjeno tudi kolo in vitel, ki je edini primerek na Slovenskem.

ODGOVORITE NA VPRAŠANJA:

1. Kje stoji grad Mokrca?
2. Kako so razširili srednjeveški stolpasti dvor?
3. Kaj je ohranjeno na notranjem dvorišču gradu?
4. Kaj so uredile terme Čatež danes v gradu?
5. Kaj je ohranjeno v gradu danes?

Vitel - naprava, na katero se navija vrv ali veriga pri dvigovanju

³ http://www.gradovi.com/krizisce_grad2.html

⁴ ibid.

3. SKUPINA - GRAD BORL

5

Stoji na skalnati vzpetini nad Dravo. Z vzpetine je krasen pogled vse do Ptuja. Zgrajen je bil kot utrdba in je nekoč varoval rečni prehod čez Dravo blizu meje s sosednjo državo. Leta 1481 so ga zavzeli Ogrji, v 16. stoletju pa je bil že zelo razmajan, vendar so ga kmalu obnovili. Kljub vsemu trudu pa je leto 1704 pogorel. V gradu so bile tudi mučilnice, kjer so ujetnike pretepali in trpinčili. Dnevno je bilo tukaj tudi 300 političnih ujetnikov. Grad ima zanimivo tlorisno zasnovo, notranje in zunanje dvorišče. Ima tudi viteško dvorano in lepo grajsko kapelo, kjer marsikateri par sklene zakonsko zvezo. V preteklosti je bil pod njim brod z mitnico.⁶

ODGOVORITE NA VPRAŠANJA:

1. Kje stoji grad Borl?
2. Kaj je včasih varoval ta grad?
3. Kdo je leta 1481 zavzel grad?
4. Kaj je bilo včasih v gradu?
5. Kje sklenejo zakonsko zvezo nekateri pari?

⁵ <http://www.burger.si/Gorisnica/GradBorl.html>

⁶ ibid.

4. SKUPINA - GRAD SEVNICA

Grad Sevnica je bil eden od štirih sedežev upravne posesti salzburške nadškofije v Posavju. Grad je pravokotne oblike: ima štiri stolpe in notranje dvorišče. Tik pod gradom se nahaja t. i. Lutrova klet, nekdanja grajska kapela, ki jo krasijo stenske slike iz časa okoli 1600, prikazujejo pa različno svetopisemsko motiviko, ki so jo uporabljali protestanti za molitve. Grad v zadnjih desetletjih postopoma obnavljajo in restavrirajo. Odkrili so tudi nekaj starih lesenih stolpov in jih obnovili. V njem pa je danes enota Posavskega muzeja, ki je uredila zbirko o zgodovini Sevnice in bližnje okolice.⁸

ODGOVORITE NA VPRAŠANJA:

1. Katera nadškofija je imela grad Sevnica kot sedež uprav v Posavju?
2. Kakšne oblike je grad?
3. Kaj se nahaja pod gradom?
4. Kdo in zakaj so uporabljali nekdanjo grajsko kapelo?
5. Kaj je danes v gradu?

⁷ http://www.gradovi.com/gradovi_html/sevnica01.html

⁸ ibid.

5. SKUPINA - GRAD PODSREDA

Grad Podsreda na pobočju Orlice že skoraj devetsto let obvladuje dolino Bistrice in istoimenski trg. Grad Podsreda je dolga desetletja propadal, potem pa je v izredno kratkem času postal ne le dopolnilo dogajanja v Kozjanskem parku, ampak prav živahno bijoče srce kulturnega in družabnega življenja v njem. Stalna zbirka stekla, odlične razstave, koncerti vrhunskih glasbenikov, mednarodni seminarji in razpoloženje, ki ga pričara grajska kuhinja, zaokrožujejo raznoliko in vedno znova posebej doživeto grajsko ponudbo. Srednjeveško grajsko razpoloženje, ki nam ga pričara grad, pa neponovljivo dopolnjuje še kulturna krajina z mnogimi naravnimi znamenitostmi in kulturnimi spomeniki v bližnji okolici.¹⁰

ODGOVORITE NA VPRAŠANJA:

1. Na katerem pobočju stoji grad Podsreda?
2. Katero dolino obvladuje grad?
3. V katerem parku se nahaja ta grad?
4. Katera je stalna zbirka v gradu?
5. Kaj dopolnjuje grajsko razpoloženje?

⁹ http://www.burger.si/Kozjansko/GradPodsreda_Virtualno.html

¹⁰ Ibid.

UČNI LIST ŠT. 1

ODGOVORITE NA VPRAŠANJA:

1. GRAD PTUJ

1. Kje leži grad Ptuj?
2. Katera cesta je tekla čez reko Dravo?
3. Kdo je zavzel to mesto?
4. Čemu je služil grad?
5. Kaj je danes v gradu?

2. GRAD MOKRICE

1. Kje stoji grad Mokrice?
2. Kako so razširili srednjeveški stolpasti dvor?
3. Kaj je ohranjeno na notranjem dvorišču gradu?
4. Kaj so uredile terme Čatež danes v gradu?
5. Kaj je ohranjeno v gradu danes?

3. GRAD BORL

1. Kje stoji grad Borl?
2. Kaj je včasih varoval ta grad?
3. Kdo je leta 1481 zavzel grad?
4. Kaj je bilo včasih v gradu?
5. Kje sklenejo zakonsko zvezo nekateri pari?

4. GRAD SEVNICA

1. Katera nadškofija je imela grad Sevnica kot sedež uprav v Posavju?
2. Kakšne oblike je grad?
3. Kaj se nahaja pod gradom?
4. Kdo in zakaj so uporabljali grajsko kapelo?
5. Kaj je danes v gradu?

5. GRAD PODSREDA

1. Na katerem pobočju stoji grad Podsreda?
2. Katero dolino obvladuje grad?
3. V katerem parku se nahaja ta grad?
4. Katera je stalna zbirka v gradu?
5. Kaj dopolnjuje grajsko razpoloženje?

• REŠENI UČNI LIST ŠT. 1

ODGOVORI NA VPRAŠANJA:

1. GRAD PTUJ

Kje leži grad Ptuj?

Na griču nad levim bregom Drave, nad mestom Ptuj.

Katera cesta je tekla čez reko Dravo?

Jantarjeva cesta.

Kdo je zavzel to mesto?

Stari Rimljani.

Čemu je služil grad?

Kot obramba pred stalnimi ogrskimi napadi.

Kaj je danes v gradu?

Veličasten muzej.

2. GRAD MOKRICE

Kje stoji grad Mokrice?

Na pomolu nad glavno cesto Ljubljana - Zagreb, v bližini slovensko hrvaške meje.

Kako so razširili srednjeveški stolpasti dvor?

Razširili so ga štirimi trakti, ki oklepajo notranje arkadno dvorišče.

Kaj je ohranjeno na notranjem dvorišču gradu?

Kamnit vodnjak s krono iz kovanega železa in kipi štirih letnih časov.

Kaj so uredile terme Čatež danes v gradu?

Hotel.

Kaj je ohranjeno v gradu danes?

Kolo in vitel.

3. GRAD BORL

Kje stoji grad Borl?

Na skalnati vzpetini nad Dravo.

Kaj je včasih varoval ta grad?

Rečni prehod čez Dravo.

Kdo je leta 1481 zavzel grad?

Ogri.

Kaj je bilo včasih v gradu?

Mučilnice.

Kje sklenejo zakonsko zvezo nekateri pari?

V lepi grajski kapeli.

4. GRAD SEVNICA

Katera nadškofija je imela grad Sevnica kot sedež uprav v Posavju?
Salzburška nadškofija.

Kakšne oblike je grad?
Pravokotne.

Kaj se nahaja pod gradom?
Lutrova klet.

Kdo in zakaj so uporabljali nekdanjo grajsko kapelo?
Protestanti za molitve.

Kaj je danes v gradu?
Enota Posavskega muzeja.

5. GRAD PODSREDA

Na katerem pobočju stoji grad Podsreda?
Orlice.

Katero dolino obvladuje grad?
Dolino Bistrice.

V katerem parku se nahaja ta grad?
V Kozjanskem parku.

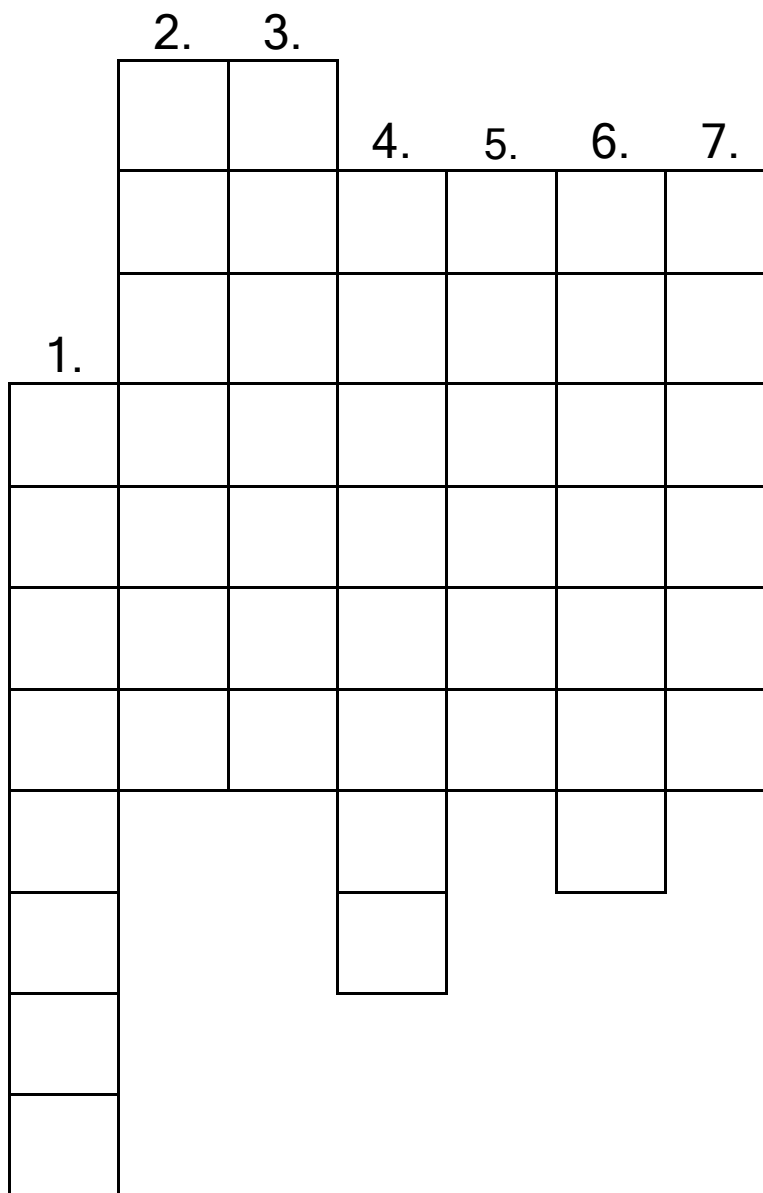
Katera je stalna zbirka v gradu?
Zbirka stekla.

Kaj dopolnjuje grajsko razpoloženje?
Kulturna krajina z mnogimi naravnimi znamenitostmi in kulturnimi spomeniki.

UČNI LIST ŠT. 2

REBUS

REŠITEV

REŠITVE VPIŠITE V REBUS.

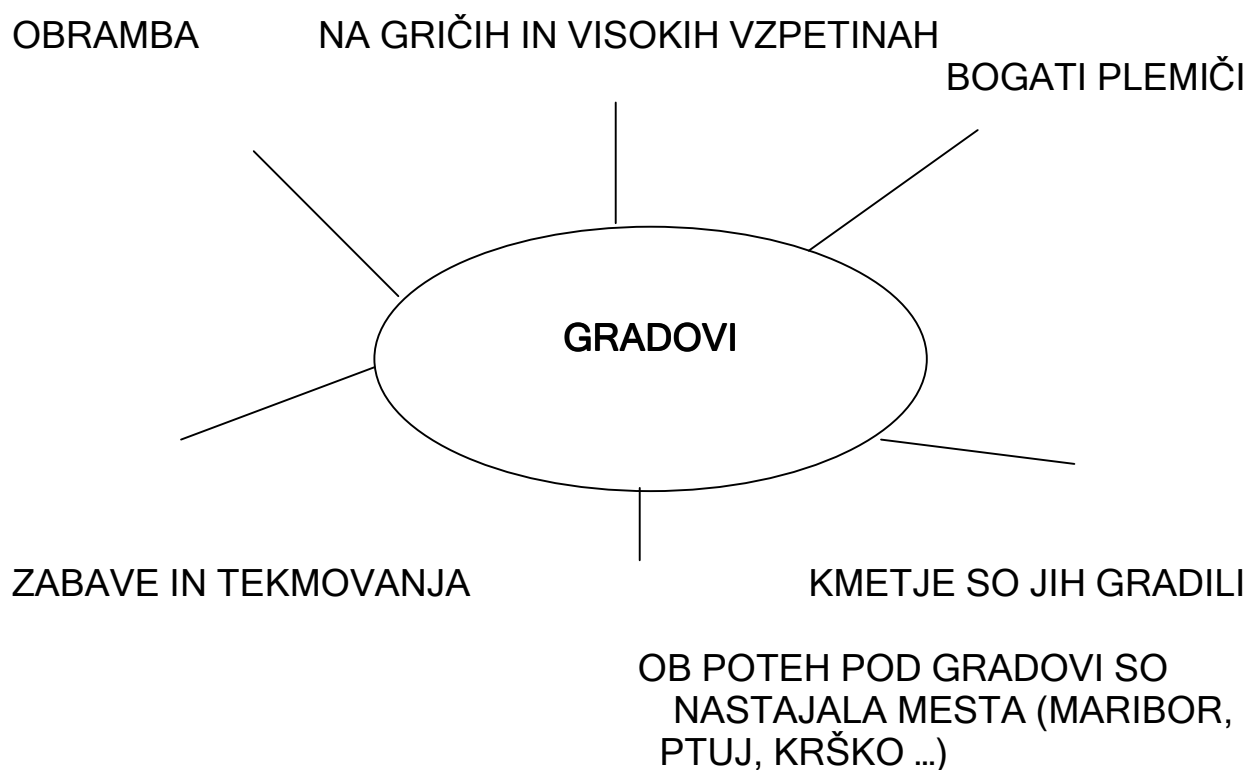
1. Gradove so pri nas gradili bogati plemiči, ki jih imenujemo tudi _____.
2. V katerem gradu so terme Čatež naredile svoj hotel? V gradu _____.
3. Gradili so jih za zaščito oziroma za _____ pred sovražniki.
4. Kateri grad stoji na pobočju Orlice? _____.
5. Obzidja so imela tudi visoke _____.
6. Pod katerim gradom se je nahajala Lutrova klet? Pod gradom _____.
7. Gradove so gradili na visokih vzpetinah oziroma _____.

• REŠENÍ UČNI LIST ŠT. 2

REŠITEV

		2.	3.				
		M	O	4.	5.	6.	7.
		O	B	P	S	S	G
		K	R	O	T	E	R
1.							
	G	R	A	D	O	V	I
	R	I	M	S	L	N	Č
	A	C	B	R	P	I	I
	Š	E	O	E	E	C	H
	Č			D		A	
	A			A			
	K						
	I						

• ZAPIS UČNE SNOVI

NEKAJ GRADOV V SEVEROVZHODNI SLOVENIJI:

- PTUJ
- MOKRICE
- PODSREDA
- BORL
- PODČETRTEK
- ORMOŽ
- SEVNICA
- CELJE
- LAŠKO
- DORNAVA
- LENDAVA
- BREŽICE

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA

ODDELEK ZA ZGODOVINO

DIDAKTIKA ZGODOVINE

UČNA PRIPRAVA: OD REPUBLIKE K CESARSTVU

27. februar 2004

Nežka Brglez

1. UVODNI DEL

OSNOVNI PODATKI

Šola: Osnovna šola Nove Jarše, Clevelandska ul. 11, Ljubljana

Razred: 7. b razred devetletne osnovne šole

Datum: 27. 2. 2004

Predmet: zgodovina

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI

Učna tema: Tisoč let Rimske države

Učna enota: Od republike k cesarstvu

Učne oblike: frontalna, skupinska

Učne metode: razgovor, razlaga, demonstracija, reševanje problemov

Učna sredstva:

- **Učila:** videokaseta z risanko, delovni listi za skupine, prosojnice, ponovitveni učni listi

- **Učni pripomočki:** televizor, videorekorder, grafoskop, platno, tabla, kreda

Didaktična načela: nazornost, postopnost, aktivnost, sistematičnost, ustreznost

Korelacije: geografija

Novi pojmi: cesarstvo, cesar, imperij, posinovljenec, julijanski koledar

Didaktične etape: uvajanje, uvodno ponavljanje, obdelovanje nove učne snovi, zaključno ponavljanje

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI

Glavni:

Učenci/ke spoznajo prehod ureditve Rimske države od republike k cesarstvu, se seznanijo s Cezarjem, Avgustom in zanimivejšimi cesarji.

Delni:

Učenci/ke:

- spoznajo prehod od Rimske republike k cesarstvu, ga povezujejo s krizo republike, ki jo opredeljujejo kot vse večja nasprotja med bogatimi in revnimi;
- v navezavi na krizo republike spoznajo tudi pojav dveh političnih strank, optimatov in popularov;
- pojasnijo bistveno razliko med ureditvijo oblasti v republiki in cesarstvu;
- primerjajo pozitivne in negativne strani dedovanja cesarske oblasti;
- spoznajo Cezarjeve vojaške uspehe, razloge za njegovo priljubljenost pri ljudstvu in pomembnejše reforme, ki jih je izvedel;
- ugotavljajo v čem je posebnost Avgusta kot prvega cesarja;
- na primeru štirih cesarjev spoznavajo pozitivne in negativne skrajnosti, do katerih lahko pride v cesarski ureditvi.

LITERATURA:

Janša, O., Mihelič, D. (2001). Stari in Srednji vek. Zgodovina za 6. razred osnovne šole. Ljubljana : DZS.

Berzelak, S. (2002). Stare dobe. Učbenik za 1. letnik gimnazije. Ljubljana: Modrijan.

Brodnik, V. (2001). Zgodovina 1 za prvi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS.

Kern, A. N. (1999). Stari in srednji vek, Zgodovina za 6. razred osnovne šole. Vaje. Ljubljana: Modrijan

Rovšek-Kosmač, F., Škraba, G. (1997). Zgodovina 6. Vaje in naloge za 6. razred osnovne šole. Ljubljana: Debora.

Trampuš, C. (2000). Obiščimo stari in srednji vek. Delovni zvezek za 7. razred devetletke. Ljubljana: DZS.

Vovko, A. (1996). Nasmejana zgodovina. Potovanje skozi čas v 189 nasmehih. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Duncan, D. E. (2004). Koledar: 5000 let naporov, da bi uskladili uro in nebo. Ljubljana: Studia humanitatis.

Rohr, A. (1994). Zgodovinski atlas sveta od prazgodovine do danes. Ljubljana: Mladinska knjiga.

2. GLAVNI DEL: POTEK UČNE URE

UVODNI DEL: UVAJANJE (5 minut): motivacija, ponavljanje

UČITELJ	UČENCI	METODE, OBLIKE	UČNA SREDSTVA
<p>Učence in učenke pozdravim in se predstavim.</p> <p>Povem jim, da si bomo ogledali odlomek iz risanke. Naročim jim, naj bodo pri gledanju pozorni.</p> <p>Vklopim videorekorder.</p> <p>Učencem/kam postavljam vprašanja o odlomku:</p> <p>Kdo je glavni junak v risanki?</p> <p>Kje je živel Asteriks?</p> <p>Kje je bila Galija? Katera država leži danes tam?</p> <p>V katerem času je živel Asteriks?</p> <p>Ali je bila Rimska država velika?</p> <p>Ali je bila velika od nekdaj?</p> <p>Kako pa je postala tako velika?</p> <p>Ali se spomnite, kakšna je bila ureditev Rimske države na začetku? Kdo je vladal?</p>	<p>Učenci/ke poslušajo.</p> <p>Učenci/ke gledajo odlomek.</p> <p>Učenci/ke odgovarjajo. Predvideni odgovori:</p> <p>Asteriks.</p> <p>V Galiji.</p> <p>V Franciji. Francija.</p> <p>V času Rimljanov.</p> <p>Ja.</p> <p>Ne.</p> <p>Z vojnami.</p>	<p>frontalna oblika</p> <p>razlaga</p> <p>demonstracija</p> <p>razgovor</p>	<p>videokaseta z risanim filmom Galec Asterix (Asterix the Gaul, Francija 1967, režija: Ray Gossens. RTV SLO 2, 7. 12. 2002)</p> <p>prosojnica 1</p>

<p>Kakšna pa je bila ureditev kasneje?</p> <p>Na tablo zapišem naslov učne ure: OD REPUBLIKE K CESARSTVU</p>	<p>Država je bila kraljevina. Vladal je kralj.</p> <p>Kasneje je bila Rimska republika.</p>		<p>tabla, kreda</p>
--	---	--	---------------------

GLAVNI DEL: OBRAVNAVANJE UČNE SNOVI (30 minut): razlaga, skupinsko delo

UČITELJ	UČENCI	METODE, OBLIKE	UČNA SREDSTVA
<p>Učencem/kam razložim: Danes bomo govorili o obdobju, ko je Rimska republika prišla v krizo. Nekateri ljudje so zaslužili veliko denarja in so od malih obubožanih kmetov kupovali vedno več obdelovalne zemlje. Tem ljudem pravimo veleposestniki. Država je morala skrbeti za vedno več revežev. Bilo je vedno več nasprotij med revnimi in bogatimi. Razvili sta se tudi dve politični stranki, imenovali sta se optimati in populari.</p>	<p>Učenci/ke aktivno poslušajo.</p>	<p>frontalna oblika</p> <p>razlaga</p>	
<p>Učencem/kam pokažem prosojnico in povem:</p> <p>Na prosojnici je prikazano, kaj vse bo zajemala današnja učna ura.</p> <p>1. faza</p> <p>Da bo delo bolj zanimivo, boste novo snov obravnavali po skupinah. Razdelila vas bom v štiri skupine. Vsaka skupina bo dobila svoje naloge, zato jih morate dobro rešiti. Rezultate boste po končanem delu predstavili sošolcem. Vsaka skupina določi enega člana, ki je nadzornik in skrbi za red, en član je zapisnikar, vsaj dva pa bosta poročevalca. Naloge in navodila so napisana na listih, ki jih boste dobili. Medtem, ko</p>	<p>Učenci/ke opazujejo prosojnico, spremljajo navodila.</p>	<p>demonstracija</p> <p>razlaga</p>	<p>prosojnica 2</p>

<p>boste delali, me pokličite, če česa ne razumete. Delali bomo tiho in mirno. Imeli boste pet minut časa.</p> <p>2. faza Zdaj vas bom razdelila v skupine. Določim skupine in razdelim liste z nalogami.</p> <p>3. faza Preverjam ali so naloge vsem razumljive, ali ima katera skupina težave. Preverim ali so vse skupine določile poročevalce. Ko se bliža čas zaključka dela, razdelim delovne liste.</p> <p>Učence/ke opozorim naj končajo, ker se začne poročanje.</p> <p>4. faza Uvod v 1. skupino: Prva skupina je ugotavljala kakšne ureditve vladanja so bile v Rimski državi. Prosim povejte odgovore na svoja vprašanja!</p> <p>Zaključek za 1. skupino: Torej bistveno je, da je bila oblast v republiki porazdeljena med več oseb, v cesarstvu pa je imel vso oblast le cesar.</p>	<p>Formiranje skupin.</p> <p>Učenci/ke po skupinah rešujejo naloge.</p> <p>Poročevalci poročajo, drugi učenci aktivno poslušajo, dopolnjujejo delovni list, opazujejo prosojnice.</p> <p>1. Skupina KDO JE VLADAL RIMU Učenci/ke pojasnijo, da je bistvena razlika med ureditvijo v republiki in cesarstvu v tem, da je imel cesar vso oblast v državi, medtem ko je bila ta v republiki razpršena. Razložijo, katere se jim zdijo pozitivne in katere negativne strani dedovanja cesarske oblasti (Pozitivne: ni nemirov, ko stari cesar umre, ve se, kdo bo prevzel oblast, naslednik se lahko pripravi ... Negativne: nasledniki niso vedno primerni, boljši vodja ne more prevzeti oblasti, ker</p>	<p>skupinska učna oblika</p> <p>delo z besedilom</p> <p>razlaga-poročanje</p>	<p>listi z navodili in nalogami za skupine 1, 2, 3, 4</p> <p>delovni list</p>
---	---	---	---

<p>Uvod v 2. skupino: Druga skupina se je ukvarjala z Julijem Cezarjem. Prosim, povejte svoje odgovore!</p> <p>Prikažem prosojnico z zemljevidom Galije, kjer je prikazano Cezarjevo osvajanje. Na prosojnici je tudi slika Cezarja in slika, ki prikazuje Cezarjev umor.</p> <p>Zaključek za 2. skupino: Kaj si bomo zapomnili o Cezarju? Osvojil je Galijo, izvedel je več reform, med drugim je lunarni koledar zamenjal s sončnim, njegovi politični nasprotniki pa so ga ubili v senatu.</p>	<p>ni naslednik...) Navedejo svoje mnenje o najbolj ustrezni ureditvi države.</p> <p>2. skupina GAJ JULIJ CEZAR Učenci/ke navedejo, da je bil Cezarjev največji vojaški uspeh osvojitve Galije. Razložijo, da je bil Cezar pri ljudstvu tako priljubljen zato, ker je izvajal socialne reforme in se zavzemal za pravice nižjih slojev. Kot pomembno reformo navedejo reformo koledarja. Cezarjeve izjave smiselno povežejo z dogodki njegovega življenja: »Kocka je padla.« ob odločitvi, da zavzame Rim, »Prišel, videl, zmagal.« ob hitrem zavzetju Rima, »Tudi ti, Brut!« ob smrti.</p>	<p>razlaga-poročanje</p>	<p>prosojnica 3</p>
<p>Uvod v 3. skupino: Tretja skupina je spoznavala cesarja Avgusta. Predstavite ga še nam!</p> <p>Prikažem prosojnico z Avgustovo podobo.</p> <p>Zaključek za 3. skupino: Avgust je bil torej prvi rimski cesar. Imel je vso oblast v državi.</p>	<p>3. skupina CESAR AVGUST Učenci/ke ugotovijo, da je bil avgustov slavni sorodnik Cezar. Razložijo, da je posebnost Avgusta v tem, da je ohranil institucije oblasti iz Rimske republike, a je v resnici o vsem odločal sam. Pojasnijo zakaj je bil po njihovem mnenju Avgust (ne)priljubljen voditelj. Navedejo tudi svoje mnenje o</p>	<p>frontalna oblika demonstracija razgovor</p>	<p>prosojnica 4</p>

<p>Uvod v 4. skupino: Zadnja skupina je imela zanimivo delo, saj je spoznavala nenavadne cesarje.</p> <p>Prikažem prosojnici s podobami cesarjev in zemljevidom imperija iz časa Trajana.</p> <p>Zaključek za 4. skupino: Vidimo torej, da niso bili vsi cesarji dobri vladarji. Sčasoma je zato cesarstvo prišlo v krizo.</p> <p>Medtem, ko skupine poročajo, ostali učenci dopolnjujejo delovni list. Po poročanju vsake skupine hitro preverimo rešitve, ki jih prikažem tudi na prosojnici.</p>	<p>Avgustovi spremembi imena.</p> <p>4. skupina ZANIMIVI CESARJI Učenci/ke sošolcem/kam predstavijo navedene cesarje. Med navedenimi cesarji izberejo najljubšega in utemeljijo svojo izbiro. Razmislijo in utemeljijo, kateri od navedenih cesarjev je najbolje vladal. Navedejo tudi svoje mnenje o tem, kako bi se počutili, če bi bil Kaligula predsednik Slovenije.</p> <p>Učenci/ke dopolnjujejo manjkajoče rešitve, spremljajo prosojnice.</p>		<p>prosojnici 5 in 6</p> <p>prosojnice z rešitvami (kopije rešenih delovnih listov)</p>
---	---	--	---

ZAKLJUČNI DEL: PONAVLJANJE (2 minuti)

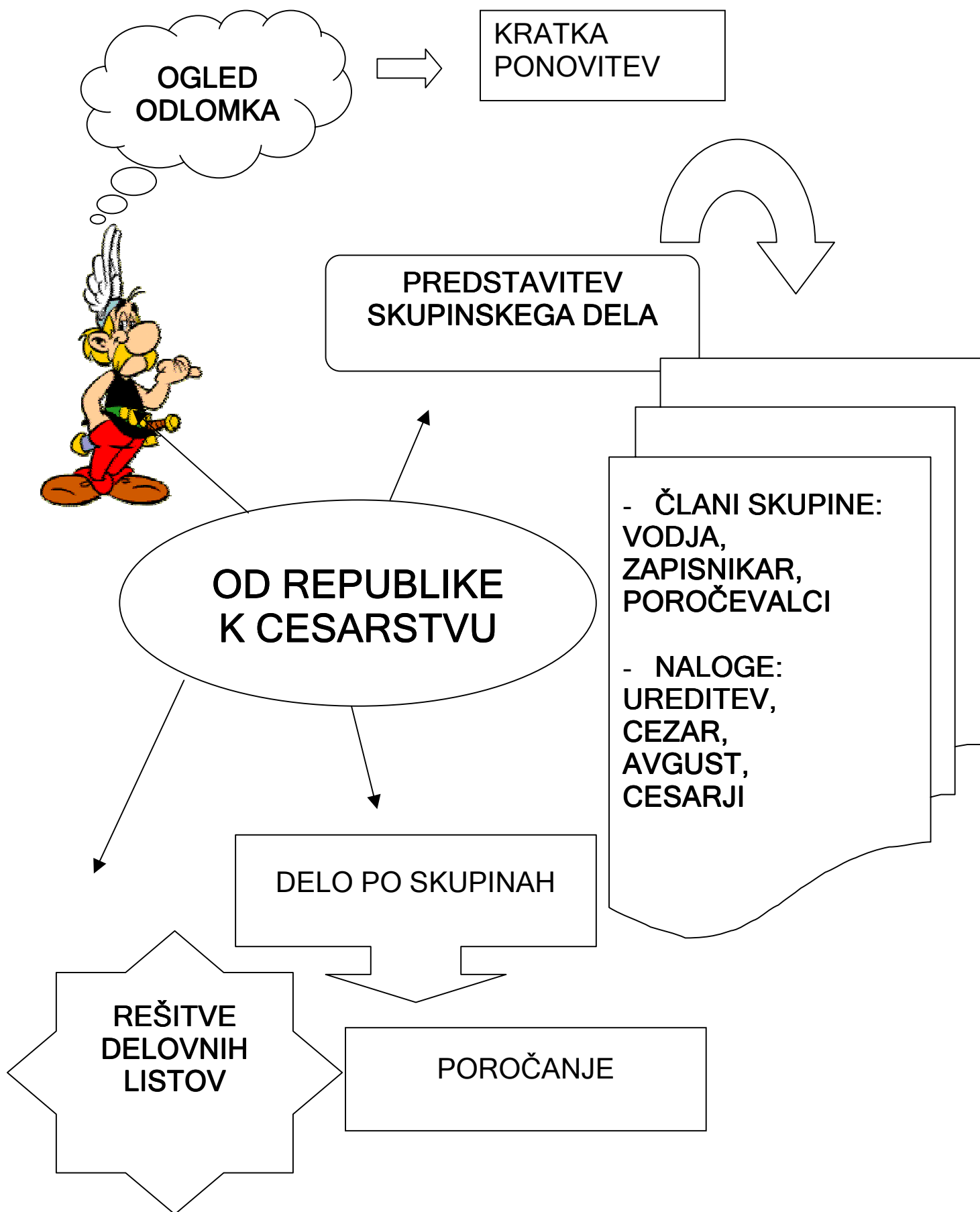
UČITELJ	UČENCI	METODE, OBLIKE	UČNA SREDSTVA
<p>Za konec postavim še nekaj ponovitvenih vprašanj.</p> <p>V katerih vojnah je bil uspešen Julij Cezar?</p> <p>Kaj pomeni Avgust?</p> <p>Kako je bila porazdeljena oblast v Rimu v času cesarstva?</p> <p>Kateri cesar je osumljen, da je podtaknil požar v Rimu?</p> <p>Kateri od cesarjev, ki smo jih spoznali, vam je bil najbolj všeč?</p>	<p>Učenci/ke odgovarjajo.</p> <p>V Galskih vojnah.</p> <p>Vzvišeni.</p> <p>Oblast ni bila porazdeljena, vso je imel le cesar.</p> <p>Cesar Nero.</p> <p>Navedejo mnenje.</p>	<p>frontalna</p> <p>razgovor</p>	

3. PRILOGA

Prosojnica 1

Vir: Dostopno na: <http://www.asterix.tm.fr/> (17. 2. 2004)

Prosojnica 3

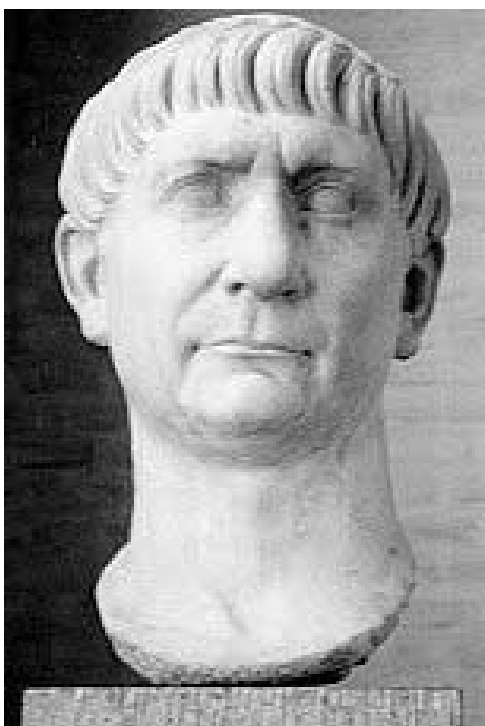
Viri slik: vse tri dostopne na:
http://encarta.msn.com/medias_1741502785/Roman_Empire.html (17. 2. 2004), zemljevid
Galije sem predelala sama.

Prosojnica 4

Vir: dostopno na: http://etc.usf.edu/clipart/1200/1256/Augustus_4.htm (17. 2. 2004)

Prosojnica 5

Viri:

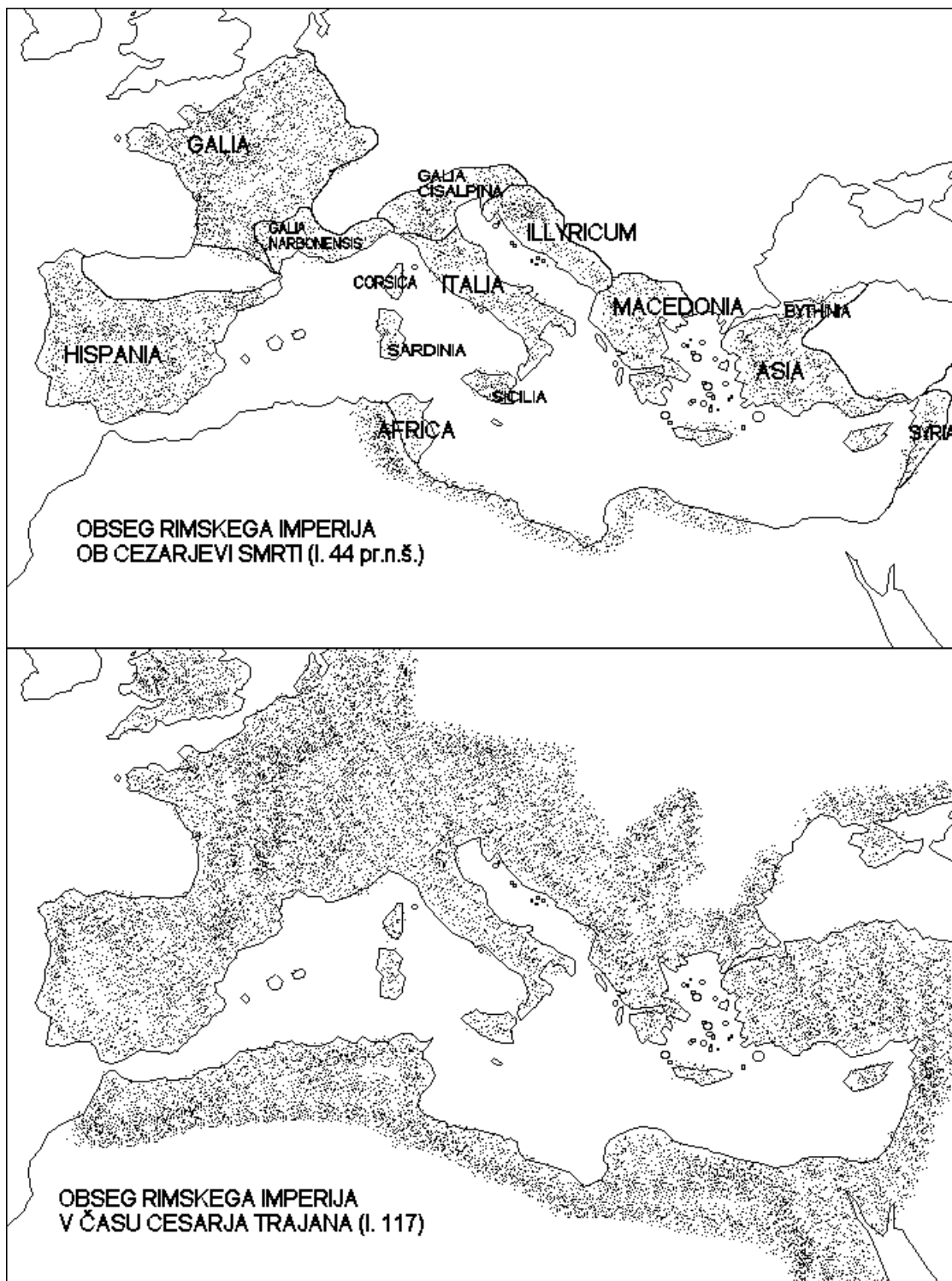
Nero, dostopno na: <http://download-free-pictures.com/history/nero-1.html> (17. 2. 2004)

Kaligula, dostopno na: <http://sights.seindal.dk/photo/6881,s847.html> (17. 2. 2004)

Trajan, dostopno na: <http://www.roman-emperors.org/trajan.htm> (17. 2. 2004)

Hadrijan, dostopno na zgoščenki Zgodovinski časovni trak, DZS

Prosojnica 6

Vir: zemljevida sem opremila sama, nemi zemljevid Sredozemlja pa je dostopen na: <http://www.enchantedlearning.com/geography/mediterranean/outlinemap/> (18. 2. 2004)

Navodila in naloge 1. skupine

Začenja se delo po skupinah. Vsaka skupina ima svoje naloge, ki jih bo kasneje predstavila sošolkam in sošolcem.

Vaša skupina se bo ukvarjala z ureditvijo oblasti v Rimski državi.

Preučite kdo je imel oblast v Rimu v različnih zgodovinskih obdobjih.

Razmislite o spodnjih vprašanjih, saj boste odgovore predstavili svojim sošolkam in sošolcem.

V čem je bistvena razlika med ureditvijo Rimske republike in Rimskega cesarstva?

Kakšne so pozitivne in kakšne negativne strani dedovanja cesarske oblasti?

Kakšna ureditev je najboljša za razvoj države? Razmislite tudi o primerjavi med ozemeljsko majhnimi ter velikimi državami.

KDO JE VLADAL RIMU?

DOBA KRALJEV

Svet starcev (senat) izvoli kralja, ki opravlja svojo funkcijo do smrti. Pooblaščen je za sodno oblast, zunanjo politiko, javna dela, je vrhovni poveljnik vojske in vrhovni svečenik. Vsa oblast je bila v njegovih rokah.

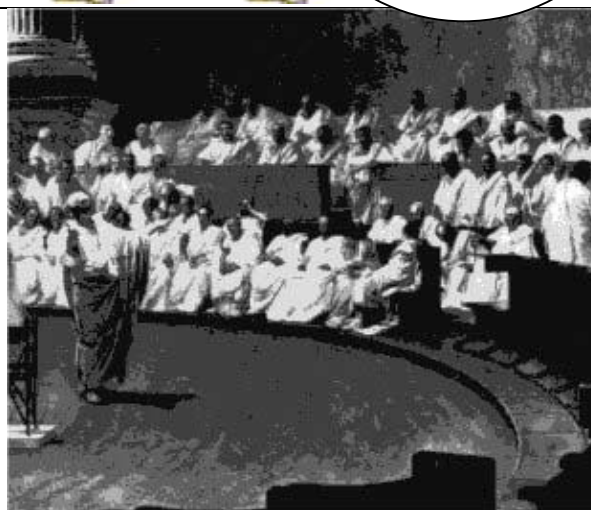
RIMSKA REPUBLIKA

Midva sva konzula. Izvoljena sva samo za eno leto. V tem času imava najvišjo oblast, a se morava strinjati o vseh odločitvah.

Jaz sem eden od mnogih uradnikov. Izvoli nas ljudska skupščina. Skrbimo za različne stvari.

Mi smo senatorji. Večinoma izhajamo iz bogatih družin. Nekateri senatorji so tudi upokojeni uradniki. Naša naloga je svetovati konzulom.

Vsi državljani Rimske republike (bogati in revni svobodni moški) imajo pravico voliti konzule, uradnike in ljudske tribune.

CESARSTVO

Jaz sem cesar. Imam vso oblast v Rimskem imperiju. Jaz imenujem uradnike in senatorje. Moja funkcija je dedna. Paziti moram, da se s svojimi dejanji ne zamerim vojski ali senatorjem, saj me sicer lahko čaka slaba usoda. Nekatere moje predhodnike so zaradi slabega in krutega vladanja umorili.

Navodila in naloge 2. skupine

Začenja se delo po skupinah. Vsaka skupina ima svoje naloge, ki jih bo kasneje predstavila sošolkam in sošolcem.

Vaša skupina se bo ukvarjala z Julijem Cezarjem.

Preberite časopisno poročilo, ki je nastalo dan po Cezarjevi smrti.

Razmislite o spodnjih vprašanjih, saj boste odgovore predstavili pri poročanju.

Kateri je Cezarjev največji vojaški uspeh?

Zakaj je bil Cezar pri ljudstvu tako priljubljen?

Zakaj ga politični tekmeci niso marali?

Katera Cezarjeva reforma je bila morda najpomembnejša?

Ob katerih dogodkih v svojem življenju mislite, da je Cezar izgovoril spodnje stavke:

»Tudi ti, Brut!«

»Prišel, videl, zmagal.«

»Kocka je padla.«

RIMSKI POROČEVALEC

16. marec 44 pr.n.š.

GAJ JULIJ CEZAR UMORJEN!

Včeraj, na marčeve ide, so zarotniki v senatu kar triindvajsetkrat zabodli našega vrlega in priljubljenega Julija Cezarja. Ta je podlegel smrtnim ranam in obležal v lastni krvi. Za zdaj je še nejasno, kdo so zločinci, meščani so takoj po dogodku zasedli ulice in iskali storilce, a brez sreče. Zlikovci so se očitno dovolj dobro skrili, a večina meni, da gre za zaroto med Cezarjevimi političnimi nasprotniki v senatu.

CEZARJEVI DOSEŽKI

Zgodaj si je pridobil dobro izobrazbo in se izkazal kot odličen govornik. Vedno se je boril za pravice ljudstva. Opravljal je različne upravniške službe v provinci Španiji, postal pontifeks maximus in leta 58 pr.n.š. dobil v upravo provinco Galijo. Tam je naletel na uporna galska plemena, ki jih je v galskih vojnah uspešno porazil. Dvakrat je pristal tudi na Britanskem otoku! Svoja dejanja je zapisal v priljubljeni knjigi Galske vojne. V Rim se je vrnil, ko je izvedel, da je oblast prevzel Pompej, včasih njegov prijatelj. Pregnal ga je iz mesta, osvojil Italijo in nato še ostale province ter s tem prevzel oblast. Naša država je bila še vedno republika, a Cezar je v svojih rokah združil vso oblast. Bil je dosmrtni konzul, vrhovni poveljnik vojske in vrhovni svečenik.

REFORME

Nepozabne so predvsem njegove reforme, s katerimi se je priljubil prebivalstvu. Poskrbel je za naše vojne veterane, ki sedaj po končani službi prejmejo zemljo za obdelovanje. Poskrbel je za revne in obubožane, ki jim je zastoj razdeljeval žito, skrbel pa je tudi za javne gradnje. Nekaterim se zdi najpomembnejša reforma koledarja. Stari lunarni koledar je imel prekratko leto (le 355 dni), zato so ob reformi dodali letu kar dva meseca, da so izravnali razliko. Le kdo bi pozabil to leto, ki je imelo zato 445 dni! Zdaj imamo novi, julijanski koledar, po Cezarju pa smo poimenovali njegov rojstni mesec, ki bo od sedaj naprej vsem poznan kot julij!

Navodila in naloge 3. skupine

Začenja se delo po skupinah. Vsaka skupina ima svoje naloge, ki jih bo kasneje predstavila sošolkam in sošolcem.

Vaša skupina se bo ukvarjala s cesarjem Avgustom.

Preberite časopisno poročilo iz leta 8 pr.n.š.

Razmislite o spodnjih vprašanjih, saj boste odgovore predstavili svojim sošolkam in sošolcem.

Kdo je bil Avgustov slavni sorodnik?

V čem je posebnost Avgusta, gledano s stališča oblasti v Rimski državi?

Ali mislite, da je bil Avgust priljubljen voditelj ali ne? Zakaj?

Kaj menite o Avgustovih nazivih in spremembi imena?

RIMSKI POROČEVALEC

leto 8 pr.n.š.

MESEC SEXTILIS DOBIL NOVO IME!

Šesti mesec našega koledarja bomo od sedaj naprej imenovali avgust, po našem cesarju Avgustu. Preimenovanje pomeni veliko čast za cesarja in še večjo za ljudstvo, ki je svojemu cesarju hvaležno za njegovo odlično vladanje.

MIR, NAPREDEK, BLAGOSTANJE

Tako lahko na kratko opišemo obdobje vladanja cesarja Avgusta. Mnogi so že pozabili njegovo prvotno ime, Gaj Oktavijan. Bil je še mladenič, ko so umorili njegovega sorodnika Cezarja, ki ga je določil za svojega naslednika. A politični nasprotniki tega niso sprejeli in začel se je večletni boj za oblast, v katerem je zmagal. Za tem se je želel umakniti iz političnega življenja, a so ga senatorji prepričali, naj ostane. Podelili so mu naslov Avgustus (vzvišeni), princeps (prvi med senatorji), imperator (vrhovni poveljnik vojske). Postal je tudi vrhovni svečenik in pater patriae (oče domovine).

Danes cesarja Avgusta imenujemo: IMPERATOR CAESAR DIVI FILIUS AUGUSTUS, kar v prevodu za barbare pomeni: vrhovni poveljnik vojske, Cezarjev naslednik, božji sin, vzvišeni. Krajše mu pravimo kar Avgust in ga štejemo za prvega rimskega cesarja.

Avgust je izvedel reformo vojske, določil je tudi poseben vojaški oddelek, ki je postal njegova osebna straža. Čas njegovega vladanja pomeni dolgotrajen mir, ki smo si ga že vsi dolgo želeli. Predvsem so tudi pomembne gradnje novih cest v oddaljene province imperija. Nove ceste so omogočile lažjo in hitrejšo trgovino. Poleg trgovine se v zadnjih letih razvija tudi obrt, rastejo nova mesta.

Navodila in naloge 4. skupine

Začenja se delo po skupinah. Vsaka skupina ima svoje naloge, ki jih bo kasneje predstavila sošolkam in sošolcem.

Vaša skupina se bo ukvarjala z različnimi cesarji.

Preberite kratke opise posameznih cesarjev.

Razmislite o spodnjih vprašanjih, saj boste odgovore predstavili svojim sošolkam in sošolcem.

Pripravite se, da boste o opisanih cesarjih poročali sošolcem!

Kateri izmed opisanih cesarjev se vam je zdel najbolj zanimiv in zakaj?

Kateri izmed opisanih cesarjev je po vašem mnenju najbolje vladal in zakaj?

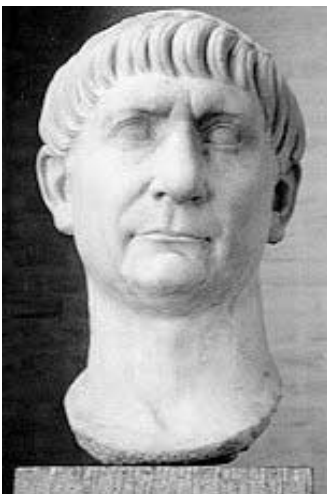
Kako bi se počutili, če bi bil Kaligula predsednik Slovenije?

ZANIMIVI RIMSKI CESARJI

Nero (vladal 54-68) je znan po različnih nerazumljivih dejanjih. Ko je postal cesar, si je najbolj želel javnih pevskih nastopov. Učil se je petja, prvi nastop pa je izvedel v Neaplju. Obiskovalcev je bilo veliko, a ravno med nastopom se je zgodil potres, zaradi česar je občinstvo zbežalo. Da se kaj takega ne bi ponovilo, je Nero pri naslednjih nastopih ukazal zakleniti vrata, izhod pa je bil vsem strogo prepovedan. Nero je rad nastopal tudi kot igralec in športnik. Obtožujejo ga tudi, da je dal požgati celo mesto Rim - požar je leta 64 trajal kar 8 dni!

Cesar Kaligula (vladal 37-41) je bil eden izmed neuravnovešenih cesarjev. Ukazal je npr. pripeljati kipe bogov iz Grčije, ki so jim morali odstraniti glave in namestiti njegove portrete. Svojega konja je razglasil za svojega sovladarja in senatorja. Vojakom pa je na bojnem pohodu v Britanijo na obali ukazal, naj nabirajo školjke.

V času cesarja Trajana (vladal 98-117) je imelo cesarstvo največji obseg. Pomembne so bile predvsem njegove zmage na vzhodu, ustanovil je nove province Dakijo, Arabijo, Armenijo, Asirijo in Mezopotamijo. Meje cesarstva so bile: na S Škotska, reki Ren in Donava, na jugu je imperij obsegal severno Afriko do Sahare, na vzhodu je bila mejna reka Tigris.

Hadrijan (vladal 117-138) je bil cesar, ki je zelo rad potoval. Ogledal si je cel svoj imperij, in če pomislite, to ni malo. Od 21 let, kolikor je vladal, je bil kar 10 let na potovanjih. On je tudi tisti Hadrijan, po katerem se imenuje Hadrijanov zid v Britaniji. Ta zid je del limesa. Limes so bile utrjene gradnje na meji, ki so preprečevale vdore sovražnih ljudstev. Take limese so gradili v Britaniji in Germaniji pa tudi v Dakiji. Hadrijanov zid je bil dolg kar 118 km, gradili so ga 8 let, potekal pa je prek celega Britanskega otoka od V proti Z. Ostanki te izjemne gradnje, so vidni še danes.

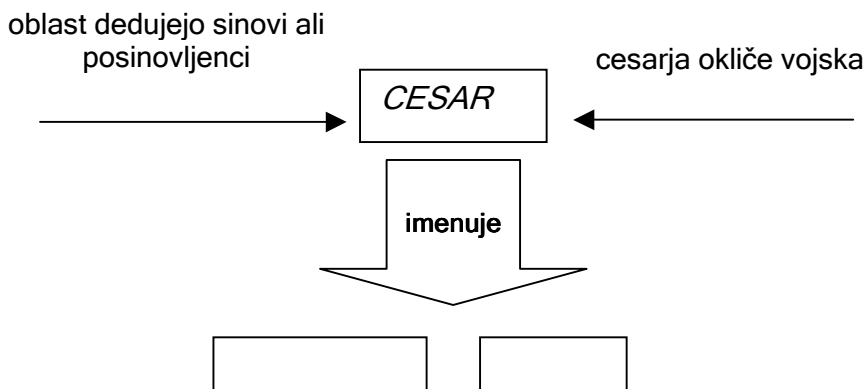
OD REPUBLIKE K CESARSTVU

DOBA REPUBLIKA

DOBA KRALJEV

CESARSTVO

753 ustanovitev Rima	500 rimska republika	31 pr.n.š.-14 n.š. vlada Avgust	476 konec zahodnorimskega cesarstva
		DOBA KRALJEV	
OBLAST, POOBLASTILA		RIMSKA REPUBLIKA	ČAS CESARSTVA
ČAS VLADANJA			

Rimska republika se je ozemeljsko širila, saj so bili Rimljani dobri vojaki. Vseeno pa je država zašla v krizo. Mali kmetje so ostajali brez zemlje, saj so vso odkupili veleposestniki. Vedno več je bilo revežev, ki niso imeli dela. Pojavili sta se dve politični stranki. OPTIMATI so bili iz plemiških družin (patriciji), POPULARI pa so zastopali interese ljudstva (plebejcev).

V času, ko se je bližal konec republike, je živel tudi GAJ JULIJ CEZAR. Imel je dobro izobrazbo, bil je odličen govornik, zavzemal se je za pravice _____ in ti so ga imeli radi. Opravljal je uradniške službe v provinci Španiji in v Rimu, nato pa je dobil v upravo _____, kjer so živela različna galska plemena. Ta so se upirala rimski oblasti in Cezar se je odločil, da jih pokori. 8 let so trajale _____, o katerih je Cezar sam napisal tudi knjigo. Zmagoslavja ni imel časa slaviti, saj se je s Pompejem boril za oblast. Zavzel je _____ in nato še ostale dele države. Postal je dosmrtni _____, _____ in _____ Kmalu je začel izvajati reforme. Revnim je razdeljeval _____, skrbel je za _____, vojne veterane je naseljeval v province.

Pomembna je tudi reforma _____. Pred tem je bil namreč v veljavi lunarni, Cezar pa je uvedel sončnega. Po njem ga imenujemo julijanski koledar. Cezarju v čast so njegov rojstni mesec poimenovali julij, kasneje so spremenili ime še enemu mesecu - po cesarju Avgustu. Zaradi močne oblasti in priljubljenosti med ljudstvom je imel Cezar vse več nasprotnikov, ki so skovali zaroto in ga skupinsko do smrti zabodli v senatu.

Cezarja je nasledil njegov _____ (adoptivni sin) GAJ OKTAVIJAN. Njemu je senat podelil več naslovov. Postal je _____ (vzvišeni), _____ (prvi v senatu), _____ (oče domovine), _____, bil je tudi vrhovni poveljnik vojske. Oktavijan si je nato spremenil ime in postal IMPERATOR CAESAR DIVI FILIUS AUGUSTUS, kar pomeni _____.

Z Avgustom se začne obdobje _____. Cesarska oblast je bila _____ in _____. Cesar je imenoval visoke uradnike in člane senata, moč senata pa je bila vse _____. Pooblastila, ki so jih imeli v republiki različni uradniki, je zdaj dobil cesar. Imel je tudi svojo osebno vojaško stražo sestavljeno iz 10 000 pretorijancev. Čas vladanja Avgusta je bil miren čas, veliko so gradili, pomembne so bile nove _____. Te so omogočile hitrejši razvoj _____, obrti, rasla so nova mesta.

Na zemljevidu označi največji obseg Rimskega imperija!

Tudi ozemlje Rimskega imperija se je širilo, največje je bilo v času cesarja Trajana, okoli leta 117. Pomembnejši cesarji so bili še Vespazijan, Hadrijan, Dioklecijan, Konstantin ...

CESAR, ČAS VLADANJA	ZNAČILNOSTI
 <p data-bbox="496 264 608 338">NERO (54-68)</p>	
 <p data-bbox="496 633 660 725">KALIGULA (37-41)</p>	
 <p data-bbox="496 987 627 1079">TRAJAN (98-117)</p>	 <p data-bbox="1050 1211 1209 1234">OBSEGO RIMSKEGA IMPERIJA V ČASU CESARJA TRAJANA (I. 117)</p>
 <p data-bbox="496 1350 663 1442">HADRIJAN (117-138)</p>	

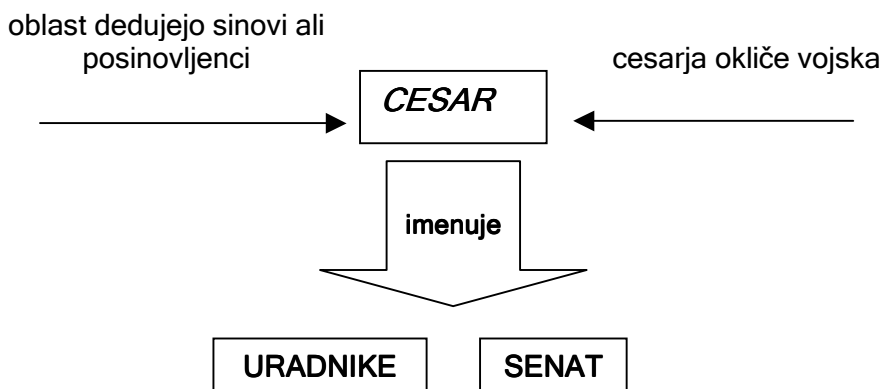
OD REPUBLIKE K CESARSTVU

DOBA KRALJEV

REPUBLIKA

CESARSTVO

753 Ustanovitev Rima	500 rimska republika	31 pr.n.š.-14 n.š. vlada Avgust	476 konec zahodnorimskega cesarstva
	 DOBA KRALJEV	RIMSKA REPUBLIKA	 ČAS CESARSTVA
OBLAST	vsa oblast v enih rokah	dva konzula, več uradnikov, senat	vsa oblast v enih rokah
ČAS VLADANJA	do smrti	konzula le 1 leto	do smrti

Rimska republika se je ozemeljsko širila, saj so bili Rimljani dobri vojaki. Vseeno pa je država zašla v krizo. Mali kmetje so ostajali brez zemlje, saj so vso odkupili veleposestniki. Vedno več je bilo revežev, ki niso imeli dela. Pojavili sta se dve politični stranki. OPTIMATI so bili iz plemiških družin (patriciji), POPULARI pa so zastopali interese ljudstva (plebejcev).

V času, ko se je bližal konec republike, je živel tudi GAJ JULIJ CEZAR. Imel je dobro izobrazbo, bil je odličen govornik, zavzemal se je za pravice nižjih slojev in ti so ga imeli radi. Opravljal je uradniške službe v provinci Španiji in v Rimu, nato pa je dobil v upravo Galijo, kjer so živela različna galska plemena. Ta so se upirala rimski oblasti in Cezar se je odločil, da jih pokori. 8 let so trajale galske vojne, o katerih je Cezar sam napisal tudi knjigo. Zmagoslavja ni imel časa slaviti, saj se je s Pompejem boril za oblast. Zavzel je Rim in nato še ostale dele države. Postal dosmrtni konzul, vrhovni poveljnik vojske in vrhovni svečenik. Kmalu je začel izvajati reforme. Revnim je razdeljeval žito, skrbel je za javne gradnje, vojne veterane je naseljeval v province. Pomembna je tudi reforma koledarja. Pred tem je bil namreč v veljavi lunarni, Cezar pa je uvedel sončnega, po njem ga imenujemo julijanski koledar. Cezarju v čast so njegov rojstni mesec poimenovali julij, kasneje so spremenili ime še enemu mesecu - po

cesarju Avgustu. Zaradi močne oblasti in priljubljenosti med ljudstvom je imel Cezar vse več nasprotnikov, ki so skovali zaroto in ga skupinsko do smrti zabodli v senatu.

Cezarja je nasledil njegov posinovljenec (adoptivni sin) GAJ OKTAVIJAN. Njemu je senat podelil več naslov. Postal je Avgust (vzvišeni), princeps (prvi v senatu), pater patriae (oče domovine), vrhovni svečenik, bil je tudi vrhovni poveljnik vojske. Oktavijan si je nato spremenil ime in postal IMPERATOR CAESAR DIVI FILIUS AUGUSTUS, kar pomeni vrhovni poveljnik vojske. Cezarjev naslednik, božji sin, vzvišeni.

Z Avgustom se začne obdobje cesarstva. Cesarska oblast je bila dedna in dosmrtna. Cesar je imenoval visoke uradnike in člane senata, moč senata pa je bila vse manjša. Pooblastila, ki so jih imeli v republiki različni uradniki, je zdaj dobil cesar. Imel je tudi svojo osebno vojaško stražo sestavljeno iz 10 000 pretorijancev. Čas vladanja Avgusta je bil miren čas, veliko so gradili, pomembne so bile nove ceste. Te so omogočile hitrejši razvoj trgovine, obrti, rasla so nova mesta.

Na zemljevidu označi največji obseg Rimskega imperija!

Tudi ozemlje Rimskega imperija se je širilo, največje je bilo v času cesarja Trajana, okoli leta 117. Pomembnejši cesarji so bili še Vespazijan, Hadrijan, Dioklecijan, Konstantin...

CESAR, ČAS VLADANJA	ZNAČILNOSTI
 <p data-bbox="496 264 608 376">NERO (54-68)</p>	<p data-bbox="743 248 1414 353">NERO JE RAD NASTOPAL PRED PUBLIKO, SUMIJO GA, DA JE PODTAKNIL POŽAR V RIMU</p>
 <p data-bbox="496 719 660 808">KALIGULA (37-41)</p>	 <p data-bbox="743 1016 1414 1122">KONJA JE RAZGLASIL ZA SOVLADARJA VOJAKOM JE UKAZAL NABIRATI ŠKOLJKE, NAMESTO BOJEVANJA</p>
 <p data-bbox="496 1234 628 1323">TRAJAN (98-117)</p>	<p data-bbox="743 1180 1414 1270">OZEMLJE IMPERIJA JE BILO V NJEGOVEM ČASU NAJVEČJE</p> <p data-bbox="1023 1509 1190 1532"><small>OBSEG RIMSKEGA IMPERIJA V ČASU CESARJA TRAJANA (I. 117)</small></p>
 <p data-bbox="496 1621 660 1711">HADRIJAN (117-138)</p>	<p data-bbox="743 1606 1414 1711">ZELO RAD JE POTOVAL PO IMPERIJU ZGRADITI JE DAL HADRIJANOV ZID V BRITANIJI</p>

FILOZOFSKA FAKULTETA
Oddelek za zgodovino
Didaktika zgodovine

UČNA PRIPRAVA ŠT. 1: FRANCOSKA REVOLUCIJA

DATUM: 6. 4. 2004

IME IN PRIIMEK: PETRA SLABE

UČNA PRIPRAVA ŠT. 1

OSNOVNI PODATKI:

Šola: OSNAOVNA ŠOLA POLJANE
Razred: 7.D
Datum: 6. 4. 2004
Predmet: ZGODOVINA

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI:

Učna tema: KONEC STAREGA REDA
Učna enota: FRANCOSKA REVOLUCIJA
Učne oblike: frontalna, delo v dvojicah, individualna
Učne metode: razlaga, razgovor, demonstracija, grafični izdelek, delo z besedili in slikovnim gradivom.
Učna sredstva:
- učila: učbenik, dodatna literatura, Power Point, CD-ROM. - učni pripomočki: tabla, kreda, projekcijsko platno, računalnik.
Didaktične etape učnega procesa: uvajanje, obravnavanje, urjenje, ponavljanje.
Didaktična načela: nazornost, postopnost, sistematičnost, aktualizacija, vzgojnost, socializacija.
Korelacije: Zemljepis, matematika, etika in družba.
Novi pojmi: parlamentarna monarhija, narodna skupščina, odvetnik.
Literatura: http://www.cypress.mcsr.demiss.edu ¹¹ http://www.hrsbstaff.ednet.ns.ca , http://www.isleofavalon.co.uk http://www.kittensinunderpants.com http://www.library.thinkquest.org http://www.pingree.org http://www.radiostudent.si http://www.thinkquest.org http://www.usedbooksireland.ie Kronika človeštva. (1996). Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 605. Tistega lepega dne: La marseillaise. (1996). Ljubljana: FV music. Ustava RS (1991). Ljubljana: ČŽ Uradni list RS, 1996. Žvanut Maja. (1996). Vzpon meščanstva: zgodovina za 7. razred osnovne šole. Ljubljana: Modrijan, str. 131- 133.

¹¹ Vse internetne strani z dne: 1. 4. 2004

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Glavni ali kompleksni: Učenci spoznajo francosko revolucijo.
Delni ali precizni: Učenci spoznajo razmere v Franciji pred letom 1789. Učenci s pomočjo grafa ugotovijo kakšni so bili dolgovi Francije leta 1789. Učenci s pomočjo hierarhične piramide ugotovijo kateri stanovi so bili v Franciji 1789. Učenci spoznajo vzroke za francosko revolucijo. Učenci spoznajo potek revolucije 1789. Učenci s pomočjo dodatnega gradiva ugotovijo bistvene elemente Deklaracije pravic človeka in državljana.

POTEK UČNE URE

UVODNI DEL: UVAJANJE

UČNE OBLIKE UČNE METODE	UČITELJ	UČENEC	UČILA/UČNI PRIPOMOČKI
Uvodna Motivacija Frontalni uvod. Razgovor, slikovna demonstracija.	Predstavim se : Sem študentka 4. letnika FF. Pravila obnašanja (dvigovanje rok). Za uvod poslušajte skladbo, ob njej pa si zapišite, na kaj vas spominja. Predvajam skladbo: La marseillaise. SLIDE 1 Vprašanje: Na kaj ste pomislili ko ste slišali to skladbo? Sedaj bi vam razdelila lističe, vi pa prosim rešite rebus. Razdelim gradivo. Glej priloga 14. Kaj je rešitev rebusa?	Ideje si zapisujejo v zvezek. Predvideni odgovor: Francija. Francoska revolucija.	Skozi celotno uro Power Point predstavitev. Glej prilogo 15. Računalnik, projekcijsko platno. Cd predvajalnik, zgoščenka. Tistega lepega dne: La marseillaise. (1996). Ljubljana: FV music. http://www.hrsbs.taff.ednet.ns.ca , http://www.isleofavalon.co.uk

	<p>SLIDE 2</p> <p>Ugotovili ste današnjo temo, sedaj pa bi vam pokazala zastavo, ki predstavlja kaj?</p> <p>Ta trobojnica se prvič pojavi ob francoski revoluciji. Ta zastava, ki jo vidite pa je bila last Borbuonov, ki so vladali med 1682-1763. Predstavlja tri lilije.</p>	<p>Predstavlja francosko zastavo, pred trobojnico, ki jo poznamo danes.</p>	<p>http://www.cypress.mcsr.demiss.edu</p>
--	---	---	--

GLAVNI DEL: OBRAVNAVANJE UČNE SNOVI

UČNE OBLIKE UČNE METODE	UČITELJ	UČENEC	UČILA/UČNI PRIPOMOČKI
<p>Razgovor, razlaga, slikovna demonstracija.</p>	<p>1. FRANCIJA PRED REVOLUCIJO 1789</p> <p>SLIDE 3 Francija je bila v drugi polovici 18. stoletja še vedno ena izmed najbogatejših in najmočnejših evropskih držav. Francoska absolutistična monarhija postane vzor države po vsej Evropi, vendar se po blišču in moči ni mogla primerjati s Francijo Ludvika XIV. (Država to sem jaz).</p> <p>Kako so tudi drugače rekli Ludviku XIV?</p> <p>SLIDE 4 V kraljevem gradu v Versaillesu so plemiči in dvorjani v svili in čipkah, kot v času Sončnega kralja, brezskrbno poplesavali. Francosko plemstvo je živelo na kraljevem dvoru. Žena (Maria Antonieta) Ludvika XVI. je bila hči katere velike vladarice?</p>	<p>V zvezek si sproti zapisujejo tabelsko sliko. Power Point priloga 16.</p> <p>Sončni kralj.</p>	<p>Glej zgoraj.</p> <p>http://www.thinkguest.org http://www.pingree.org</p>

<p>Metoda dela s slikovnim gradivom.</p>	<p>velike vladarice?</p> <p>Toda državna blagajna je bila prazna.</p> <p>SLIDE 5. Sedaj si pogledajte graf in ugotovite, kakšne dolgove je imela Francija (Francoski državni dolgovi).</p> <p>Ugotovili smo, da je bila državna blagajna prazna.</p> <p>Sedaj bomo ugotovili, kateri stanovi so bili takrat v Franciji? (Francoski trije stanovi leta 1789)</p>	<p>Marije Terezije.</p> <p>Učenci si pogledajo graf in ugotovijo kakšni so bili francoski državni dolgovi Leta 1683 22%, 1789 že 100%.</p> <p>Učenci ugotovijo, kdo so prvi, drugi in tretji stan.</p> <p>Ugotovijo tudi, koliko jih je bilo.</p>	<p>Metoda dela s slikovnim gradivom: Kronika človeštva. (1996). Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 605.</p>
<p>Metoda dela s slikovnim gradivom.</p>	<p>SLIDE 6.</p> <p>Kdo mislite, da je najbolj trošil denar?</p> <p>Kdo pa so plačevali davke?</p> <p>Prvi in drugi stan sta v državno blagajno prispevala le manjše vsote, čeprav sta imela v lasti večino bogastva in zemlje.</p> <p>2. VZROKI ZA FRANCOSKO REVOLUCIJO</p> <p>SLIDE 7 Ugotovili smo že, da je eden izmed vzrokov za revolucijo prazna državna blagajna.</p> <p>Ko je Ludvik XVI. leta 1774 prišel na prestol, po Ludviku XV., ki umre zaradi noric, se po sposobnostih ni moral primerjati s Sončnim kraljem.</p>	<p>Dvor in država.</p> <p>Tretji stan: kmetje, rokodelci, obrtniki, trgovci, drugi meščani.</p> <p>Učenci si sproti v zvezek zapisujejo vzroke za revolucijo.</p>	<p>Metoda dela s slikovnim gradivom: Žvanut Maja. (1996). Vzpon meščanstva: zgodovina za 7. razred osnovne šole. Ljubljana: Modrijan, str. 131.</p>

	<p>Kakšen mislite, da je bil?</p> <p>Vladal je kot absolutist.</p> <p>Kaj to pomeni?</p> <p>Kraljevi svetovalci, visoki državni uradniki in pomembni cerkveni dostojanstveniki so lahko postali samo plemiči.</p> <p>Pripadniki tretjega stanu niso mogli opravljati visokih državnih služb in kralj jih ni nikoli vprašal za njihovo mnenje, čeprav sta dvor in država živela od njihovega dela in denarja.</p> <p>Naslednji razlog oz. vzrok je bilo slabo gospodarstvo.</p> <p>Vladala je revščina, ki so jo povečale slabe letine.</p> <p>Kdo pa je bil najprej nezadovoljen?</p> <p>Kako pa je bilo s plemiči?</p> <p>Ali si je Francija želela sprememb?</p> <p>V 80. letih 18. stol. sta prišla dvor in država do takšne finančne stiske, da se je kralj na predlog svetovalcev odločil obdavčiti tudi prvi in drugi stan.</p> <p>Katera dva stanova sta to?</p> <p>Pa mislite, da so bili stanovi s tem zadovoljni? Kaj storijo?</p>	<p>Neodločen, neroden, ne preveč bister.</p> <p>O vsemu je odločal sam.</p> <p>Trgovci, obrtniki, bančniki in kmetje.</p> <p>Nasprotovali so absolutizmu in Francijo želeli spremeniti v parlamentarno monarhijo.</p> <p>Da.</p> <p>Plemstvo in duhovščina.</p> <p>Ne. Se uprejo.</p>	
--	--	---	--

<p>Metoda dela s slikovnim gradivom.</p>	<p>SLIDE 8 Nekaj davkov sta bila pripravljena sprejeti, le če bi kralj popustil v absolutizmu. Toda kralj ni bil pripravljen oblasti deliti z nikomer.</p> <p>Prvič po letu 1614 skliče stanove.</p> <p>Oglejte si sliko in povejte kaj predstavlja.</p> <p>Kdo so prisotni?</p> <p>Kako se razlikujejo?</p> <p>Enega izmed učencev prosim, da naj mi točno pokaže na sliki kje kdo sedi.</p> <p>Sama razložim še preostali del fotografije. Ludvik XVI. levo zgoraj, pod njim finančni minister, ki prebira finančno poročilo.</p> <p>3. REVOLUCIJA 1789 do Deklaracije pravic človeka in državljana.</p> <p>SLIDE 9 Predstavniki treh stanov se zberejo 5. maja 1789 v Versaillesu. Kralj, visoki cerkveni gospodje in plemiči so zahtevali delitev v stanove, predstavniki tretjega stanu pa so zahtevali, da se stanove odpravi in se spremenijo v narodno skupščino.</p> <p>Po skoraj enem mesecu je kralj popustil. Oklicali so narodno skupščino in v njej zbrane poslance proglasili</p>	<p>Učenci si ogledajo fotografijo in skušajo odgovoriti na vprašanja.</p> <p>Zasedanje državnih stanov.</p> <p>Plemiči, duhovščina, 3. stan.</p> <p>Po oblačilih.</p> <p>Učenec pokaže razredu kje sedi prvi, drugi in tretji stan.</p>	<p>Metoda dela s slikovnim gradivom: Žvanut Maja. (1996). Vzpon meščanstva: zgodovina za 7. razred osnovne šole. Ljubljana: Modrijan, str. 131.</p>
--	--	---	---

<p>Metoda dela z besedili.</p>	<p>za predstavnike francoskega ljudstva.</p> <p>Pride do delitve oblasti med:</p> <p>Kaj se ukine?</p> <p>Francoski parlament začne pripravljati ustavo.</p> <p>Kaj je to? Ali slučajno veste kako izgleda slovenska ustava?</p> <p>Enega od učencev prosim, da prebere 14. člen ustave RS.</p> <p>Ljudem se je to zdelo nekaj neponovljivega, navdušenje je bilo nepopisno. Začeli so govoriti o revoluciji.</p> <p>SLIDE 10, 11. Ludvik XVI. pa se ni dal kar tako, oblast je zopet želel v svoje roke. Toda pariški meščani odgovorijo z oboroženo vstajo. 14. julija 1789 napadejo osovraženo srednjeveško trdnjavo Bastiljo.</p> <p>Ali slučajno kdo ve kaj je Bastilija?</p> <p>SLIDE 12 Kralj je ugotovil, da nima izbire, zato pride v Pariz in pomiri ljudstvo. Narodna skupščina nadaljuje delo.</p> <p>V začetku avgusta odpravi ostanke fevdalizma, konec avgusta 1789 pa sprejme slovesno izjavo, ki je eden izmed prvih takih dokumentov.</p>	<p>Kraljem in parlamentarci.</p> <p>Absolutizem.</p> <p>Temeljni akt neke države.</p> <p>Tanka knjižica.</p> <p>Zapor v katerega so francoski kralji zapirali svoje nasprotnike.</p>	<p>Delo z besedilom: Ustava RS (1991). Ljubljana: ČŽ Uradni list RS, 1996.</p> <p>http://www.hrsbs.taff.ednet.ns.ca, http://www.kitten.sinuderpants.com http://www.library.thinkquest.org http://www.usedbooksireland.ie</p> <p>http://www.radiostudent.si</p>
--------------------------------	---	--	---

<p>Delo v dvojicah. Delo z besedilom.</p>	<p>Sedaj si bomo pogledali katere člene vsebuje in kaj je bistvo teh členov. Formiranje parov, ki si preberejo člene. Ob koncu poročajo, kaj so temeljne ideje deklaracije.</p> <p>Deklaracija glej priloga 17.</p> <p>Glavne ideje zapišemo v zvezek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vsi državljani enake pravice, - za vse ljudi veljajo enaki zakoni, - vsi, ki so sposobni opravljajo najvišje državne službe, - svoboda vere, misli in govora. 	<p>Učenci v parih preberejo navodila in si izpišejo glavne ideje.</p> <p>Ko ugotovijo, kaj so bistvene ideje, poročajo.</p> <p>Učenci si v zvezek zapišejo glavne ideje deklaracije.</p>	
---	---	--	--

ZAKLJUČNI DEL: PONAVLJANJE

UČNE OBLIKE UČNE METODE	UČITELJ	UČENEC	UČILA/UČNI PRIPOMOČKI
<p>Delo z besedilom.</p>	<p>SLIDE 13 Za zaključek boste sami prebrali, kar vam piše na zadnjem diapozitivu PP predstavitve. Skupaj bomo te besedice prevedli in ugotovili, kaj je geslo francoske revolucije.</p> <p>Geslo francoske revolucije je svoboda, enakost, bratstvo.</p> <p>Ponovitev z vprašanji: Kakšna je razlika med revolucijo v Ameriki in francosko revolucijo?</p> <p>Vsak izmed učencev pove samo eno misel.</p> <p>Spraševanje po klopeh.</p>	<p>Učenci skušajo prevesti besede.</p> <p>Učenci odgovorijo na vprašanje.</p>	

TABELSKA SLIKA IN PRILOGE

PRILOGA 14. Individualno delo. Rebus. Rešitev.

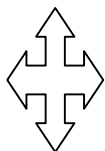
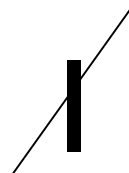
PRILOGA 15. Power Point predstavitev.

PRILOGA 16. Tabelski zapis snovi.

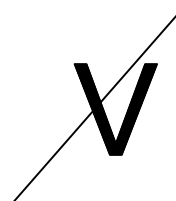
PRILOGA 17. Delo v dvojicah. Deklaracija o pravicah človeka in državljana.

PRILOGA 14

NAŠ HIŠNIK

OSNOV. ZA SVEČE (DVOJ.)

VELIKA HITRA SPREMEMBA

REŠITEV:

FRANCI ~~V~~OSKA

REVOLUCIJA

PRILOGA 16

FRANCOSKA REVOLUCIJA

Francija pred letom 1789

- v drugi polovici 18. stoletja ena najbogatejših držav,
- monarhija postane vzor vsem evropskim državam.

Francoski trije stanovi leta 1789

- 1. STAN: duhovščina 140.000,
- 2. STAN: plemstvo 400.000,
- 3. STAN: trgovci, bankirji, kmetje, odvetniki, uradniki ... 27 milijonov.

Vzroki za francosko revolucijo

- prazna državna blagajna,
- absolutistična oblast,
- slabo gospodarstvo,
- revščina,
- slabe letine,
- želja po spremembah.

Zasedanje državnih stanov in posledice

- 5. maj 1789,
- narodna skupščina,
- poslanci so predstavniki ljudstva,
- delitev oblasti med kraljem in parlamentom,
- parlament začne pripravljati ustavo.

Bastilija pade

- 14. julij 1789,
- kralj nima izbire,
- narodna skupščina nadaljuje delo,
- odprava fevdalizma,
- konec avgusta deklaracija o pravicah človeka in državljana.

Deklaracija o pravicah človeka in državljana

- vsi državljani enake pravice,
- za vse ljudi veljajo enaki zakoni,
- vsi, ki so sposobni, opravljajo najvišje državne službe,
- svoboda vere, misli in govora.

PRILOGA 17

1. KAJ JE GLAVNO SPOROČILO OZ. IDEJA TEKSTA? KAKŠNE PRAVICE OMENJA?

1. člen

Ljudje se rodijo in živijo svobodni ter enaki v pravicah. Družbene razlike smejo temeljiti samo na splošnem interesu.

2. člen

Cilj vsakega političnega združevanja je ohranitev naravnih in nezastarljivih človekovih pravic. Te pravice so svoboda, lastnina, varnost in upor proti zatiranju.

2. KAJ JE GLAVNO SPOROČILO OZ. IDEJA TEKSTA? KAKŠNE PRAVICE OMENJA?

3. člen

Načelo vse suverenosti izvira predvsem iz naroda. Nobeno telo, noben posameznik ne more izvrševati oblasti, ki ne izhaja neposredno iz naroda.

8. člen

Zakon sme predpisovati samo strogo in očitno nujne kazni, kaznovati pa je mogoče samo na podlagi zakona, ki je bil sprejet ali proglašen pred kaznivim dejanjem ter zakonito uporabljen.

3. KAJ JE GLAVNO SPOROČILO OZ. IDEJA TEKSTA? KAKŠNE PRAVICE OMENJA?

4. člen

Svoboda je v tem, da lahko storiš vse, kar ne škodi drugemu. Izvrševanje naravnih pravic vsakega človeka tedaj nima drugih omejitev kot onih, ki zagotavljajo drugim članom družbe, da uživajo enake pravice. Te meje sme določiti samo zakon.

4. KAJ JE GLAVNO SPOROČILO OZ. IDEJA TEKSTA? KAKŠNE PRAVICE OMENJA?

5. člen

Zakon sme prepovedati samo družbeno škodljiva dejanja. Vse, kar z zakonom ni prepovedano, je dovoljeno, in nikogar ni mogoče prisiliti k nečemu, kar z zakonom ni zapovedano.

5. KAJ JE GLAVNO SPOROČILO OZ. IDEJA TEKSTA? KAKŠNE PRAVICE OMENJA?

6. člen

Zakon je izraz splošne volje. Vsi državljani imajo pravico osebno ali preko svojih predstavnikov sodelovati pri njegovem sprejemanju. Biti mora enak za vse, pa naj varuje ali kaznuje. Ker so vsi državljani pred zakonom enaki, so jim enako dostopne vse časti, mesta ali javne zaposlitve, v skladu z njihovimi sposobnostmi, brez vsakih drugih razlikovanj, razen onih, ki se tičejo njihovih vrlin in sposobnosti.

6. KAJ JE GLAVNO SPOROČILO OZ. IDEJA TEKSTA? KAKŠNE PRAVICE OMENJA?

7. člen

Nikogar ni mogoče obtožiti, pripreti ali zapreti, razen v primerih in po postopku, ki jih določa zakon. Vse, ki spodbujajo, pospešujejo, izvršujejo, ali omogočajo izvrševanje samovoljnih ukazov, je treba kaznovati, toda vsak državljan, ki ga pozovejo ali privedejo na podlagi zakona, mora takoj ubogati. Vsako upiranje je kaznivo.

7. KAJ JE GLAVNO SPOROČILO OZ. IDEJA TEKSTA? KAKŠNE PRAVICE OMENJA?

9. člen

Vsakdo velja za nedolžnega, dokler se ne ugotovi njegova krivda. Če je nujno, da ga priprejo, je treba vsako strogost, ki ne bi bila potrebna za zagotovitev njegove navzočnosti, strogo preprečiti z zakonom.

8. KAJ JE GLAVNO SPOROČILO OZ. IDEJA TEKSTA? KAKŠNE PRAVICE OMENJA?

10. člen

Nihče ne sme biti vznemirjan zaradi svojega prepričanja, tudi verskega ne, pod pogojem, da njegovo izražanje ne moti javnega reda, ki ga določa zakon.

12. člen

Za zagotavljanje pravic človeka in državljana je potrebna javna oblast; ta oblast je zato postavljena v korist vsem, ne pa v posebno korist tistim, ki jim je zaupana.

9. KAJ JE GLAVNO SPOROČILO OZ. IDEJA TEKSTA? KAKŠNE PRAVICE OMENJA?

11. člen

Svobodna izmenjava mišljenja in misli je ena najdragocenejših človekovih pravic; vsak državljan sme torej govoriti, pisati, tiskati svobodno in odgovarja samo za zlorabo te svobode v primerih, ki jih določa zakon.

10. KAJ JE GLAVNO SPOROČILO OZ. IDEJA TEKSTA? KAKŠNE PRAVICE OMENJA?

13. člen

Za vzdrževanje javnih oblasti in za stroške uprave je nujno skupno prispevanje, ki mora biti enakomerno porazdeljeno med vse, ob upoštevanju njihovih možnosti.

17. člen

Ker je lastnina nedotakljiva in sveta pravica, je ni mogoče nikomur odvzeti, razen če obstoji očitna, z zakonom določena javna potreba, in to ob predhodni in pravični odškodnini.

11. KAJ JE GLAVNO SPOROČILO OZ. IDEJA TEKSTA? KAKŠNE PRAVICE OMENJA?

14. člen

Državljeni imajo pravico, da sami ali po svojih predstavnikih ugotavljajo potrebnost javnih dajatev, da vanje svobodno privolijo, da nadzorujejo njihovo uporabo, da določijo višino, način obdavčenja in pobiranja ter čas trajanja teh dajatev.

12. KAJ JE GLAVNO SPOROČILO OZ. IDEJA TEKSTA? KAKŠNE PRAVICE OMENJA?

15. člen

Družba ima pravico zahtevati obračun dela od vsakega javnega uslužbenca.

16. člen

Družba, v kateri nista zajamčeni varstvo pravic in delitev oblasti, nima ustave.

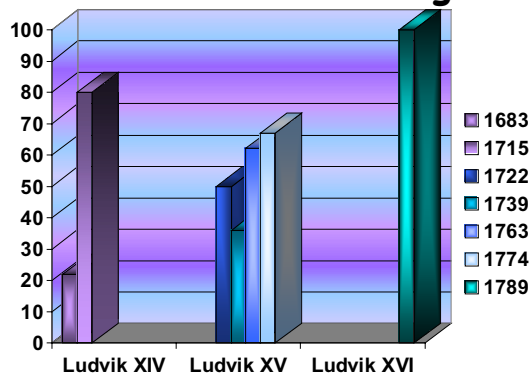
PRILOGA 15. PowerPoint predstavitev.

 	<h3>FRANCOSKA REVOLUCIJA</h3>
<h3>FRANCIJA PRED LETOM 1789</h3> <ul style="list-style-type: none">• V DRUGI POLOVICI 18. STOL. ENA IZMED BOGATEJŠIH DRŽAV• MONARHIJA POSTANE VZOR VSEM EVROPSKIM DRŽAVAM	

FRANCOSKI TRIJE STANOVI LETA 1789

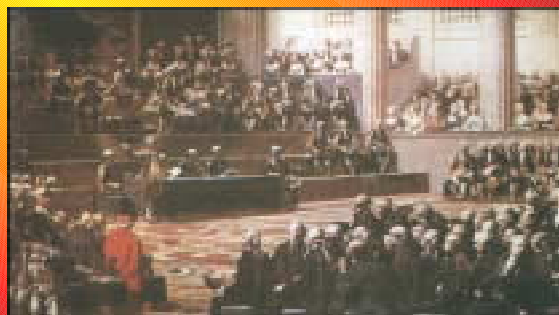

Francoski državni dolgovi

VZROKI ZA FRANCOSKO REVOLUCIJO

- PRAZNA DRŽAVNA BLAGAJNA
- ABSOLUTISTIČNA OBLAST
- SLABO GOSPODARSTVO
- REVŠČINA
- SLABE LETINE
- ŽELJA PO SPREMEMBAH

ZASEDANJE DRŽAVNIH
STANOV 5.5.1789

POSLEDICE ZASEDANJA

- NARODNA SKUPŠČINA
- POSLANCI SO PREDSTAVNIKI LJUDSTVA
- DELITEV OBLASTI MED KRALJEM IN PARLAMENTARCI
- PARLAMENT ZAČNE PRIPRAVLJATI USTAVO

14. JULIJA BASTILIJA PADE !

- KRALJ UGOTOVI, DA NIMA IZBIRE
- NARODNA SKUPŠČINA NADALJUJE DELO
- KRALJ ODPRVI FEVDALIZEM
- KONEC AVGUSTA 1789 DEKLARACIJA O PRAVICAH ČLOVEKA IN DRŽAVLJANA

UČNA PRIPRAVA:

DRUŽBA DRUGE POLOVICE 20.
STOLETJA

OSNOVNI PODATKI:

Šola: Osnovna šola Bičevje, Ljubljana

Razred: 8. a

Datum: 4. 5. 2004

Predmet: Zgodovina

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI:

Učna tema: Svet v drugi polovici 20. stoletja

Učna enota: Družba druge polovice 20. stoletja

Učne oblike: netradicionalna frontalna učna oblika in individualno delo.

Učne metode: metoda razlage, razgovora, metoda besedne in slikovne demonstracije, metoda dela s slikovnim gradivom, metoda demonstracije, metoda dela z učno-delovnimi listi in metoda izkustvenega učenja (igra vlog).

Učna sredstva:

- **učila:** starinski predmeti, učno-delovni listi, prosojnice (slike), oprava za pionirčka, odlomki iz knjig, gramofonske plošče, "ribežen" in učbenik.

- **učni pripomočki:** grafoskop in tabla.

Didaktične etape učnega procesa: uvajanje, obravnavanje nove učne snovi in končno ponavljanje.

Didaktična načela: nazornost, postopnost, sistematičnost, aktualizacija, vzgojnost, ustreznost in aktivnost.

Korelacije: zemljepis, slovenski jezik, glasba, etika in družba.

Novi pojmi: pontifikat, jedrna družina, spolna enakopravnost, potrošništvo, hipijevstvo, popularna kultura, delovne brigade in koncil.

Literatura:

- Bergant, E. (1996). Slovenski olimpijci: 1912 - 1996. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 5.
- Dolenc, E., Gabrič, A., Rode, M. (1999). Koraki v času. 20. Stoletje, Zgodovina za 8. razred osnovne šole. Ljubljana: DZS, str. 158 - 165.
- Dolenc, E., Gabrič, A., Rode, M. (2002). Koraki v času. 20. Stoletje, Zgodovina za 8. razred osemletke in 9. razred devetletke. Ljubljana: DZS, str. 126 - 128.
- Dolenc, E., Gabrič, A. (2002). Zgodovina 4. Učbenik za četrti letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 197 - 199, 235 - 238.
- Kronika človeštva (1997). Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 989, 993, 999, 1013, 1023, 1049, 1069.
- Kronika 20. stoletja (1992). Ljubljana: EWO, str. 303, 361, 381, 419, 461.
- Kronika 20. Stoletja (1999). 1950 - 1959. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 75, 90 - 91, 110 -111, 119, 134 - 135, 163, 173.
- Kronika 20. Stoletja (1999). 1960 - 1969. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 70 - 71, 104 - 105, 112 - 113, 138 - 143, 170 - 171.
- Kronika 20. Stoletja (1999). 1970 - 1979. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 41, 129.
- Pavli, Š. (2001). Kronika župnije Reteče. Reteče: Župnijski urad, str. 202.
- <http://www.akvonij.si/pregreha/belateh/indexBig6.html>
- <http://www.etis.si>
- <http://www.s-gimvic.lj.edus.si/projekti/timko/2003/2d/subkulture/kazalo.html>

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Glavni ali kompleksni: učenci znajo s pomočjo slikovnega gradiva, predmetov iz preteklosti, razlage in razgovora opisati družbene spremembe v drugi polovici 20. stoletja. Razumejo, kakšen vpliv so imele na življenja posameznikov, družine in širše skupnosti.

Delni ali precizni:

1. Spremembe v družbi po drugi svetovni vojni - učenci s pomočjo starinskih predmetov, slikovnega gradiva, razlage in razgovora spoznajo, do kakšnih sprememb pride v družbi po drugi svetovni vojni. S pomočjo demonstracije spoznajo, kako so bili oblečeni pionirčki in kakšno vlogo so imele delovne brigade v Jugoslaviji. Zvedo, da se je morala Rimokatoliška Cerkev prilagoditi takratnemu času in se je zato notranje reformirala.
2. Družina - na podlagi slikovnega gradiva učenci spoznajo in znajo opisati spremembe v družini po drugi svetovni vojni. Na podlagi besedne demonstracije in razgovora spoznajo, da so ženske postale enakopravnejše, ekonomsko samostojnejše in dejavnejše v javnem življenju. Zvedo, da zaradi ekonomske neodvisnosti žensk pride do zmanjšane števila porok in rojstev ter do povečanega števila razvez.
3. Mladina - učenci zvedo, da se v 60. letih mladina začne upirati svetu svojih staršev. S pomočjo slikovnega gradiva ugotovijo značilnosti hipijev. Zvedo, da prihaja do različnih zahtev študentov na Vzhodu in Zahodu, ter da so se študentje upirali tudi v Ljubljani. Spoznajo razloge za njihove demonstracije.
4. Kultura - učenci zvedo, da pride do sprememb tudi na področju likovne in besedne umetnosti ter tudi v glasbi. Na podlagi razgovora ugotovijo nove zvrsti in njihove glavne skupine. S pomočjo slikovnega gradiva prepoznajo njihove zunanje značilnosti in vedo kaj s tem izražajo. Spoznajo tudi napredek filmske industrije.
5. Šport - na podlagi razgovora spoznajo kateri športi doživijo razmah med množičnimi zvrstmi in kolektivnimi športi. Zvedo, da se amaterstvo umakne profesionalizmu. Na podlagi slikovne demonstracije zvedo, da je Slovenec Miro Cerar na olimpijadi leta 1964 in 1968 zmagal na konju z ročaji.

Potek vzgojno-izobraževalne ure

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	UČENEC	OBLIKE METODE UČNA SREDSTVA
UVODNI DEL Uvodna motivacija (5 minut)	<p>Predstavim se in povem, kaj delam v njihovem razredu.</p> <p>Pogovor navežem na razstavljene predmete in jih vprašam, če vedo, o čem se bomo danes pogovarjali.</p> <p>Ali mogoče veste, v katerem obdobju pride do iznajde teh predmetov? Kdaj se jih začne uporabljati v vsakdanjem življenju?</p> <p>Skupaj ugotovimo naslov učne ure: Družba v drugi polovici 20. stoletja.</p>	<p>O spremembah, ki so se dogajale v družbi.</p> <p>V drugi polovici 20. stoletja, po drugi svetovni vojni.</p> 	<p>Frontalna učna oblika, metoda razgovora in demonstracije. Učna sredstva: starinski predmeti</p>
GLAVNI DEL (30 minut) Spremembe v družbi po drugi svetovni vojni	<p>Učencem povem, da je snov razdeljena na pet podtem. Razdelim jim učno-delovne liste in jim povem, da jih bodo reševali tekom učne ure.</p> <p>Po koncu 2. svetovne vojne se izboljšajo življenjski pogoji razvitega sveta. Ljudje si opomorejo, imajo zaposlitev, dobivajo plačo, izboljša se standard. Pride do novega pojava v družbi. Pokažem prosojnico. Kaj prikazuje? Pride do pojava potrošništva.</p> <p>Zakaj kupujejo več? Je to še posledica vojne, ko so živeli v pomanjkanju?</p>	<p>Učenci si skozi uro zapisujejo učno snov na učno-delovne liste.</p> <p>Ljudje kupujejo več, kot v resnici potrebujejo.</p> <p>Zato, ker je med vojno primanjkovalo stvari in se bojijo, da bi bilo zopet isto.</p>	<p>Frontalna učna oblika, metoda dela z učno-delovnimi listi. Učna sredstva: učno-delovni listi, grafoskop in tabla.</p> <p>Metoda dela s slik. gradivom: Dolenc, Gabrič, Rode, (1999). Koraki v času. 20. Stoletje, Ljubljana: DZS, str. 162.</p> <p>Metoda dela s slik. gradivom: www.akvonij.si/pregreha/belateh/indexBig6.html</p> <p>Metoda demonstracije, učna sredstva: ribežn</p>

	<p>Kupujejo tudi stroje, ki gospodinjam olajšajo hišno delo. Pokažem prosojnico. Kateri aparat je to in zakaj se uporablja?</p> <p>Kako so včasih gospodinjice prale perilo? Pokažem ribežn.</p> <p>V povojnih letih se začne veliko graditi. V mestih odstranijo ruševine in začnejo z gradnjo stanovanjskih blokov. Gradijo se tudi ceste. Kaj to ljudem omogoči? Ste že kdaj slišali za delovne brigade? V povojnih časih je mladina hodila na take akcije po vsej republiki in gradila ceste, stavbe. Enega od učencev prosim, naj da na glavo kapico in ruto okoli vratu. Kaj to predstavlja?</p> <p>Znanstveni in gospodarski napredek zmanjša vpliv krščanstva na vsakdanje življenje. Cerkev je bila zelo konzervativna, zato se je morala prilagoditi sodobnemu svetu. To so storili na Vatikanskem koncilu. V kateri državi je to? Traja 3 leta (1962-1965). Spremenijo jezik, v katerem poteka obredje. V katerem jeziku so maševali? Do kakšne spremembe pride? V katerem jeziku je danes maša? Za kardinala je postavljen prvi afro-američan. Zavzemajo se za sodelovanje Rimokatoliške Cerkve z drugimi religijami. Papež gre na prva potovanja.</p>	<p>Pralni stroj, za pranje oblek.</p> <p>Prale so ob potokih, namesto strojev so uporabljale ribežne.</p> <p>Potovanja, povezava, transport.</p> <p>Pionirja.</p> <p>V Italiji.</p> <p>V latinščini.</p> <p>V slovenščini.</p>	<p>Metoda razgovora</p> <p>Metoda razlage</p> <p>Metoda razgovora</p> <p>Metoda demonstracije, učna sredstva: kapa in ruta</p>
--	--	--	--

<p>Družina</p>	<p>Kdo je sedanji papež?</p> <p>Pokažem prosojnico. Iz katere države je? Gre za prvega neitalijanskega papeža po letu 1522.</p> <p>Kot zanimivost povem, da papeža volijo v Sikstinski kapeli za zaprtimi vrati. In ko je znan nov papež se iz dimnika pokaže bel dim.</p> <p>V Vzhodni Evropi je komunistični režim prepovedoval verovanje in ga zatiral. Dosežen je bil nasprotni učinek. Ljudje so se še bolj trdno oklepali vere.</p> <p>V povojnih letih se okrepi pomen islama. Predvsem zaradi gospodarskega pomena, saj izvozijo veliko nafte. Na katerem območju je največ pripadnikov islamske vere?</p> <p>Z učenci preverimo rešitve učno-delovnega lista.</p> <p>Na prosojnici pokažem sliki in učence vprašam kako se ti dve družini med seboj razlikujeta. Skupaj z učenci ugotovimo razlike. Mlade družine se lahko preselijo tudi zato, ker je vedno več novih gradenj.</p> <p>Družine večji del dneva preživijo ločeno. Starši so v službi, otroci v šoli. Kdo skrbi za otroke in starejše ljudi? Ker sta oba starša zaposlena, se preživljanje skupnega časa omeji na vikende.</p> <p>Matere se zaposlujejo, medtem ko so prej v</p>	<p>Papež Janez Pavel II.</p> <p>Poljske</p> <p>V arabskem svetu.</p> <p>Prva družina je večja, slabše oblečena, ima več otrok. Druga je manjša, na sliki sta samo starša z otroki.</p> <p>Mlajši otroci so v vrtcih, starejši pa v domovih za starejše občane.</p>	<p>Metoda slikovne demonstracije: Kronika 20. stoletja (1992). Ljubljana: EWO, str. 461.</p> <p>Metoda razlage</p> <p>Metoda dela s slik. gradivom: Pavli, Š. (2001). Kronika župnije Reteče. Reteče: Župnijski urad, str. 202, www.etis.si</p> <p>Metoda razgovora</p>
-----------------------	---	--	--

Mladina	<p>glavnem ostajale doma. Kaj jim to omogoči? Kaj jim prinese to, da imajo lastno plačo?</p>	<p>Je denarno neodvisna od moža.</p>	<p>Metoda razgovora</p>
	<p>Ženske postanejo enakopravne. Kje je to zapisano? Ali mislite, da so ženske enakopravne? Kje se čuti neenakost? Kljub temu, da prave enakopravnosti ni, je bil velik napredek dosežen s tem, da niso bile omejene samo na dom. Pojavljale so se v gospodarstvu, kulturi in tudi v politiki.</p>	<p>V Ustavi. Ne. Neenake plače, delo doma in v službi, nedostopnost do poklicev.</p>	<p>Metoda razgovora</p>
	<p>Ker je ženska neodvisna od moškega ima vpliv tudi na to, da se poveča število razvez in zmanjša število porok. Ženska se lahko preživi sama. Zaradi ekonomskih razlogov v zahodnih družbah pada število novorojenčkov.</p>		<p>Metoda razlage</p>
	<p>Z učenci pregledamo rešitve učno-delovnega lista.</p>		
	<p>V prvem desetletju po vojni mladina sprejema vrednote in način življenja svojih staršev. Živijo v potrošniški družbi. Kaj že to pomeni?</p>	<p>Da ljudje kupujejo več, kot potrebujejo.</p>	<p>Metoda razgovora</p>
<p>V šestdesetih letih pa pride do prvih uporov. Mladi se začnejo upirati svetu svojih staršev. To se kaže v glasbi, filmu, hipijevstvu in mladinskih gibanjih.</p>		<p>Metoda razlage</p>	
<p>Mogoče veste, kdo so to hipiji? Pokažem sliko na prosojnici. S pomočjo razgovora in slike ugotovimo njihove glavne značilnosti.</p>	<p>Živopisana oblačila, dolgi lasje, življenje v skupnostih, stari med 17 in 25 let, zavračajo uveljavljeno kulturo. Jemljejo mamila, pojav bolezni.</p>	<p>Metoda dela s slik. gradivom: www.s-gimvic.lj.edus.si/projekti/timko/2003/2d/subkulture/kazalo.html</p>	

<p>Kultura</p>	<p>Mladi pa demonstrirajo tudi proti reševanju sporov z vojaškimi akcijami. Pride do mirovniških gibanj. V ZDA so največja v času vietnamske vojne.</p> <p>Imajo tudi svojo misel. Kaj pomeni? Leta 1968 se nemiri iz ZDA prenesejo tudi v Evropo. Na Zahodu se študentje upirajo miselnosti kapitalistične družbe. Na Vzhodu pa nedemokratičnemu komunističnemu režimu.</p> <p>Nemiri izbruhnejo tudi v Ljubljani. Zakaj protestirajo? Oblast izpolni veliko njihovih zahtev, dobijo tudi radio Študent.</p> <p>Leta 1971 zaprejo Aškerčevo cesto. Zahtevajo prekinitev težkega prometa po tej cesti. Od oblasti zahtevajo graditev obvoznice. To kaže, da so študentje izražali svoja mnenja glede velikih stvari, ki so se dogajale. Niso bili pasivni.</p> <p>Preverimo rešitve učno-delovnega lista.</p>	<p>Da študentje želijo spremeniti družbo.</p> <p>Izboljššan standard študentov, gradnja novih domov, večje štipendije.</p>	<p>Metoda slik. demonstracije: Dolenc, Gabrič, Rode, (1999). Koraki v času. 20. Stoletje, Ljubljana: DZS, str. 158</p> <p>Metoda razgovora</p>
	<p>Do spremenjenega odnosa do kulture pride zaradi tega, ker imajo ljudje višji standard in več prostega časa. Kako lahko denar vpliva na to, ali se nekdo kulturno udejstvuje? Ustanove so dostopne tudi manj premožnim. Kaj še omogoči spremljanje kulturnih prireditev?</p>	<p>Lahko hodi v kino, muzeje, galerije, si kupi plošče.</p> <p>Radio in televizija.</p>	<p>Metoda razgovora</p>

	<p>Preberem odlomek iz knjige. Kaj pomeni zaključni pozdrav? V Sloveniji je TV Ljubljana začela oddajati leta 1958. V začetku je bil program zelo skromen, le nekaj ur popoldne in zvečer.</p> <p>V 70. letih v pisani in likovni umetnosti prevladuje modernizem. Zanj je značilen beg od realnosti, umikanje v domišljijo. Nasprotje temu je postmodernizem. Ta poudarja tradicijo, v literaturo se vrne roman.</p> <p>V glasbi se uveljavijo nove smeri. Nanje je imela velik vpliv črna glasba. Katere so to? Glasbo poslušajo prek radia in gramofona. Pokažem jim vinilko.</p> <p>Vprašam jih če vedo, kateri glasbenik je predstavnik katere od teh zvrsti?</p> <p>Pokažem jim sliko punkerjev. Učenci poskušajo ugotoviti njihove značilnosti. S svojim oblačenjem in glasbo opozarjajo na probleme mladih.</p> <p>Tudi film postane dostopen širšim množicam. Oglel filma omogoča spoznavanje različnih krajev, narodov in njihovih navad. Najbolj gledani so ameriški filmi. Ti prenesejo po vsem svetu ameriški način pogleda na svet. Mogoče kdo pozna kakšne filmske zvezde tistega časa? Leta 1967 posnamejo prvi animirani film o Asterixu in</p>	<p>Da je imelo malo ljudi televizijo.</p> <p>Jazz, rock`n`roll, punk.</p> <p>Jazz-Louis Armstrong, rock`n`roll-Elvis Presley, rock- The Beatles.</p> <p>Pobarvani lasje, irokeška pričeska, usnje, visoki škornji, strgana oblačila, varnostne zaponke.</p> <p>Sean Connery (007), Marilyn Monroe.</p>	<p>Metoda besedne demonstracije: Dolenc, E., Gabrič, A. (2002). Zgodovina 4. Učbenik za četrti letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 236.</p> <p>Metoda razlage</p> <p>Metoda demonstracije, učna sredstva: vinilka</p> <p>Metoda razgovora</p> <p>Metoda dela s slik. gradivom: Kronika 20. Stoletja (1999). 1970 - 1979. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 41, 129.</p> <p>Metoda razgovora</p>
--	--	--	--

<p>Šport</p>	<p>Obelixu.</p> <p>Preverimo rešitve učno-delovnega lista.</p> <p>Ljudje se v prostem času ukvarjajo s športom. Zakaj to počno?</p> <p>Od množičnih športov so največji razmah doživeli planinarjenje, taborništvo, plavanje, kolesarstvo, smučanje in tek na smučeh.</p> <p>Kateri od kolektivnih športov so se najbolj razvili? Nogomet je priljubljen v vseh državah, nekateri športi pa so odvisni od družbenega standarda ali ustrezne športne infrastrukture. Zaradi širitve športa, ligaških tekmovanj pride do pojava športne industrije. Katere znamke poznaš?</p> <p>V vrhunskem športu amaterstvo zamenja profesionalizem. Športna tekmovanja so prireditve, kjer športna industrija propagira svoje proizvode in na katerih se srečavajo ljudje iz različnih koncev sveta. Šport postane del človekovega vsakdana.</p> <p>Leta 1953 je osvojena najvišja gora Mount Everest.</p> <p>Do leta 1992 so zimske in poletne OI istega leta. Potem so na vsaka 4 leta. Miro Cerar je leta 1964 in 1968 na OI osvojil zlati medalji na konju.</p>	<p>Skrbijo za zdravje, vzdržujejo telesno pripravljenost, oblika druženja.</p> <p>Nogomet, košarka, rokomet, vaterpolo, hokej.</p> <p>Adidas, Nike, Puma, Fila.</p> <p>Učenci s pomočjo tabele razberejo pravilne odgovore: Moški, v ZSSR.</p>	<p>Metoda razgovora</p> <p>Metoda slikovne demonstracije: Bergant E. (1996). Slovenski olimpijci: 1912 - 1996. Ljubljana: Mladinska knjiga, str.5.</p>
---------------------	---	--	--

	<p>Rezerva:</p> <p>Učence prosim naj odprejo učbenike na strani 128. Prosim jih, naj iz tabele razberejo kako ljudje preživljajo prosti čas. Kdo in v kateri državi ga imajo največ? Kaj takrat počnejo, s čim se ukvarjajo?</p>		<p>Metoda dela s slik. gradivom: Dolenc, E., Gabrič, A., Rode, M. (2002). Koraki v času. 20. Stoletje, Zgodovina za 8. razred osemletke in 9. razred devetletke. Ljubljana: DZS, str. 128.</p>
<p>ZAKLJUČNI DEL</p> <p>(10 minut)</p>	<p>Prosim za 4 prostovoljce za igro vlog. Učenci na listu dobijo navodila. So družina iz obdobja druge polovice 20. stoletja, ki se pogovarja o življenju v tistem času. Če bo čas, bodo drugi 4 učenci predstavljali družino današnjega časa. Na koncu skupaj s celim razredom ugotovimo, do kakšnih razlik je prišlo v družini in družbi.</p>	<p>Učenci se razdelijo v skupino, se pripravijo na igro.</p>	<p>Metoda izkustvenega učenja (igra vlog)</p>

PRILOGE

- Učno - delovni list za učence
- Rešeni učno - delovni list
- Navodila za igro vlog

DRUŽBA DRUGE POLOVICE 20. STOLETJA

1. SPREMEMBE V DRUŽBI PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

Po koncu druge svetovne vojne se izboljšajo _____ razvitega sveta. To privede do novega druž. pojava _____. V povojnih letih se začne veliko _____. Gradijo _____ in _____. Zmanjša se vpliv _____ na vsakdanje življenje. Zaradi tega se je morala Cerkev prilagoditi sodobnemu svetu. To so storili na _____ (1962 - 1965). Glavne spremembe so naslednje: namesto latinščine _____ in zavzemanje za _____ z drugimi religijami.

V Vzhodni Evropi _____ režim prepove verovanje in ga celo zatira. Zaradi povečanega gospodarskega pomena arabskega sveta se okrepi pomen _____.

2. DRUŽINA

Namesto velike družine se uveljavi _____ (_____ + _____). Matere se zaposlujejo, zato skrb za otroke prevzamejo _____ in _____, za starejše _____ . Plača materam omogoči _____ ter _____ od moža. To se odraža v _____ številu razvez in _____ številu rojstev in porok.

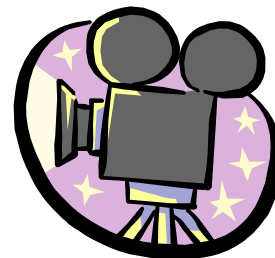
3. MLADINA

V prvem desetletju mladi sprejemajo vrednote in način življenja svojih staršev. V 60. letih pride do prvih uporov. To se izraža v _____.

Leta 1968 se gibanje razširi iz Amerike v _____. Na Zahodu se mladi upirajo miselnosti _____ družbe, na Vzhodu pa _____ režimom.

4. KULTURA

Do spremembe na področju kulture pride zaradi _____ in _____ . Večje spremljanje kulturnih prireditev omogočita _____ in _____ . V 70. letih v literaturi in likovni umetnosti prevladuje _____ , ki ga kasneje zamenja _____ . Tudi v glasbi prihaja do sprememb. Pojavljajo se nove zvrsti: _____ . Tudi _____ postane dostopnejši širšim množicam. To omogoči spoznavanje novih _____ in _____ .

5. ŠPORT

Mnogi ljudje se v prostem času ukvarjajo s športom. To delajo zato, ker _____ .

Od množičnih športov se najbolj razvijejo _____ .

Od kolektivnih športov pa _____ .

Zaradi širitve športa, tekmovanj se začne uveljavljati _____ .

Amaterstvo se umakne _____ .

DRUŽBA DRUGE POLOVICE 20. STOLETJA

1. SPREMEMBE V DRUŽBI PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

Po koncu druge svetovne vojne se izboljšajo ŽIVLJENJSKI POGOJI razvitega sveta. To privede do novega družbenega pojava - POTROŠNIŠTVA. V povojnih letih se začne veliko GRADITI. Gradijo BLOKE, CESTE.

Zmanjša se vpliv KRŠČANSTVA na vsakdanje življenje. Zaradi tega se je morala Cerkev prilagoditi sodobnemu svetu. To so storili na VATIKANSKEM KONCILU (1962 - 1965). Glavne spremembe so naslednje: namesto latinščine DOMAČI JEZIKI in zavzemanje za SODELOVANJE z drugimi religijami.

V Vzhodni Evropi KOMUNISTIČNI režim prepove verovanje in ga celo zatira. Zaradi povečanega gospodarskega pomena arabskega sveta se okrepi pomen ISLAMA.

2. DRUŽINA

Namesto velike družine se uveljavi JEDRNA DRUŽINA (STRARŠA + OTROCI). Matere se zaposlujejo, zato skrb za otroke prevzamejo ŠOLE IN VRTCI, za starejše DOMOVI ZA OSTARELE. Plača materam omogoči EKONOMSKO SAMOSTOJNOST ter NEODVISNOST od moža. To se odraža v POVEČANEM številu razvez in ZMANJŠANEM številu rojstev in porok.

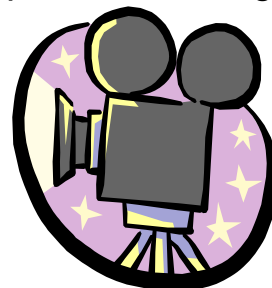

3. MLADINA

V prvem desetletju mladi sprejemajo vrednote in način življenja svojih staršev. V 60. letih pride do prvih uporov. To se izraža v GLASBI, FILMU, HIPIJEVSTVU, MLADINSKIH IN MIROVNIH GIBANJIH. Leta 1968 se gibanje razširi iz Amerike v EVROPO. Na Zahodu se mladi upirajo miselnosti KAPITALISTIČNE družbe, na Vzhodu pa KOMUNISTIČNIM režimom.

4. KULTURA

Do spremembe na področju kulture pride zaradi VIŠJEGA STANDARDA IN VEČ PROSTEGA ČASA. Večje spremljanje kulturnih prireditev omogočita RADIO IN TELEVIZIJA. V 70. letih v literaturi in likovni umetnosti prevladuje MODERNIZEM, ki ga kasneje zamenja POSTMODERNIZEM. Tudi v glasbi prihaja do sprememb. Pojavljajo se nove zvrsti: JAZZ, ROCK`N`ROLL, ROCK IN PUNK. Tudi FILM postane dostopnejši širšim množicam. To omogoči spoznavanje novih NARODOV IN KULTUR.

5. ŠPORT

Mnogi ljudje se v prostem času ukvarjajo s športom. To delajo zato, ker SKRBIJO ZA ZDRAVJE, VZDRŽUJEJO TELESNO PRIPRAVLJENOST, DRUŽENJE. Od množičnih športov se najbolj razvijejo PLANINARJENJE, PLAVANJE, KOLESARSTVO, SMUČANJE IN TEK NA SMUČEH. Od kolektivnih športov pa NOGOMET, KOŠARKA, ROKOMET IN HOKEJ. Zaradi širitve športa, tekmovalj se začne uveljavljati ŠPORTNA INDUSTRIJA. Amaterstvo se umakne PROFESIONALIZMU.

Navodila za prvo igro vlog

Ste štiri članska družina (oče, mati, dva otroka) iz obdobja druge polovice 20. stoletja. Zvečer se v kuhinji pogovarjate o tem, kakšno življenje imate in do kakšnih sprememb prihaja znotraj družbe.

Za pomoč imate nekaj opornih točk:

- Mati se je zaposlila, zato ima družina več denarja. Kupili ste svoj prvi pralni stroj in navdušeno govorite o tem, da sedaj ni več treba prati na roke.
- Oba od staršev sta zaposlena, zato imate manj časa za skupne trenutke.
- Imate še enega člana družine (starejši brat Janez), ki študira v Ljubljani in se je udeležil protesta študentov. Omenite razloge za protest.
- Eden od otrok je popolnoma navdušen nad novo zvrstjo glasbe rock `n`rollom in nad pevcem Elvisem Presleyem. Pogovarjajte se, do kakšnih sprememb pride med mladino (hipiji).
- Drugi od otrok je predan enemu od množičnih športov. Navdušeno trenira sam, a se namerava vpisati v enega od športnih klubov in resneje začeti s kariero na tem področju.

Predvsem pa - veliko domišljije!

Navodila za drugo igro vlog

Ste štiri članska družina (oče, mati in dva otroka) današnjega časa, 21. stoletja. Zvečer se ob televiziji pogovarjate o vašem življenju v družbi.

Oporne točke za pomoč:

- Oče se je ravnokar vrnil iz službe. Ima odgovorno službo, ki mu vzame veliko časa, tako da se domov vrača v večernih urah. Malo časa preživite skupaj.
- Mati je prav tako zaposlena in skrbi za dom in družino. Zaradi vsega tega je velikokrat utrujena. Lahko govorite o tem, da nima časa za kuhanje in da večinoma jeste zunaj ali pa hrano iz mikrovalovne pečice.
- Eden od otrok je oboževalec trenutno zelo popularne skupine. Kakšno glasbo imajo?
- Drugi pa je navdušen nad snemanjem filmov in se poigrava s snemanjem lastnega filma. Govorite o napredkih v filmski industriji - način snemanja (Gladiator, Gospodar prstanov).

Pustite domišljiji prosto pot!

Tretji del:

UČNE PRIPRAVE ZA SREDNJO ŠOLO

PRIPRAVA

Principat Principat

DATUM: 5. 4. 2004

IME IN PRIIMEK: Katja MEGLIČ

UČNA PRIPRAVA

OSNOVNI PODATKI:

Šola: Gimnazija ŠENTVID Prušnikova 98, 1210 Ljubljana
Razred: 1.G
Datum: 5. 4. 2004
Predmet: ZGODOVINA

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI:

Učna tema: RIMSKO CESARSTVO
Učna enota: PRINCIPAT
Učne oblike: Netradicionalna frontalna učna oblika, delo v dvojicah, individualno domače delo.
Učne metode: Metoda razlage, metoda razgovora, metoda slikovne demonstracije, metoda dela s slikovnim gradivom, metoda grafičnih izdelkov.
Učna sredstva: <ul style="list-style-type: none">- učila: učbenik (Brodnik V. idr. (1997). Zgodovina 1 za prvi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS. Str. 161-168), delovni listi, prosojnice, fotokopirano slikovno gradivo, kovanci iz obdobja zgodnjega in poznega principata.- učni pripomočki: grafoskop, projekcijsko platno, tabla, flomastri, kreda, magnetki.
Didaktične etape učnega procesa: Obravnavanje, ponavljanje.
Didaktična načela: Nazornost, postopnost, sistematičnost, aktualizacija, ustreznost, aktivnost, socializacija.
Korelacije: Geografija, slovenski jezik, latinski jezik.
Novi pojmi: AUGUSTUS: Pomeni vzvišeni in predstavlja naziv, ki ga je senat podelil Gaju Oktavijanu. PRINCEPS: pomeni prvi državljani v državi, prvi v senatu in zaupnik rimskega ljudstva, gre za naziv, ki si ga je pridobil Gaj Oktavijan. IMPERATOR: vrhovni poveljnik rimske vojske. PONTIFEX MAXIMUS: vrhovni svečenik. LIMES: obrambni zid, ki so ga Rimljani gradili za varovanje meja pred vdori.

KOLONAT: zemljiško zakupniško razmerje v rimskem imperiju, nastalo delitvijo latifundij na manjša zemljišča.

ROMANIZACIJA: proces širjenja rimskega vpliva (jezik, kulturo, gospodarstvo).

LITERATURA:

Berzelak S. (2000). *Zgodovina 1 za tehniške in druge strokovne šole*. Ljubljana: Založba Modrijan.

Berzelak S. (2002). *Zgodovina 1. letnik gimnazije. Stare dobe*. Ljubljana: Založba Modrijan.

Brodnik V. idr. (1997). *Zgodovina 1 za prvi letnik gimnazije*. Ljubljana: DZS.

Gombrich E. (1993). *Kratka zgodovina za mlade bralce*. Ljubljana: Založba Grad.

Moatti C. (1996). *Iskanje starega Rima*. Ljubljana: Založba DZS.

Trankvil S. G.: *Dvanajst rimskih cesarjev*. Prevedel Anton Sovre. (1960). Ljubljana: založba DZS

Zgodovina antičnega Rima na CD ROM-u. (1996). Maribor: Svarog.

Zgodovinski časovni trak na CD ROM-u. (1996). Ljubljana: DZS

Emona. Zgodovina. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod RS za šolstvo.

<http://www.anecdotage.com>, 27. 3. 2004.

<http://www.roman-empire.net>, 27. 3. 2004.

SEZNAM VIROV PRIDOBLJENEGA SLIKOVNEGA GRADIVA:

Slikovno gradivo uporabljeno pri izdelavi Učno-delovnega lista 1a:

1. Slika Cezarja: Zgodovina antičnega Rima na CD ROM-u. (1996). Maribor: Svarog.
2. Slika Oktavijana: www.historywiz.com/images/rome, 26. 3. 2004.

Slikovno gradivo uporabljeno pri izdelavi Učno-delovnega lista 2a, 2b:

1. Slika Oktavijana: www.ccsd.edu/ffms/tallevi/rome/resources.htm, 26. 3. 2004.
2. Zemljevid: Zgodovina antičnega Rima na CD ROM-u. (1996). Maribor: Svarog.

Slikovno gradivo uporabljeno pri izdelavi gradiva za metodo demonstracije :

SLIKA 1: Oktavijan: www.historywiz.com/images/rome, 26. 3. 2004

SLIKA 2: Pristanišče v Ostiji:

<http://www.romeguide.it/MONUM/DINTORNI/ostia/mosaico.jpg>, 26. 3. 2004.

Slikovno gradivo uporabljeno pri izdelavi PROSOJNIC:

PROSOJNICA 3: IZDELAVA CEST: witcombe.sbc.edu/ARTHrome.html, 26. 3. 2004.

PROSOJNICA 4: Zemljevidi: Zgodovina antičnega Rima na CD ROM-u. (1996). Maribor: Svarog

PROSOJNICA 5: ARA PACIS: Zgodovina antičnega Rima na CD ROM-u. (1996). Maribor: Svarog.

PROSOJNICA 6: SLIKE IN KIPI CESARJEV: Zgodovina antičnega Rima na CD ROM-u. (1996). Maribor: Svarog.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Glavni ali kompleksni:

Dijaki znajo razložiti pojem principat in ga časovno umestiti. S pomočjo metode razlage, učne oblike dvojiškega dela se seznanijo z značilnostmi in načinom Avgustove vlade. Na podlagi konkretnih reform razumejo in spoznajo glavne poteze rimskega gospodarstva, družbene sestave in romanizacije. Poleg Oktavijana spoznajo časovni pregled vladajočih cesarjev do konca principata.

Delni cilji

1. Didaktični poudarek: PRIHOD NA OBLAST

Dijaki se s pomočjo motivacijskega uvoda v obliki dopolnjevanke seznanijo z zaključkom in propadom drugega triumvirata. Dijaki znajo obrazložiti nazive, ki jih je sprejel Oktavijan in jih znajo med seboj primerjati. Dijaki znajo latinskemu izrazu pripisati slovenski izraz in pojasniti njegovo funkcijo (Avgust, Imperator, Caesar, Pontifex maximus, Pater patrie, Princeps).

2. Didaktični poudarek: NOTRANJA POLITIKA: izvedba reform

Dijaki s pomočjo individualnega dela branja teksta v dvojicah ustrezno poiščejo zahtevane odgovore na postavljena vprašanja. Dijaki se pri delu v dvojicah seznanijo in izpišejo podatke povezane z eno izmed treh izvedenih reform v času Oktavijana (upravna reforma, družbena reforma, vojaška reforma).

3. Didaktični poudarek: GOSPODARSTVO V ČASU PRINCAPATA

Dijake na podlagi metode razgovora poznajo in znajo razložiti in primerjati gospodarske panoge na podeželju in v mestu. Dijaki s pomočjo metode dela s slikovnim gradivom in razgovora ugotovijo pomen cest za potek trgovine. Znajo primerjati značilnosti načina trgovanja danes in nekoč. Dijaki samostojno sklepajo do kakšnih posledic privede uvoz cenejšega žita v rimsko cesarstvo iz Egipta. Seznanijo se z nastankom novega družbenega reda in z novimi zemljiškimi odnosi na podeželju.

4. Didaktični poudarek: ZUNANJA POLITIKA

Dijaki s pomočjo dveh zemljevidov iz različnih obdobij samostojno izpišejo spremembe v obsegu rimskega cesarstva. Razumejo pomen pojma PAX ROMANA in kakšne posledice je prinesla Oktavijanova politika miru. Spoznajo glavne vojaške osvojitve in poraze, na zemljevidu znajo označiti glavna bojišča in bitke ter narisati potek obrambnega zidu na Renu in Donavi.

5. Didaktični poudarek: MESTO RIM IN POTEK ROMANIZACIJE

Dijaki na podlagi slikovnega gradiva spoznajo veličino mesta Rim in največje dosežke gradnje v času Oktavijana. Ponovijo pojem romanizacija, ga primerjajo s pojmom helenizacija, poznajo nosilce romanizacije in njene posledice.

6. Didaktični poudarek: PREGLED CESARJEV DO KONCA PRINCIPATA

Dijaki se s pomočjo vnaprej pripravljene časovne preglednice in s pomočjo metode razlage in razgovora, seznanijo z najpomembnejšimi cesarji do konca obdobja principata.

<p>Netradicio-nalna frontalna učna oblika</p> <p><u>Metoda razgovora</u></p>	<p>Dijake pozovem k branju vprašanj in odgovorov. Dijaki sproti zapisujejo črke v zgornje kvadratke.</p>	<p>Samoupravno mesto, kjer imajo prebivalci status poldržavljanov. M_ ☐ _ _ _ _ _ . Odgovor: Municipij.</p> <p>General rimske vojske, politik, državnik, zgodovinpisec, prijatelj popularov, uvede prestopno leto, zgradi Forum Iulium, po atentatu leta 44 pr.n.št. njegovo ime prevzame Oktavijan: ☐ _ _ _ _ _ . Odgovor: Cezar.</p> <p>Po Cezarjevi smrti vodstvo prevzame senat, oblast si z medsebojnim sporazumom razdelijo: MARK ANTONIJ OKTAVIJAN MARK L _ _ ☐ _ Odgovor: Lepid.</p> <p>Oktavijan je načrtoval samostojen prevzem oblasti, leta 31 pr. n.št. je v bitki pri Akcijo premagal ANTONIJA in egipčansko kraljico _ _ _ _ _ ☐ _ _ _ _ _ ! Odgovor: Kleopatro.</p> <p>Obdobje zgodovine, ki se začne z vlado Gaja Oktavijana (AVGUSTA) se imenuje P R I N C E P A Naziv princeps mu je podelil senat, pomeni pa prvi državljan: prvi med enakimi!</p>	
<p>Netradicio-nalna frontalna učna oblika</p> <p><u>Metoda razgovora</u></p>	<p>Na koncu ugotovijo naslov učne ure. Dijaka pozovem naj prebere definicijo in razlago pojma principat.</p> <p>Še enkrat ponovim naslov učne ure in jim razdelim delovne liste.</p>	<p>Obdobje zgodovine, ki se začne z vlado Gaja Oktavijana (AVGUSTA) se imenuje P R I N C E P A T! Naziv princeps mu je podelil senat, pomeni pa prvi državljan: prvi med enakimi!</p>	<p>Učni list 1a</p> <p>Učni list 2a</p>

GLAVNI DEL: OBRAVNAVANJE UČNE SNOVI

Predviden čas obravnavanja nove učne snovi: 35 minut

UČNE OBLIKE <u>Učne metode</u>	UČITELJ	DIJAK	UČNA SREDSTVA: <u>Učila</u> <u>UČNI</u> <u>PRIPOMOČKI</u>
<p>1. didaktični poudarek CESAR AVGUST (5 minut)</p>	<p>Dijakom razdelim delovne učne liste, opozorim jih na sprotno dopisovanje in na shranitev delovnih listov.</p>	<p><i>Dijaki dobijo delovne učne liste.</i></p>	<p>Delovno- učni list 2a</p>
<p>Netradicionalna frontalna učna oblika</p> <p><u>Metoda razlage</u></p>	<p>Razložim, da se je Oktavijan rodil 23. 9. 63 pr.n.št in umrl 19. 8. 14 naravne smrti.</p>	<p><i>Dijaki zapisujejo odgovore na manjkajoča polja.</i></p>	<p>Delovno- učni list 2a</p>
<p><u>Metoda slikovne demonstracije</u></p>	<p>S prihodom na oblast se je Gaj Oktavij tesno povezal s senatom in mu pustil veliko pristojnosti, saj se je bal, da bi ga doletela enaka usoda kot Julija Cezarja.</p> <p>Dijakom pokažem sliko in jo pritrdim na tablo. Na prosojnici so zapisani vsi njegovi nazivi. Dobil je tudi vzdevek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Avgust (Vzvišeni) s katerim so dotlej nazivali le bogove; - postal je vrhovni poveljnik vojske imperator; - imenoval se je cesar; - vrhovni svečenik (pontifex maximus); - oče domovine (pater patrie); - senat mu je podelil naslov prvega državljana - princeps. 	<p><i>Dijaki zapisujejo odgovore v manjkajoča polja (pripis iz prosojnice).</i></p>	<p>Slika-1- MAGNETKI TABLA</p> <p>GRAFOSKOP PROJEKCIJSKO PLATNO Prosojnica -1-</p> <p>Delovno učni list 2a</p>
<p>Netradicionalna frontalna učna oblika</p> <p><u>Metoda razlage</u></p>	<p>S tem je nastala nova oblika vladavine - principat. Zaradi zaupanja sta mu senat in ljudska skupščina, ki je izgubljala pomen,</p>		

<p>2. didaktični poudarek Notranja politika: izvedba reform (10 minut)</p> <p>Individualna učna oblika</p> <p>Učna oblika dela v dvojicah</p> <p><u>Metoda dela z besedilom</u></p>	<p>postopoma predali vso oblast.</p> <p>Dijake pozovem naj obrnejo prvi list, si preberejo odstavek in dopolnijo na vprašanja, ki jih imajo na prvi strani delovnega lista. Opozorim naj preberejo tekst individualno in nato delajo v dvojicah. Časovna omejitev je 5 minut. Trem parom, ki se prostovoljno javijo podam prosojnice in flomaster, na katero napišejo rešitve.</p> <p>Po petih minutah skupaj dopolnimo manjkajoče prostorčke (glej rešitve).</p>	<p><i>Dijaki poiščejo ustrezen list, preberejo tekst in odgovorijo na vprašanja na listu. Delajo v dvojicah.</i></p> <p><i>Dijaki poslušajo sošolce in prepisujejo s prosojnic.</i></p>	<p>Učni list 1b Delovno-učni list 2a</p> <p><u>GRAFOSKOP</u> <u>PROJEKCIJSKO</u> <u>PLATNO</u> <u>FLOMASTRI (3)</u> Prosojnica -2- (a, b, c) Delovno-učni list 2a</p>
<p>3. didaktični poudarek <u>Gospodarstvo v času Avgusta</u> (5 minut) Netradicionalna frontalna učna oblika</p> <p><u>Metoda razgovora</u></p> <p><u>Metoda slikovne demonstracije in dela s slikovnim gradivom</u></p>	<p>Dijake vprašam ali je obstajala kakšna razlika pri ukvarjanju se z gospodarstvom, če govorimo o podeželju in mestu?</p> <p>Trgovina je bila domena mest, najpomembnejšo vlogo je zagotovo imelo katero mesto? Kaj pa prikazuje naslednja slika? (3) Razložim, da so bile ceste lahko široke tudi do 4 metre, pred vrati Rima pa so se razširile na 12 metrov. Lahko so bile utrjene ali</p>	<p>Dijaki odgovore: <u>Na podeželju so se ukvarjali s poljedelstvom, v mestu pa z obrtjo in trgovino.</u></p> <p><u>Rim.</u></p> <p><u>Ceste.</u></p> <p><i>Dijaki zapisujejo odgovore na manjkajoča polja</i></p>	<p>Delovno učni list 2a</p> <p><u>GRAFOSKOP</u> <u>PROJEKCIJSKO</u> <u>PLATNO</u> Prosojnica -3-</p>

<p><u>Metoda razlage</u> <u>Metoda slikovne demonstracije</u></p>	<p>nasute z drobnim kamenjem ali pa tlakovane z granitnimi kockami.</p> <p>Trgovina pa ni potekala samo po cestah ampak tudi po? Tudi danes obstaja več različnih poti. Npr. katere?</p>	<p><u>Rekah. Morju.</u></p> <p><u>Železniški, letalski ladijski, kopenski ...</u></p>	<p>Slika -2-</p>
<p><u>Metoda razgovora</u></p>	<p>Najpomembnejše pristanišče je bilo OSTIJA. Razložim, da se je poleg trgovine v mestih razmahnila tudi obrt.</p>		<p>Delovno-učni list 2a</p>
<p>Netradicionalna frontalna učna oblika</p> <p><u>Metoda razgovora</u></p>	<p>Na podeželju so se ukvarjali s poljedelstvom. Kako pa je vplival cenejši uvoz pšenice in žita iz Egipta na domače kmetijstvo?</p> <p>Povem, da je bil čas Oktavijana čas miru, zato ni večjih bilo osvajalnih pohodov. Dijake vprašam kaj so ponavadi prinesli iz pohodov? Povem, da so bili pomembni tudi sužnji.</p>	<p><u>Začelo je propadati.</u></p>	<p>Delovno učni list 2a</p>
<p><u>Metoda razgovora</u></p>	<p>Sužnji so delali na zemlji, vendar ker ni bilo sužnjev so bili veleposestniki prisiljeni razdeliti svoja zemljišča in jih oddati v obdelavo svobodnim kmetom ali osvobojenim sužnjem. Ti so postali zakupniki ali koloni.</p> <p>Uveljavilo se je zakupništvo ali kolonat.</p>	<p><u>Zaklade.</u></p>	
<p><u>Metoda grafične ponazoritve</u></p>	<p>S tem je začel razpadati sužnjelastniški in aristokratski sistem, pojavili so se zametki fevdalizma.</p>	<p><i>Dijaki zapisujejo odgovore na manjkajoča polja</i></p>	<p>Delovno učni list 2b</p>
<p><u>Metoda razlage</u></p>	<p>Izoblikovala se je nova družbena sestava.</p> <p>Na tablo narišem piramido. Dijake vprašam, kdo spada v prvo tretjino? V zgornjem delu so se obdržali vladar in aristokrati (uradniki, oficirji ...), ki so bogateli na račun trgovine.</p> <p>Kdo pa je na dnu? Množici izkoriščanih kolonov pridružili še delavci v manufakturah in obrtniki. Vse manj je bilo sužnjev.</p>	<p><u>Vladar.</u></p> <p><u>Sužnji.</u></p>	<p><u>TABLA, KREDA</u></p>

<p>4. didaktični poudarek: <u>Zunanja politika</u> (5 minut)</p> <p>Netradicionalna frontalna učna oblika</p> <p><u>Metoda dela s slikovnim gradivom</u></p> <p><u>Metoda razlage</u></p> <p>Netradicionalna frontalna učna oblika</p> <p><u>Metoda razlage</u></p> <p><u>Metoda grafične ponazoritve</u></p> <p><u>Metoda slikovne demonstracije</u></p>	<p>Dijake pozovem naj si ogledajo zemljevid na prvem listu in ga primerjajo z zemljevidom iz časa prvega triumvirata. Do kakšnih sprememb je prišlo?</p> <p>Razložim, da je bil čas Oktavijanove vlade čas miru, zato se njegova doba imenuje PAX ROMANA. Kljub prizadevanjem za mir pa se je rimska vojska spopadla z Iliri in Kelti in osvojila njihovo ozemlje na Balkanu. Kmalu je v Slavoniji in Bosni izbruhnil veliki ilirski upor, ki ga je rimska vojska stežka zadušila, nato pa razširila meje rimske države do Donave.</p> <p>Rimska vojska se je z Germani spopadla za ozemlje med Renom, Donavo in Labo, vendar je bila poražena, zato je morala preiti v obrambo. V tem času se je začela na Renu in Donavi graditi obrambna črta (limes). Meja rimskega cesarstva se je gibala na meji Ren-Donava - Evfrat.</p> <p>Dijake pozovem naj z rdečo ali s kakšno drugo barvo na zemljevidu označijo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bitko pri Tevtoburškem gozdu in dopišejo letnico. - Ilirski upor. - Potek limesa. <p>Istočasno označim na zemljevidu na prosojnici. Dijakom pokažem sliko oltarja miru.</p>	<p><i>Dijaki si ogledajo zemljevid in odgovorijo: <u>Osvojen je Balkan in Afrika.</u></i></p> <p><i>Dijaki si zapišejo učno snov.</i></p> <p><i>Dijaki na zemljevidu označijo bitke in potek limesa.</i></p>	<p>Delovni-učni list 2b</p> <p><u>GRAFOSKOP</u> <u>PROJEKCIJSKO</u> <u>PLATNO</u> Prosojnica -4-</p> <p>Delovno učni list 2b</p> <p><u>GRAFOSKOP</u> <u>PROJEKCIJSKO</u> <u>PLATNO</u> Prosojnica -4-</p> <p>Delovno učni list 2b</p> <p><u>GRAFOSKOP</u> <u>PROJEKCIJSKO</u> <u>PLATNO</u> Prosojnica -4- <u>FLOMASTER</u> Prosojnica -5-</p>
--	--	--	---

<p>5. didaktični poudarek: Mesto Rim v času Avgusta in potek romanizacije (5 minut) Netradicionalna frontalna učna oblika</p> <p><u>Metoda slikovne demonstracije</u></p> <p><u>Metoda razlage</u></p> <p><u>Metoda razgovora</u></p>	<p>Dijakom pokažem slike mesta Rim. Vprašam jih iz katerega materiala so zgrajeni objekti? Razložim, da je Avgust stremel k gradnji in obnovi foruma, zgradil je Cezarjevo gledališče in senat, terme, mavzolej. Rim je postal kulturno središče zahoda.</p> <p>Rimski duh je začel prežemati Sredozemlje in kmalu se je začela romanizacija, dijake vprašam kaj je romanizacija? In če se mogoče spomnijo podobnega procesa v času antične Grčije? Kako pa poteka romanizacija? Kaj širijo? Latinski jezik, način življenja, kulturo, gospodarstvo, zakonodajo. Sprva vse to širijo vojaki, nato kolonisti, trgovci, uradniki. Višek predstavlja Constitutio Antoniniana iz leta 212, ko Karakala vsem podeli državljanstvo.</p>	<p><u>Iz marmorja.</u></p> <p><u>Širjenje rimskega vpliva.</u></p> <p><u>Helenizacija.</u></p> <p><u>Jezik in kulturo.</u></p>	<p>Knjiga: Iskanje starega Rima</p> <p>Delovno učni list 2b</p> <p>Fotokopirano gradivo: kolosej, senat</p>
<p>6. didaktični poudarek: Časovni pregled principata (5 minut)</p> <p>Netradicionalna frontalna učna oblika <u>Metoda razlage</u></p>	<p>Dijakom razdelim časovno preglednico s cesarji, letnico vladanja in kratkim opisom vlade. Skupaj preberemo označene cesarje. Pri posameznem cesarju povemo kakšno zanimivost.</p>	<p><i>Dijaki preberejo v zaporedju označene cesarje.</i></p>	<p>Delovno-učni list 3 GRAFOSKOP PROJEKCIJSKO PLATNO Prosojnica -6-</p>

ZAKLJUČNI DEL: PONAVLJANJE UČNE SNOVI

Predviden čas ponavljanja: 5 minut

UČNE OBLIKE <u>Učne metode</u>	UČITELJ	DIJAK	UČNA SREDSTVA: <i>Učila</i> <u>UČNI</u> <u>PRIPOMOČKI</u>
<p>Netradicio- nalna frontalna učna oblika <u>Metoda razlage</u></p> <p><u>Metoda razgovora</u></p>	<p>Dijakom razdelim ponovitvene liste, razložim navodila. Dijaki izmenjaje berejo trditve, povedo ali je trditev pravilna ali napačna. Napačno popravijo.</p>	<p><i>Dijaki prejmejo liste, brati začno dijaki v zadnji vrsti.</i></p> <p><u>1. Oktavijan je v času svoje vlade dobil različne nazive. Omenili smo jih 5.</u></p> <p>Odgovor: N. Nazivov je bilo 6.</p> <p><u>2. Senat je bil sestavljen iz 500 članov, ohranil je pristojnosti.</u> Odgovor: N. 600 članov.</p> <p><u>3. Avgust je državo decentraliziral. Izvedel je popis prebivalstva.</u> Odgovor: N. Državo je centraliziral.</p> <p><u>4. Province je razdelil na senatorske in cesarske.</u> Odgovor: P.</p> <p><u>5. Pretorijanstvo je bilo zakupniško razmerje, kjer so zemljo obdelovali koloni.</u> Odgovor: N. Kolonat.</p> <p><u>6. Širila se je trgovina, dražje žito iz Egipta je ugodno vplivalo na poljedelstvo.</u> Odgovor: N. Cenejše žito ni ugodno vplivalo.</p> <p><u>7. Tevtoburški gozd in Veliko Ilirski upor sta predstavljali največjo rimsko zmago.</u> Odgovor: N. Največji poraz.</p>	<p>Ponovitveni list</p>

<p>Netradicionalna frontalna učna oblika</p> <p><u>Metoda razgovora</u></p>	<p>Dijakom pomagam pri morebitnih napačnih odgovorih.</p> <p>Dijake opozorim na vprašanje, ki je bilo zapisano na prvi strani lista, na katerega naj odgovorijo za domačo nalogo.</p> <p>Na koncu se zahvalim dijakom za pozornost in sodelovanje.</p>	<p><u>8. Z gradnjo limesa je Oktavijan preprečil Ilirski upor.</u> <u>Odgovor: N. Preprečil vdor tujih ljudstev.</u></p> <p><u>9. Romanizacija je proces, ki so ga širili koloni.</u> <u>Odgovor: N. Vojaki, trgovci, uradniki.</u></p> <p><u>10. Leta 221 so rimski državljani, s cesarjem Karakalo dobili državljanstvo.</u> <u>Odgovor: N. Leta 212.</u></p>	
--	--	---	--

1 P	2 R	3 I	4 N	5 C	3 I	1 P	6 A	7 T
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

1. Rimska družba: P A T R I C I J I in PLEBEJCI.
2. Predstavnik ljudstva, ki je skliceval ljudsko skupščino in onemogočil sklepe rimskih uradnikov ali senata: Ljudski T R IBUN.
3. Najslavnejši kartažanski vojskovodja, ki je v času 2. punske vojne, s 37 sloni in 50 000 pešci prečkal Alpe in prišel v Padsko nižino! H A N I B A L.
4. Samoupravno mesto, kjer imajo prebivalci status poldržavljanov. MU N I C I P I J.
5. General rimske vojske, politik, državnik, zgodovinar, prijatelj popularov, uvede prestopno leto, zgradi Forum Iulium, po atentatu leta 44 pr.n.št. njegovo ime prevzame Oktavijan: C E Z A R.

1. Oktavijan je načrtoval samostojen prevzem oblasti, leta 31 pr. n.št. je v bitki pri Akciju premagal ANTONIJA in egipčansko kraljico K L E O P A T R O!

2. Obdobje zgodovine, ki se začne z vlado Gaja Oktavijana (AVGUSTA) se imenuje P R I N C E P A T! Naziv princeps mu je podelil senat, pomeni pa prvi državljan: prvi med enakimi!

Delovno učni list: PRINCIPAT

1. CESAR AVGUST (27 pr.n.št.- 14 n.št.) in njegovi nazivi

<u>GAJ OKTAVIJ</u>	Prvotno ime	PRINCEPS	<u>prvi med prvimi</u>
<u>AVGUST</u>	»Vzvišeni«	Pater patrie	<u>Oče domovine</u>
<u>IMPERATOR</u>	Vrhovni poveljnik vojske	Pontifex maximus	<u>Vrhovni svečenik</u>
<u>CESAR</u>	V spomin na Julija Cezarja		

2. NOTRANJA POLITIKA: izvedba reform

a) Upravne reforme

- preuredi državo: na eni strani MONARHIJA, na drugi REPUBLIKA
- Senat: 600 članov: pristojnosti ohrani (volitve uradnikov)
- Ljudska skupščina: izgublja pomen
- Avgust: nadzor nad BLAGAJNO; osnuje plačano BIROKRACIJO
- Center uprave so bila mesta, središče vseh mest pa RIM
- Province so razdelili na: SENATORSKE in CESARSKE.

b) Družbene reforme

- podeljuje rimsko DRŽAVLJANSTVO (osvobaja SUŽNJE);
- prireja številne igre: geslo KRUHA IN IGER (panem et circensis)
- izvede POPIS PREBIVALSTVA (namen: obdavčenje)
- prepovedal je ločitve, spodbuja nataliteto, oživiljal je starorimski način življenja

c) Vojaška reforma. Vrhovni poveljnik je **AVGUST**: **Vojska je razdeljena na:**

- **REDNO**: postane POKLICNA; razporejena na 28 LEGIJ; služenje traja 20-30 let
- **POMOŽNO**: sestavljajo jo prebivalci iz PROVINC
- **MORNARICO**
- **PRETORIJANCE**: **OSEBNA STRAŽA, VARUJE CESARJA IN RIM**

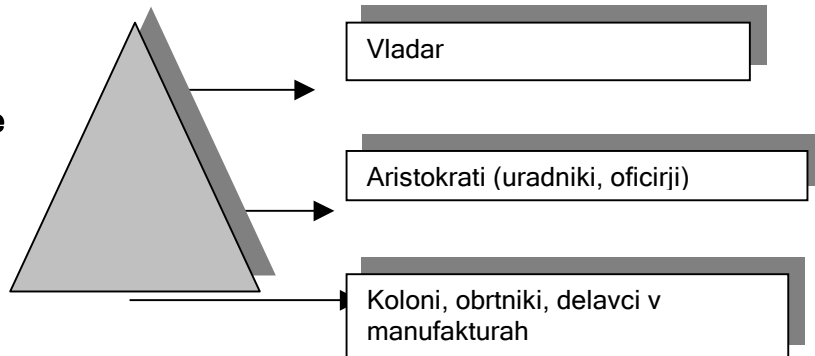
3. GOSPODARSTVO

GOSPODARSTVO	TRGOVINA	OBRT
Neenakomerno razvito	Center je RIM	Razvoj obrti
Poenotenje enot: enoten denar, uteži	Gradijo <u>CESTE</u>	

POLJEDELJSTVO	
se krepí	Velike kmetije: posestva bogatih
Pojav konkurenčne pšenice iz <u>EGIPTA</u>	Pojav zakupništva ali kolonata: zaradi pomanjkanja sužnjev kot delovne sile morajo veleposestniki razdeliti zemljo in dati v obdelavo kmetom, ki postanejo zakupniki ali koloni.

POJAVIJO SE ZAMETKI NOVEGA DRUŽBENEGA SLOJA:

Razpad SUŽNJELASTNIŠKE in
ARISTOKRATSKE družbe

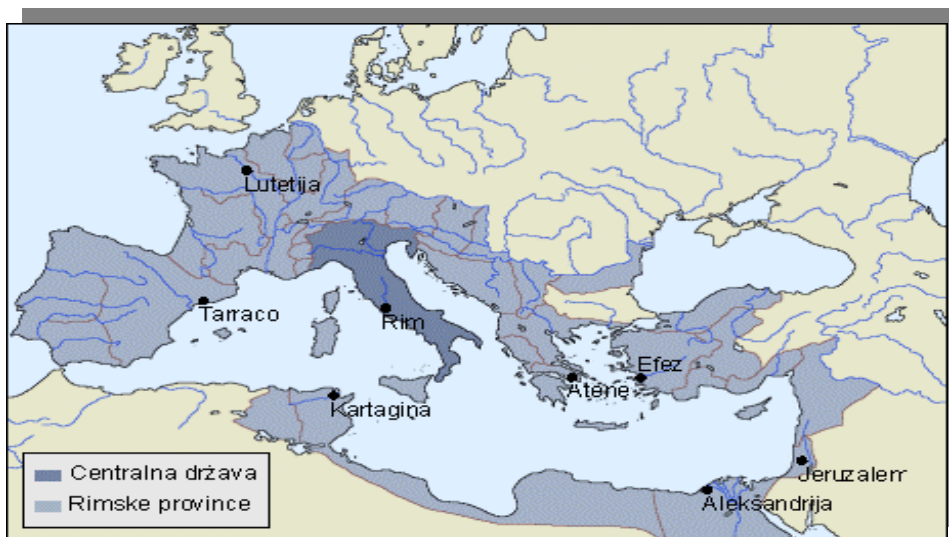
4. ZUNANJA POLITIKA

- zlato obdobje miru: **Pax Augusta** (podobe na novcih, oltar)
- nikoli sam general: Mark Agripa, TIBERIJ in Druz

S
P
O
P
A
D
I

- Spopad z **ILIRI** in **KELTI**: osvojijo njihovo ozemlje na BALKANU
- V **Slavoniji** in **BIH**: izbruhne Veliki ilirski upor: rimska vojska ga zaduši, razširi meje do **DONAVE**. Upor je bil leta **6-9** n.št.
- Spopad z **GERMANI**: za ozemlje med Renom, Donavo in Labo: leta **9** n.št.: **TEVTOBURŠKI GOZD**. Rimska vojska je poražena, preide v obrambo. V tem času se začne na **RENU** in **DONAVI** graditi **obrambni zid ali LIMES**.
MEJA SE USTAVI NA REKAH: REN - DONAVA - EVFRAT

Obseg Rima v času
cesarja Oktavijana

5. MESTO RIM V ČASU AVGUSTA IN POTEK ROMANIZACIJE

Rim: imenovan tudi mesto iz marmorja; gradnja: rimskega trga (foruma); Cezarjevo gledališče, zgradba senata, pristanišče Ostija, vodovod, Avgustov mavzolej.

Romanizacija:
- širjenje: **LATINŠČINE**, načina življenja, kulture, gospodarstva.
- širijo: **vojaki, kolonisti, trgovci, uradniki**.
- višek: Constitutia Antoniniana (212): Karakala podeli **državljanstvo**

Preberi tekst, v dvojicah odgovorite na vprašanja na delovnem listu! Časa imate 5 minut!

VOJAŠKA REFORMA

Avgust se je zavedal, da je vojska tista sila, ki odloča o stabilnosti države. Vojska je bila poleg birokracije najpomembnejši element v Avgustovi vladi. Vojska ni bila več najemniška, temveč je postala poklicna. Vanjo so se vpisovali predvsem mladi moški iz vrst propadlih kmetov in proletariata. Služenje v vojski je trajalo od 20 do 30 let. Glavnino vojske je predstavljalo 28 legij poklicnih vojakov, katere je cesar poslal predvsem na mejna območja imperija. Poleg glavnine sil je Avgust osnoval še pomožne enote strelcev, konjenikov in težkih pešakov: večinoma prebivalci iz provinc. Osnoval je tudi svojo osebno stražo - pretorijansko gardo. Pretorijanci so bili razvrščeni v 9 kohort po 1000 vojakov. Služba v pretorijanski gardi je trajala 16 let. Odsluženi vojaki in pretorijanci so dobili zemljo v kolonijah, kjer so nato postali kmetje. Oblast na morju si je pridobil z novo organizirano mornarico.

Kakšen je bil položaj vojakov in pretorijancev v Rimu?

Preberi tekst, v dvojicah odgovorite na vprašanja na delovnem listu! Časa imate 5 minut!

Upravne reforme

Oktavijan ali Avgust preuredi državo tako, da je bila na eni strani organizirana kot republika, na drugi strani pa kot monarhija.

SENAT je razdelil skrčil na 600 članov, deloma so ohranili svoje pristojnosti. Npr. imeli so odločilno vlogo pri izvolitvi uradnikov in pri potrjevanju zakonov, ki pa jih je še vedno moral potrditi Avgust.

LJUDSKA SKUPŠČINA je svoj pomen izgubljala.

AVGUST se je vse bolj opiral na plačane uradnike ali birokracijo, katerih naloga je bila upravljanje države. Vsako leto je imenoval dva konzula. Pod nadzorom je imel državno blagajno. Centri uprave so bila posamezna mesta, le ta pa je nadziral Rim. S temi reformami se je okrepila centralizirana oblast. Province so razdelili na **senatorske** in na **cesarske**: stabilne in mirne province je upravljal senat, medtem ko je za nestabilne ali ogrožene province skrbel sam cesar.

S katerimi ukrepi si je Avgust zagotovil samostojno in neodvisno vladanje?

Preberi tekst, v dvojicah odgovorite na vprašanja na delovnem listu! Časa imate 5 minut!

DRUŽBENE REFORME

S podeljevanjem rimskega državljanstva prebivalcem provinc, z novo centralizirano upravo provinc si je nas svojo stran pridobil veliko podjarmljenega prebivalstva. Prevezel je oskrbo z živili in skrbel za dobro razpoloženje z geslom kruha in iger, prav tako pa je osvobodil tudi veliko sužnjev. Hotel je izpeljati pravično obdavčitev prebivalcev imperija, da bi omilil napetost iz preteklosti. Dal je izvesti statistični popis premoženja in ljudsko štetje. Popis prebivalstva je izvedel na mestnih ulicah in ob sodelovanju hišnih lastnikov.

Kakšen pomen so imele igre kruha in iger? Koga je Avgust želel pomiriti?

Ponovitveni delovni list

Preberi trditev. Pravilno označi s črko P (pravilno), napačno s črko N (napačna)!

1. Oktavijan je v času svoje vlade dobil različne nazive. Omenili smo jih 5.	N
2. Senat je bil sestavljen iz 500 članov, ohranil je pristojnosti.	N
3. Avgust je državo decentraliziral. Izvedel je popis prebivalstva.	N
4. Province je razdelil na senatorske in cesarske.	P
5. Pretorijanstvo je bilo zakupniško razmerje, kjer so zemljo obdelovali koloni.	N
6. Širila se je trgovina, dražje žito iz Egipta je ugodno vplivalo na poljedelstvo.	N
7. Tevtoburški gozd in Veliko Ilirski upor sta predstavljali največjo rimsko zmago.	N
8. Z gradnjo limesa je Oktavijan preprečil Ilirski upor.	N
9. Romanizacija je proces, ki so ga širili koloni.	N
10. Leta 221 so rimski državljani, s cesarjem Karakalo dobili državljanstvo.	N

Časovna preglednica Rimsko cesarstvo do konca principata (od leta 14 do 284)

1. Julijsko - Klavdijska dinastija (27 pr.Kr.-68 po Kr.):

- **Avgust** (27 pr.Kr.-14 po Kr.)
- ***Tiberij** (14-37): Avgustov samovoljni naslednik, obkrožale so ga častihlepne ženske
- ***Kaligula** (37-41): »nori Kaligula« - iz Grčije je pripeljal kipe, na katere je nameščal lastne portrete, umorijo ga pretorijanci. Ime pomeni mali »čeveljček«, za senatorja postavi konja.
- ***Klavdij** (41-54): cesarstvu pripojil nove province: Britanija, Mavretanija, Trakija in Norik, ženi Mesalina in Agripina sta ga skušali ubiti, slednji je zarota uspela (zastрупitev z gobami), na oblast pride njen sin.
- ***Neron** (54-68): umetnik, pod vplivom filozofa Seneke, leta 64 je za požig Rima obtoži kristjane. Menda ga je zažgal sam. Zakaj? Ubil je mati, ženo, Seneko, leta 68 naredil samomor.

2. Kriza cesarstva (68-69): leto štirih cesarjev.

3. Flavijska dinastija (69-96): cesarji iz provinc, ne le iz Rima.

- **Flavij Vespazijan** (69-79): zaduži upore germanskih plemen ob Renu in upor Judov v Palestini, obnovi Rim, nasledi ga njegov sin.
- ***Titus** (79-81): osvobi Jeruzalem. Izredno darežljiv. Uvede davek na stranišča.
- **Domicijan** (81-96): Titov brat, surov vladar, uspešno se je bojuje v Britaniji, Germaniji, na Donavi z Dačani, zgradil limes ob Renu in Donavi. Ubila ga je žena.

4. Dinastija Antoninov (96-192):

- **Nerva** (96-98): izberejo ga senatorji, obnovi svobodo govora. Posinovi Trajana.
- ***Trajan** (98-117): rimski cesar iz Španije, uspešen v bojih z Dačani, Arabci, Parti, z Armenci in Mezopozamci: največji obseg rimskega imperija.
- ***Hadrijan** (117-138): iz Španije, cesar miru, krčenje imperija, gradil utrdbe na Donavi in Renu. Izdela zakonik. Izredno omikan. V Britaniji zgradi limes.
- **Antonij Pij** (138-161): cesar miru.
- ***Mark Avrelj** (161-180): filozof s cesarsko krono, delo »O sebi«, uspešno se je boril proti Partom, germanskim Markomanom, utrdil je mejo na Donavi, umrl za kugo.
- **Komod** (180-192): sin Marka Avrelija.

5. prehodno obdobje (192-193): štirje cesarji.

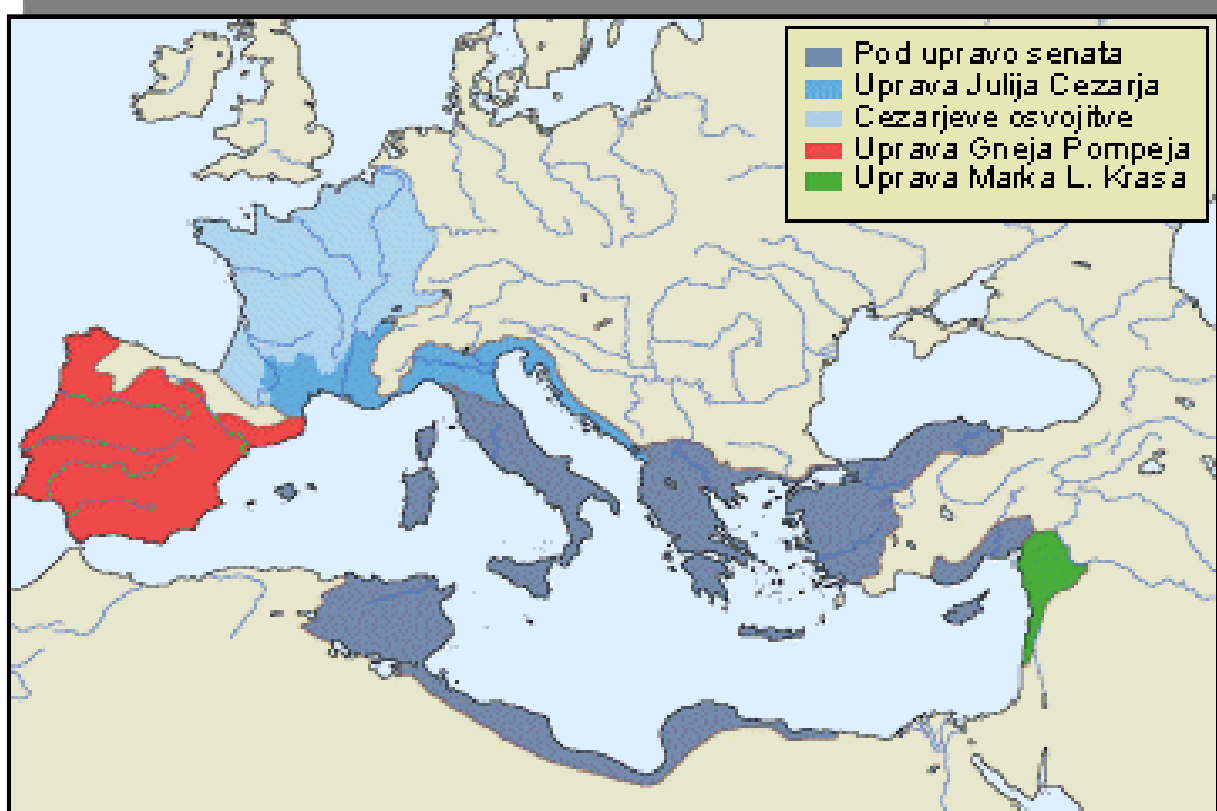
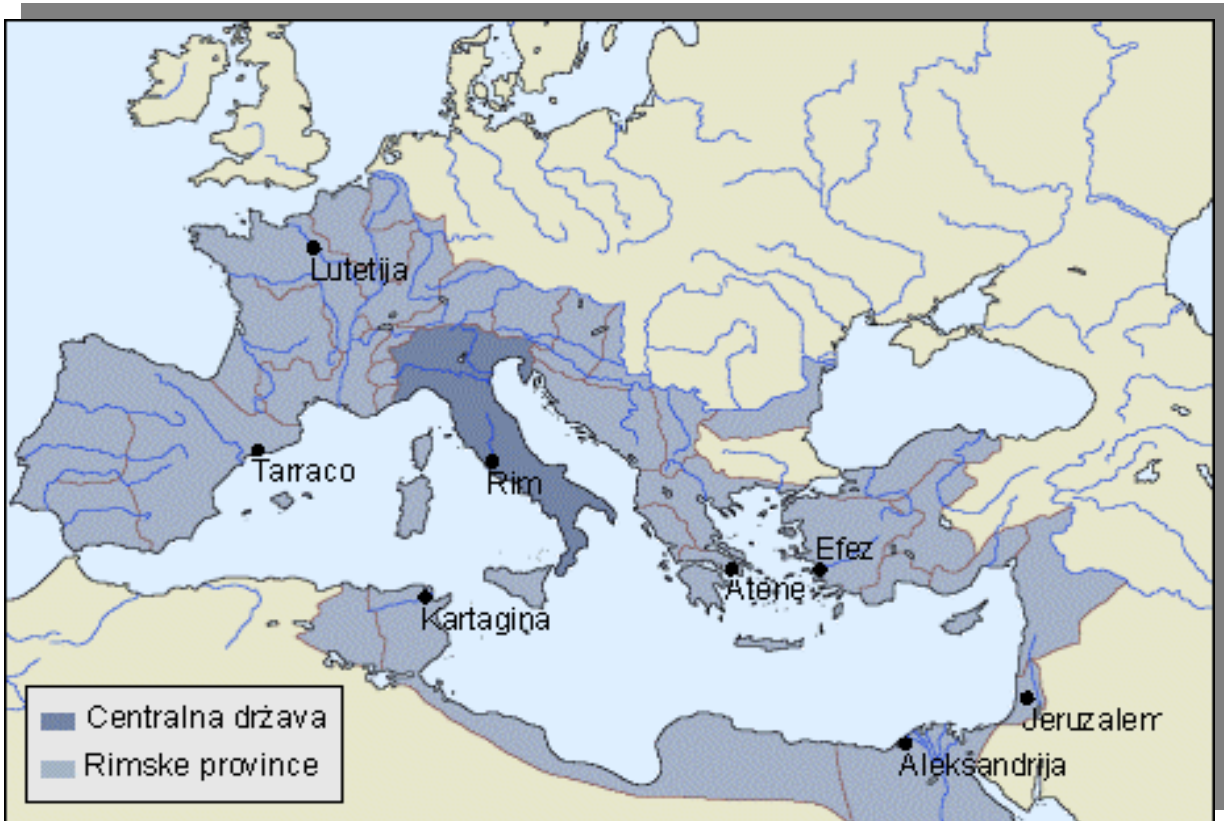
6. Dinastija Severov (193-235): pravi sinovi cesarjev

- **Septimij Sever** (193-211): vojaški diktator, uspešen v boju proti Partom.
- ***Karakala** (211-217), zavlada ko umori brata, izda constitutio Antoniniano leta 212.
- **Aleksander Sever** (222-235): porazil je Parte in Markomane, ubila ga je vojska.

7. Vojaški cesarji (235-284)

- okrog 38 cesarjev in 24 proticesarjev
- nastopi največja kriza doslej
- z vladarji dinastije Severov in vojaškimi cesarji se je končalo obdobje principata

PROSOJNICA -4-

TABELSKA SLIKA

1. CESAR AVGUST (27 pr.n.št.- 14 n.št.) in njegovi nazivi

<u>GAJ OKTAVIJ</u>	Prvotno ime	PRINCEPS	<u>prvi med prvimi</u>
<u>AVGUST</u>	»Vzvišenik«	Pater patrie	<u>Oče domovine</u>
<u>IMPERATOR</u>	Vrhovni poveljnik vojske	Pontifex maximus	<u>Vrhovni svečenik</u>
<u>CESAR</u>	V spomin na Julija Cezarja		

2. NOTRANJA POLITIKA: izvedba reform

a) Upravne reforme

- preuredi državo: na eni strani MONARHIJA, na drugi REPUBLIKA
- Senat: 600 članov: pristojnosti ohrani (volitve uradnikov)
- Center uprave so bila mesta, središče vseh mest pa RIM
- Province so razdelili na: SENATORSKE in CESARSKE

b) Družbene reforme

- podeljuje rimsko DRŽAVLJANSTVO (osvobaja SUŽNJE)
- izvede POPIS PREBIVALSTVA (namen: obdavčenje)

c) Vojaška reforma. Vrhovni poveljnik je AVGUST: Vojska je razdeljena na:

- REDNO: postane POKLICNA; razporejena na 28 LEGIJ; služenje traja 20-30 let
- POMOŽNO: sestavljajo jo prebivalci iz PROVINC
- MORNARICO
- PRETORIJANCE: OSEBNA STRAŽA, VARUJE CESARJA IN RIM

3. GOSPODARSTVO

- Neenakomerno razvito
- Poenotenje enot: enoten denar, uteži
- Trgovina: širitev, gradnja cest
- Poljedelstvo: se krepi, konkurenca iz Egipta: pojav kolonata

4. ZUNANJA POLITIKA

- zlato obdobje miru: **Pax Augusta** (podobe na novcih, oltar)
- nikoli sam general: Mark Agripa, TIBERIJ in Druz
- Spopad z **ILIRI** in **KELTI**: osvojijo njihovo ozemlje na BALKANU
- V **Slavoniji** in **BIH**: izbruhne Veliki ilirski upor: rimska vojska ga zaduši, razširi meje do DONAVE. Upor je bil leta **6-9** n.št.
- Spopad z **GERMANI**: leta **9** n.št.: TEVTOBURŠKI GOZD. Rimska vojska je poražena, preide v obrambo.

5. MESTO RIM V ČASU AVGUSTA IN POTEK ROMANIZACIJE

- mesto iz marmorja
- gradnja: rimskega trga (forum); Cezarjevo gledališče, zgradba senata,
- Romanizacija: načina življenja, kulture, gospodarstva; širijo: vojaki, kolonisti, trgovci, uradniki.

**FILOZOFSKA FAKULTETA
Oddelek za zgodovino
Didaktika zgodovine**

**UČNA PRIPRAVA:
Slovenski prostor v poznem in visokem srednjem veku;
slovenske dežele do prihoda Habsburžanov**

DATUM: 13. april 2004

IME IN PRIIMEK: Mojca Ilc

OSNOVNI PODATKI:

Šola: Gimnazija Ledina

Razred: 2. F

Datum: 13. april 2004

Predmet: Zgodovina

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI:

Učna tema: Evropa in svet v visokem in poznem srednjem veku.

Učna enota: Slovenski prostor v visokem in poznem srednjem veku; slovenske dežele do prihoda Habsburžanov.

Učne oblike: kombinirana učna oblika (netradicionalna frontalna, skupinska in individualna)

Učne metode: metoda razlage, metoda razgovora, metoda slikovne demonstracije, metoda pisno - grafičnih izdelkov, metoda dela z besedilom

Učna sredstva:

- učila: prosojnice, učni listi, stenska karta Slovenije

- učni pripomočki: tabla, grafoskop, pisala, kreda

Didaktične etape učnega procesa: uvajanje, obravnavanje nove učne snovi, ponavljanje

Didaktična načela: nazornost, postopnost, sistematičnost, ustreznost, aktivnost, ekonomičnost, aktualizacija

Korelacije: geografija, slovenščina

Novi pojmi: Velika Karantanija, mejne krajine (marke), krajišnik (mejni grof), (Rižanski) placit, huba

Literatura:

1. Grafenauer, B. (1953). Pomen ustoličevanja koroških vojvod v slovenski zgodovini in njegova problematika. V: Štih, Del obvezne literature za izpit iz slovenske srednjeveške zgodovine. Ljubljana: FF, str. 111-119.
2. Hozjan, A., Potočnik, D. (2000). Zgodovina 2. Učbenik za drugi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 92 - 100
3. Pavliha, B. (2000). Zgodovina na maturi 2001. Mengeš: ICO, str. 107-110.
4. Razpotnik, J., Segalla, A. (2003). Zgodovina na maturi III. Del (dodatek za maturo 2004). Ljubljana: Rokus d.o.o., str. 34 - 35 in 55.
5. Simonič-Mervic, K. (2003). Stari svet. Ljubljana: Modrijan, str. 152-160.
6. Šifrer, V. (2001). Delovni zvezek za zgodovino. Zgodovina 2. Ljubljana: DZS, str. 65-70.
7. Šolski zgodovinski atlas. (1994). Ljubljana: DZS, str. 16.
8. Štih, P. (1998). Pregled slovenske srednjeveške zgodovine (priročnik za študente zgodovine). Ljubljana: FF, str. 44-68.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Glavni ali kompleksni: Dijaki spoznajo kaj se je dogajalo v slovenskem prostoru v poznem in visokem srednjem veku ter razumejo in znajo razložiti nastanek slovenskih zgodovinskih dežel.

Delni ali precizni:

- Dijaki znajo opisati potek ustoličevanja karantanskih knezov oz. kasnejših koroških vojvod.
- Dijaki s pomočjo zemljevida na prosojnici in metode razgovora spoznajo smeri vdora Madžarov in znajo razložiti njihove posledice.
- Dijaki s pomočjo metode razgovora spoznajo in razumejo pomen zveze (unije) med vojvodino Bavarsko in Karantanijo v 10. stoletju.
- Dijaki s pomočjo prosojnice in metode razgovora spoznajo pojem Velika Karantanija in znajo naštetih ter na karti pokazati območja, ki so k njej sodila.
- Dijaki s pomočjo metode razgovora spoznajo in razumejo pojem krajišnik.
- Dijaki razumejo vzroke zaradi katerih se Velika Karantanija ni dolgo obdržala in razumejo, da je njen razpad vplival na nastanek slovenskih dežel.
- Dijaki s pomočjo besedila Rižanskega placita spoznajo družbene razmere v slovenskem Primorju.
- Dijaki s pomočjo metode razgovora in razlage spoznajo in razumejo družbene razmere (strukturo) v obdobju poznega in visokega srednjega veka.
- Dijaki s pomočjo dela v dvojicah ter metode razgovora in besedne demonstracije spoznajo nastanek in razvoj slovenskih dežel.

Potek vzgojno-izobraževalne ure

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	UČENEC	OBLIKE METODE UČNA SREDSTVA
<p>UVODNI DEL</p> <p>Uvodno ponavljanje (5 min)</p>	<p>Na prosojnici imam sliko obreda ustoličevanja. Dijaki morajo ugotoviti, kaj je na sliki prikazano.</p> <p>Ko dijaki ugotovijo, kaj je na sliki prikazano, sledi vprašanje na temo ustoličevanja:</p> <p>1. »Kako je potekalo ustoličevanje knezov oz. kasnejših koroških vojvod? (Kdo je kdo na sliki?)«</p> <p>Dijakom razložim: »Obred ustoličevanja se je ohranil do začetka 15. stoletja, ko so Karantanci že zdavnaj izgubili svojo samostojnost. Kdo pa je bil zadnji ustoličeni vojvoda?«</p> <p>Dijakom rečem: »Danes se bomo na začetku ure pogovarjali o Karantaniji konec 9. stoletja, o nastanku mejnih krajin,</p>	<p>Dijaki ugibajo in ugotovijo, da je na sliki prikazan obred ustoličevanja.</p> <p>Dijak opiše potek ustoličevanja knezov: »Pri izročitvi oblasti se je zbralo vse ljudstvo. Vojvodo so preoblekli kmečko obleko in ga posadili na kobilo in ga trikrat peljali okrog knežjega kamna. Na knežjem kamnu je sedel kmet, ki je zbrane povprašal, ali je prihajajoči pravičen sodnik, ali bo skrbel za blagor dežele in ali spoštuje krščansko vero. Vojvoda je kmetu simbolično dal kmečko oblačilo, denar in konja. Nato je novi vojvoda stopil na knežji kamen in zamahnil z mečem na vse strani neba. S tem je povedal, da bo pravičen sodnik.« (Na knežjem kamnu je kmet, na konju pa bodoči knez.)</p> <p>Ernest Železni, leta 1414.</p>	<p>Učna metoda: metoda slikovne demonstracije: prosojnica: Ustoličevanje vir: Simonič-Mervic, str.154.</p> <p>Učne oblike: kombinirana učna oblika (netradicionalna frontalna, skupinska in individualna)</p> <p>Učne metode: metoda razgovora, metoda razlage, metoda slikovne demonstracije</p> <p>Učna sredstva: <i>Učila:</i> prosojnica, učni list <i>Učni pripomočki:</i> grafoskop, tabla, pisala</p>

	<p>družbenih spremembah, spregovorili pa bomo tudi o nastanku slovenskih dežel.«</p> <p>Dijakom razdelim učne liste, ki jih morajo tekom ure izpolnjevati tako, da vpisujejo nanje manjkajoče besede.</p>		
<p>GLAVNI DEL</p> <p>Obravnava nove učne vsebine</p> <p>Podnaslov št. 1 (6 min)</p>	<p>1. Arnulfova doba in madžarski vpadi</p> <p>Dijake vprašam: »Kaj vse je obsegala Karantanija v Kocljemem času in kdaj je to bilo?«</p> <p>Dijake vprašam: »Na koga pa se je nanašalo ime Karantanci?«</p> <p>Nadaljujem: »Po Kocljemem padcu - kdaj je to bilo? ...« Nadaljujem: »... je vladar vzhodne frankovske države - Karlman leta 876 izročil upravo nad grofijo Karantanijo, grofijo Karniolo ter Spodnjo in Zgornjo Panonijo svojemu sinu Arnulfu. Osrednja pokrajina pa je takrat postala Karantanija.«</p> <p>Nadaljujem: »Na JV</p>	<p>Dijaki izpolnjujejo učni list, podnaslov št. 1.</p> <p>Karantanija je v Kocljemem času (to je v 2. polovici 9. stoletja - 60. in 70. leta) obsegala večino prostora med Dravo, Savo, Donavo in območje v Panoniji.</p> <p>To so bili Alpski in Panonski Slovani.</p> <p>Leta 874.</p>	<p><i>Učni pripomočki:</i> tabla, kreda, grafoskop, pisala</p> <p>Učna oblika: Kombinirana učna oblika (frontalna, skupinska in individualna)</p> <p>Učna metoda: Metoda pisno-grafičnih izdelkov</p> <p>Učna metoda: razgovor</p> <p>Učna metoda: razlaga</p> <p>Učna metoda:</p>

<p>Podnaslov št. 2 (8 min)</p>	<p>cesarstva so se v tistem času pojavili Madžari. Ali mislite da so Madžari škodovali ali koristili cesarstvu in zakaj?»</p> <p>Dijakom pokažem prosojnico vpadov Madžarov. (Dijake vodim tako, da pridemo do končnega odgovora.)</p> <p>Nadaljujem: »Madžari so res večkrat prečkali slovensko ozemlje. Kraj Vogrsko pri Novi Gorici še danes spominja na Ogre ali Madžare.«</p> <p>Po končani podtemi z dijaki pregledamo pravilno izpolnjen učni list (berem stavke, dijaki pa povedo ustrezajoče - manjkajoče besede).</p> <p>2. Nastanek mejnih krajin</p> <p>Nadaljujem: »Ugled in pomen Karantanije sta bila v tem času v cesarstvu enakovredna ugledu sosednje vojvodine Bavarske. Skoraj celo 10. stoletje je obe vodil bavarski vojvoda; bili sta v</p>	<p>Madžari so cesarstvu škodovali. S svojimi vpadi in s stalno naselitvijo v Panonski nižini so zelo spremenili tukajšnje razmere. V letih 898 - 954 so vsaj 15x šli na plenilske vpade v Italijo preko našega ozemlja. Frankovska uprava in oblast sta bili zato hitro zrušeni, Slovani pa so tod utrpeli hude izgube. Zaradi tega je prišlo tudi do zastoja v procesu razvoja fevdalizma. V osrednjo Karantanijo pa Madžari niso vpadali, zato tam ni prišlo do zastoja razvoja fevdalizma.</p> <p>Poklican dijak pove pravilne manjkajoče besede.</p> <p>Dijaki med obravnavanjem izpolnjujejo učni list, podnaslov št. 2.</p>	<p>razgovor</p> <p>Učna metoda: slikovna demonstracija: prosojnica: Vdori Madžarov vir: Šolski zgodovinski atlas, str. 16.</p> <p>Učna metoda: razlaga</p> <p>Učna metoda: razgovor</p> <p>Učna oblika: kombinirana učna oblika (frontalna, skupinska, individualna)</p> <p>Učna metoda: metoda pisno-grafičnih izdelkov</p> <p>Učna metoda: razlaga</p>
------------------------------------	---	---	--

	<p>osebni uniji ali zvezi. Zakaj mislite, da je bila ta zveza pomembna?»</p> <p>Nadaljujem: »Združena bavarsko - karantanska vojska se je zares borila proti Madžarom. Ali jih je kdaj dokončno premagala in kaj se je zgodilo po tistem?»</p> <p>Nadaljujem: »Ob vsakem pohodu so tako takoj ustanovili eno ali več upravnih enot - mejnih krajin (po slovensko) (mark - po nemško) in grofij. Katere mejne krajine pa so nastale v tistem času?»</p> <p>Dijakom pokažem prosojnico Velike Karantanije.</p> <p>Nadaljujem: »Razen Vzhodne krajine, ki jo je priključil Bavarski, je cesar z letom 976 vse te krajine in grofije (ležale so na S med Muro in Anižo) priključil in podredil novi, odtlej samostojni Vojvodini Koroški. V našem zgodovinopisju se je za to novo tvorbo (z mejnimi</p>	<p>Ta zveza je bila pomembna za boje proti Madžarom.</p> <p>Madžari so bili premagani leta 955 (nemška zmaga); v več pohodih pa je združena bavarsko - karantanska vojska zasedla širok obmejni pas ozemlja od Dunaja na S do Jadranskega morja. Cesar je temu ozemlju določil pomembno obrambno nalogo pred morebitnimi novimi madžarskimi vpadi.</p> <p>Takrat so nastale: Vzhodna krajina, Karantanska, Podravska, Savinjska in Kranjska krajina. (Že prej pa sta nastali Istrska in Veronska krajina.)</p>	<p>Učna metoda: razgovor</p> <p>Učna metoda: razgovor</p> <p>Učna metoda: razlaga</p> <p>Učna metoda: razgovor</p> <p>Učna metoda: slikovna demonstracija: prosojnica: Velika Karantanija Vir: Šolski zgodovinski atlas, str.16.</p> <p>Učna metoda: razlaga</p>
--	---	--	--

<p>Podnaslov št. 3 (6 min)</p>	<p>krajinami razširjena in obdana Vojvodina Koroška) uveljavilo ime »Velika Karantanija«. Enemu izmed plemstva vsake krajine je koroški vojvoda dodelil položaj mejnega grofa ali krajišnika. Ali mislite, da je imel ta kakšne koristi?«</p> <p>Nadaljujem: »Ali je imel ta mejni grof kakšne pravice? Kakšne?«</p> <p>Nadaljujem: »Ali mislite, da se je Velika Karantanija dolgo obdržala? Zakaj da oz. zakaj ne?«</p> <p>Nadaljujem: »Na kaj pa mislite, da je sedaj ta delitev Velike Karantanije na krajine vplivala?«</p> <p>Nadaljujem: »Da, ta delitev je zares vplivala na nastanek dežel, o katerih pa se bomo pogovorili malce kasneje. Spoznati moramo namreč še, kaj se je dogajalo na V in Z delu.«</p> <p>Po obravnavani podtemi skupaj z dijaki preverimo pravilno vnesene manjkajoče besede.</p> <p>3. Karantanski vzhod in primorje</p>	<p>Vojvoda je temu krajišniku za opravljanje službe dodelil v fevd neko posest.</p> <p>Imel je vrhovno upravno, sodno in vojaško oblast nad vsem prebivalstvom krajine.</p> <p>Ne. Že okoli leta 1002 je cesar zaradi strahu pred možno odcepitvijo (fevdalni partikularizem) razbil premočno, komaj nastalo Veliko Karantanijo na njene dele: 1. Furlansko krajino, 2. Istrsko krajino, 3. Kranjsko krajino, 4. Savinjsko krajino, 5. Podravske krajino, 6. Karantansko krajino, 7. del ozemlja na S, kjer so bile grofije (med Muro in Anižo).«</p> <p>Ta delitev je vplivala na nastanek dežel.</p> <p>Dijaki povedo katere besede so pravilne - manjkajoče.</p>	<p>Učna metoda: razgovor</p> <p>Učna metoda: razlaga</p> <p>Učna metoda: razgovor</p> <p>Učna oblika: kombinirana učna oblika (frontalna, skupinska in individualna)</p>
--------------------------------	---	---	--

	<p>Dijake vprašam: »Kaj mislite, da se je dogajalo na vzhodu; kaj je tam nastalo?«</p> <p>Nadaljujem: »Za časa Ladislava Svetega (zadnja desetletja 11. stoletja) so se Madžari polastili ozemlja današnjega Prekmurja in Porabja; segli so daleč čez Muro v Sp. Slovenske Gorice ter na Ptujsko polje.«</p> <p>Nadaljujem: »Kdo pa je vladal Primorju?«</p> <p>Nadaljujem: »Franki so v obalna mesta, kot so bila Trst, Koper, Piran, Novigrad, Poreč, Pula in Labin uvajali svoj tip uprave. Ali mislite, da so bila obalna mesta s tem zadovoljna ali ne? Zakaj?«</p> <p>Nadaljujem: »Ohranjen imamo tudi dokument, ki govori o nezadovoljstvu prebivalcev istrskih mest nad frankovskim vojvodo. Ali morda kdo ve, za kateri dokument gre?«</p> <p>Izberem dijaka, ki mu izročim del besedila Rižanskega placita in mu naročim naj ga naglas in razločno prebere sošolcem; ostalim v razredu pa naročim, naj sošolca pozorno poslušajo in naj rešijo dve vprašanji, ki se nanašata na besedilo.</p> <p>Ko dijak prebere besedilo, preverimo odgovore na</p>	<p>Dijaki izpolnjujejo učni list, podnaslov št. 3.</p> <p>Na vzhodu je nastalo ogrsko kraljestvo.</p> <p>Tu so vladali Franki.</p> <p>Obalna mesta s tem niso bila zadovoljna, saj so mestne občine izgubile svojo samostojnost.</p> <p>Gre za Rižanski placit. (placitum = sodni zbor)</p> <p>Dijak prebere besedilo. Ostali sošolci ga poslušajo in odgovorijo na vprašanji.</p>	<p>Učna metoda: Metoda pisno-grafičnih izdelkov</p> <p>Učna metoda: razgovor</p> <p>Učna metoda: razlaga</p> <p>Učna metoda: razgovor</p> <p>Učna metoda: razgovor</p> <p>Učna metoda: metoda dela z besedilom: Učilo: besedilo Rižanskega placita Vir: Hozjan, str. 94-95. metoda pisno-grafičnih izdelkov</p>
--	---	--	---

<p>Podnaslov št. 4 (6 min)</p>	<p>vprašani:</p> <p>» 1. Kdaj se je primorskim mestom godilo bolje - pod »Grki« = Bizantinci ali pod novo frankovsko oblastjo?</p> <p>2. Kakšne dolžnosti imajo prebivalci istrskih mest? Ali so zadovoljni ali ne?«</p> <p>Nadaljujem: »Že zgodaj pa so se za obalna mesta začeli zanimati Benečani. Zakaj?«</p> <p>Nadaljujem: »Govorili smo torej o tem, kdo je imel oblast nad posameznim delom oz. območjem. Prav pa je tudi, da omenimo, kaj se je dogajalo na družbenem področju.«</p> <p>Po končanem obravnavanju te podteme z dijaki preverimo pravilno vnesene besede na učnih listih.</p> <p>4. Družbene spremembe</p> <p>Nadaljujem: »Od 1. polovice 9. stoletja dalje je na prostoru vzhodnih Alp teknel proces fevdalizacije družbe. Kaj to pomeni?«</p>	<p>Primorskim mestom se je bolje godilo pod Bizantinci (V času Grkov je imel vsak tribun po pet oproščencev, tudi več, pa še te nam je vzel (vojvoda Janez - Ivan)).</p> <p>Dajati morajo krmo za konje, delati na dvoru, obdelovati vinograde, zidati hiše, delati opeke, dajati dajatve, brodariti ... S tem niso zadovoljni, saj jim to prej pod Bizantinci ni bilo potrebno početi.</p> <p>Zaradi trgovanja. Benetke so v istrskih mestih videle svoje trgovske partnerje.</p> <p>Poklicani dijak pove pravilne - manjkajoče besede.</p> <p>Dijaki med obravnavanjem izpolnjujejo učni list tako, da vanj vnašajo manjkajoče - pravilne besede.</p> <p>To pomeni, da je bil tu prisoten fevdalizem. Vladar je</p>	<p>Učna metoda: razgovor</p> <p>Učna metoda: razgovor</p> <p>Učna metoda: razlaga</p> <p>Učna metoda: razgovor</p> <p>Učna oblika: kombinirana učna oblika (frontalna, skupinska in individualna)</p> <p>Učna metoda: metoda pisno-grafičnih izdelkov</p> <p>Učna metoda: razgovor</p>
--------------------------------	---	---	--

	<p>Nadaljujem: »Komu pa je vladar podeljeval posestva v fevd?«</p> <p>Nadaljujem: »Zakaj pa je vladar podeljeval posestva?«</p> <p>Nadaljujem: »Kako pa pravimo tem plemičem, ki so dobili ta posestva oziroma fevde?«</p> <p>Nadaljujem. »Zemlja se je tako podeljevala fevdalnim plemiškim rodbinam. Višje plemstvo so na slovenskem sestavljali predvsem prišleki iz različnih nemških pokrajin. Ali morda poznate kakšno fevdalno rodbino, ki je imela posesti na današnjem slovenskem območju v 11. in 12. stol.?«</p> <p>Na tablo narišem strukturo: vladar - vazal (plemiči). Dijake vprašam: »Kdo pa je bil pod vazali? Kdo je delal na posestih«</p> <p>Nadaljujem: »Kakšen pa je bil položaj takratnega kmeta - v kakšnem odnosu je bil z vazalom?«</p>	<p>zemljiška gospostva podeljeval v fevd.</p> <p>Posestva je vladar podeljeval bavarskim in frankovskim plemiškim rodbinam, precej tudi cerkvenim sedežem, v manjši meri pa tudi slovanskim odličnikom.</p> <p>Predvsem za sodelovanje v proti madžarskih bojih, nagrajeval jih je za njihovo zvestobo in jim na ta način plačeval tudi službo.</p> <p>Vazali.</p> <p><u>Spanheimi</u> (posesti na Koroškem, Kranjskem, imeli so tudi Ljubljano), <u>Eppensteini</u> (posesti na Koroškem in v Pomurju), <u>Traungavci</u> (dedujejo večino posesti Eppensteinov), <u>Babenberžani</u> (1192 postanejo štajerski vojvode), <u>grofje Višnjegorci</u> (Dolenjska, Savinjska krajina), <u>Goriški grofje</u> (Goriška, Kranjska, Istra) ...</p> <p>Pod vazali so bili kmetje.</p> <p>Bil je v podložnem odnosu do zemljiškega gospoda (vazala). Na svoji kmetiji (hubi), ki je postala temeljna gospodarska enota je moral</p>	<p>Učna metoda: razlaga</p> <p>Učna metoda: razgovor</p>
--	---	--	--

<p>Podnaslov št. 5 (10 min)</p>	<p>Nadaljujem: »Omenili ste tudi, da je vladar del ozemlja podelil tudi cerkvenim sedežem. Kateri pa so bili tedaj na tem območju?«</p> <p>Nadaljujem: »Družba se je tako iz stopnje svobodnih rodovnih zadrug prelevila v fevdalno.«</p> <p>5. Nastanek zgodovinskih dežel na Slovenskem</p> <p>Nadaljujem: »Ugotovili smo že, da je delitev Velike Karantanije na krajine vplivala na nastanek dežel. Vendar pa moram opozoriti, da je oznaka »slovenske dežele« pojem, ki ga je skovalo naše zgodovinopisje. »Dežele« so bile prostor, kjer se je odvijalo pravno, družbeno, politično, (vojaško) življenje. Zato je bila deželna zavest tedanjemu človeku zelo pomembna; srednji vek je obdobje, ki ne pozna nacionalne zavesti in pripadnosti v današnjem pomenu besede.« (Dijakom povem primer Janeza Vajkarda Valvasorja - kljub temu, da gre za kasnejše obdobje dobro ilustrira deželno zavest: po rodu je izviral iz Bergama v S Italiji, govoril je nemško in slovensko, živel je v deželi, kjer so večino predstavljali Slovenci, po svoji zavesti</p>	<p>preživeti svojo družino in pridelati dovolj tudi za oddajanje dajatev.</p> <p>Salzburška nadškofija, Oglejski patriarhat, briksenški škofje, freisinški škofje.</p>	<p>Učna metoda: razlaga</p> <p>Učna oblika: kombinirana učna oblika (frontalna, skupinska in individualna)</p> <p>Učna metoda: razlaga</p>
---------------------------------	---	--	--

	<p>pa je bil Kranjec.)</p> <p>Dijake vprašam: »Ali mislite, da je bil nastanek slovenskih dežel hiter ali postopen?«</p> <p>Nadaljujem: »Vsak fevdalec, ki mu je vladar podelil posest, je želel imeti čim večjo zemljiško posest. Veliki fevdalci so si podrejali manjše in tako svojo posest čim bolj zaokroževali. Postali so gospodarji velikih območij, na njih so bili skoraj povsem samostojni - tudi vladarja niso več dosti upoštevali. S takšnim zaokroževanjem posesti pa so v daljšem časovnem obdobju nastale slovenske dežele.«</p> <p>Dijakom pokažem prosojnico slovenskih dežel, ki so nastale v tem obdobju.</p> <p>Nadaljujem: »Katere so bile že te dežele, ki so takrat nastale?«</p> <p>Nadaljujem: »Kako pa so posamezne slovenske dežele nastale, kakšen je bil njihov razvoj ... pa boste spoznali sami. V dvojicah boste prejeli besedilo, ki se nanaša na razvoj ene dežele. Vaša naloga je, da besedilo preberete in v roku 5 minut odgovorite na vprašanja (le tista, ki se nanašajo na deželo, katere besedilo imate) na učnem listu. Po določenem času pa bomo pregledali odgovore in si manjkajoče tudi dopisali.«</p>	<p>Nastanek slovenskih zgodovinskih dežel je bil postopen - gre za več stoletij dolg proces.</p> <p>To so bile: Štajerska, Koroška, Kranjska, Goriška in Istra.«</p> <p>Dijaki dobijo besedila, ki jih preberejo in s pomočjo letega odgovorijo na vprašanja iz učnega lista.</p>	<p>Učna metoda: razgovor</p> <p>Učna metoda: razlaga</p> <p>Učna metoda: slikovna demonstracija: prosojnica: Slovenske dežele Vir: Simonič-Mervic, str. 160. razgovor</p> <p>Učna metoda: metoda dela z besedilom učilo: besedilo o nastanku in razvoju slovenskih dežel vir: Hozjan, str. 96-99.</p> <p>Učna metoda: metoda pisno-grafičnih izdelkov</p>
--	--	---	---

	Po preteku 5 minut pregledamo odgovore in sicer tako, da za vsako deželo posebej odgovorimo na vprašanja. Dijakom naročim, naj bodo pozorni na odgovore, saj si morajo manjkajoče dopisati.	Poklicani dijaki preberejo odgovore na zastavljena vprašanja. Ostali dijaki, ki nimajo rešenih odgovorov si le-te zapišejo.	Učna metoda: razgovor
ZAKLJUČNI DEL končna ponovitev (4 min)	Na koncu dijake prosim naj zaprejo zvezke in pospravijo učne liste; zastavim jim nekaj vprašanj (iz učnega lista). 1. Zakaj je bila pomembna zveza med Vojvodino Bavarsko in Karantanijo v 10. stol.? 2. Kaj vse je sestavljalo Veliko Karantanijo? 3. Kdo je bil mejni grof? 4. Kdaj je Velika Karantanija razpadla in zakaj? 5. Naštej nekaj plemiških rodbin, ki so imele v 11. in 12. stol. na ozemlju današnje Slovenije svojo posest.	Poklicani dijaki odgovorijo na zastavljena vprašanja: Za obrambo proti madžarskim vpadom. Mejne krajine (Furlanska, Istrska, Podravska, Savinjska, Karantanska), vojvodina Koroška in grofije med Muro in Anižo. To je bil plemič, ki je imel v marki vrhovno upravno, sodno in vojaško oblast. Leta 1002, zaradi strahu pred možno odcepitvijo. Eppensteini, Traungavci, Spanheimi, Goriški grofje ...	Učne oblike: kombinirana učna oblika (frontalna, individualna in skupinska) Učna metoda: metoda razgovora

Učni list: SLOVENSKI PROSTOR V POZNEM IN VISOKEM SREDNJEM VEKU; SLOVENSKE DEŽELE DO PRIHODA HABSBURŽANOV

Izpolnite učni list tako, da na prazne črte vnesete manjkajoče besede.

1. ARNULFOVA DOBA IN MADŽARSKI VPADI:

Po Kocljevem padcu je vladar vzhodno frankovske države _____ leta _____ izročil upravo nad Karantanijo, Carniolo in Spodnjo ter Zgornjo _____ svojemu sinu _____. Osrednja pokrajina je takrat postala _____. Na JV cesarstva so se v tistem času pojavili _____, ki so s številnimi _____ državi _____; večkrat pa so prečkali tudi _____ ozemlje.

2. NASTANEK MEJNIH KRAJIN:

Skoraj celo 10. stoletje je Karantanijo in vojvodino _____ vodil bavarski vojvoda, torej sta bili v osebni _____ (uniji); ta je bila pomembna za boje proti _____. Združena vojska jih je leta _____ tudi premagala, nato pa so v več pohodih zasedli širok obmejni pas. Temu ozemlju pa je cesar določil pomembno _____ nalogo pred morebitnimi novimi _____ vpadi. Tako so nastale mejne _____ ali _____. Vrhovno upravno, sodno in vojaško oblast nad vsem prebivalstvom mejnih krajin pa je imel _____ grof ali _____.

Razen _____ krajine je cesar leta _____ vse te krajine in grofije med rekama Anižo in _____ priključil Vojvodini Koroški. Za to novo tvorbo, z mejnimi krajinami obdana in razširjena Vojvodina _____, se je v slovenskem zgodovinospisju uveljavilo ime _____, ki pa se je obdržala le do leta _____. Tega leta je cesar zaradi strahu pred možno _____ razbil »Veliko Karantanijo« na njene dele:

- _____ krajino
- _____ krajino
- _____ krajino
- _____ krajino
- _____ krajino
- _____ krajino
- ozemlja med rekama Anižo in _____, kjer so bile _____.

V karto vpiši imena krajin, ki so sestavljale »Veliko Karantanijo«!

3. KARANTANSKI VZHOD IN PRIMORJE:

Za časa Ladislava Svetega (zadnja desetletja _____ stoletja) so se _____ polastili ozemlja današnjega _____ in _____.

Slovenskemu Primorju pa so tudi v tistem času vladali _____. Obalna mesta so bila z njihovo oblastjo _____. Dokument, ki priča o _____ nad njihovo oblastjo je _____.

- *Kdaj se je primorskim mestom godilo bolje - pod bizantinsko ali pod frankovsko oblastjo?* _____
- *Kakšne dolžnosti so imeli prebivalci istrskih mest? Ali so zadovoljni ali ne?* _____

4. DRUŽBENE SPREMEMBE:

Od 1. polovice 9. stoletja je na prostoru V Alp tekel proces _____. Vladar je predvsem _____ in frankovskim plemiškim rodbinam, _____ sedežem, v manjši meri pa tudi slovanskim odličnikom podeljeval posestva v _____. Najbolj znane fevdalne rodbine, ki so

imele v 11. in 12. stoletju svojo posest tudi na današnjem slovenskem ozemlju so bile: _____, _____, _____, _____, grofje _____, _____ grofje.

5. NASTANEK ZGODOVINSKIH DEŽEL NA SLOVENSKEM:

Srednji vek je obdobje, ki ne pozna _____ zavesti in pripadnosti v današnjem pomenu besede, zato je bila takrat veliko bolj pomembna _____ zavest. Vsak fevdalec, ki mu je vladar podelil posest, je želel imeti čim _____ zemljiško posest. Veliki fevdalci so si podrejali manjše in svojo posest čim bolj _____. Tako so postali gospodarji velikih območij. S tem so v _____ časovnem obdobju nastale _____.

Štajerska:

- *Štajerska je bila prva dežela, ki je nastala na vzhodnoalpskem ozemlju. Katerega leta je postala vojvodina in kdo so bili prvi vojvode?*

- *Na kakšen način so Traungavci prišli do obsežnejšega ozemlja?*

- *Po izumrtju Traungavcev je vojvodska čast prešla na drugo fevdalno rodbino. Katero?*

Koroška:

- *Kljub nekaj stoletni karantanski tradiciji se je razvoj Koroške v deželo časovno zavlekel tja do 15. stoletja. Pojasni zakaj.*

- *Navedi ime fevdalne rodbine, ki je pričela z ustanavljanjem Koroške dežele.*

- *Napiši vsaj dve škofiji, ki sta imeli posesti na Koroškem.*

Kranjska:

- *Kdo je imel od konca 11. stoletja v Kranjski krajini krajišniško oblast in komu je dajal zemljo v fevd?*

- *Kako si sledijo po vrsti: Babenberžani, Andeshi, Spanheimi in Višnjegorci?*

Goriška:

- *Katera rodbina je imela največ zaslug za nastanek te dežele in kje je bio njihovo središče?*
-
- *Kako je bila ta rodbina povezana z oglejskim patriarhatom in zakaj je to pomembno?*
-

Istra:

- *Kdo je znal v drugi polovici 13. stoletja najbolje izkoristiti upad posestne moči oglejskega patriarha?*
-
- *Kje so se utrdili Devinski gospodje?*
-

Ozemlje Prekmurja:

- *Kaj je obsegala Železna županija?*
-
- *Kako se je kasneje imenovala Zalska županija?*
-
- *Pod katero državo je sodilo prekmursko-porabsko ozemlje?*
-

REŠITVE:

1. Arnulfova doba in madžarski vpadi:

- KARLMAN, 876, PANONIJO, ARNULFU, KARANTANIJA, MADŽARI, VPADI, ŠKODOVALI, SLOVENSKO

2. Nastanek mejnih krajin:

- BAVARSKO, ZVEZI, MADŽAROM, 955, OBRAMBNO, MADŽARSKIMI, KRAJINE, MARKE MEJNI, KRAJIŠNIK, VZHODNE, 976, MURO, KOROŠKA, VELIKA KARANTANIJA, 1002, ODCEPITVIJO

- FURLANSKO, ISTRSKO, KRANJSKO, SAVINJSKO, PODRAVSKO, KARANTANSKO

- MURO, GROFIJE

3. Karantanski vzhod in primorje:

- 11., *MADŽARI, PORABLJA, PREKMURJA, FRANKI, NEZADOVOLJNA, NEZADOVOJSTVU, RIŽANSKI PLACIT*

- *Primorskim mestom se je bolje godilo pod bizantinsko oblastjo.*

- *Dajati morajo krmo za konje, delati na dvoru, obdelovati vinograde, zidati hiše, delati opeke, dajati dajatve ... S tem niso zadovoljni, saj jim to prej pod bizantinsko oblastjo ni bilo potrebno početi.*

4. Družbene spremembe:

- *FEVDALIZACIJE, BAVARSKIM, CERKVENIM, FEVD, SPANHEIMI, EPPENSTEINI, TRAUNGAVCI, BABENBERŽANI, VIŠNJEGORCI, GORIŠKI*

5. Nastanek zgodovinskih dežel na Slovenskem:

- *NACIONALNE, DEŽELNA, VEČJO, ZAOKROŽEVALI, DALJŠEM, SLOVENSKE DEŽELE*

Štajerska:

- *Vojvodina postane leta 1180. Prvi vojvode so bili Traungavci.*

- *S preudarno politiko, tri zaporedna dedovanja, javne funkcije.*

- *Babenberžani.*

Koroška:

- *Zaradi več enako možnih posestnikov.*

- *Spanheimi.*

- *Bamberška in krška škofija, salzburska nadškofija.*

Kranjska:

- *Oglejski patriarh; zemljo je dajal v podfevd kranjskim in istrskim posestnikom.*

- *Višnjegorci, Andeški, Babenberžani, Spanheimi.*

Goriška:

- *Goriški grofje, Gorica.*

- *Imeli so odvetniško službo nad oglejskimi patriarhatom, s tem so si utrjevali lastni položaj v sodstvu in upravi njegovih posesti.*

Istra:

- *Goriški grofje.*

- *Ob Kvarnerju in na Krasu.*

Ozemlje Prekmurja:

- *Porabje in zgornji del Prekmurja.*

- *Prekmurje.*

- *Pod ogrsko državo.*

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
Oddelek za zgodovino
Didaktika zgodovine

UČNA PRIPRAVA:

**SLOVENSKO NARODNO-POLITIČNO GIBANJE
V 60.IH LETIH**

DATUM: 15. marec 2004

IME IN PRIIMEK: Tina ROMIH

UČNA PRIPRAVA

OSNOVNI PODATKI:

Šola: Gimnazija Jožeta Plečnika, Šubičeva ul. 1, Ljubljana
Razred: 3.e
Datum: 15. marec 2004
Predmet: Zgodovina

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI:

Učna tema: Med absolutizmom in demokracijo
Učna enota: Slovensko narodno-politično gibanje v 60ih letih
Učne oblike: frontalna in skupinska učna oblika
Učne metode: metoda besedne demonstracije, metoda slikovne demonstracije, metoda razlage, metoda razgovora, metoda dela z zgodovinskimi besedili, metoda dela s slikovnim gradivom.
Učna sredstva: - učila: učno-delovni list, zgodovinski viri, prosojnice (slike, zemljevidi). - učni pripomočki: projekcijsko platno, grafoskop, tabla, kreda.
Didaktične etape učnega procesa: <ul style="list-style-type: none">• pripravljanje ali uvajanje• obravnava nove učne snovi ali usvajanje• urjenje ali vadenje• ponavljanje.
Didaktična načela: <ul style="list-style-type: none">• nazornost• sistematičnost• aktivnost• aktualizacija.
Korelacije: <ul style="list-style-type: none">• geografija• sociologija.
Novi pojmi: <ul style="list-style-type: none">• čitalnice• mladoslovenci / staroslovenci• taborsko gibanje• mariborski program.
Literatura in viri: <ul style="list-style-type: none">• GROBELNIK, I. (1992). ZGODOVINA 3. LJUBLJANA: DZS.• PAVLIHA, B. (2001). ZGODOVINA NA MATURI 2002. MENGEŠ: ICO.• ILUSTRIRANA ZGODOVINA SLOVENCEV. (1999). LJUBLJANA: MLADINSKA KNJIGA.• GRANDA, S., ROZMAN, F. (1999). ZGODOVINA 3: UČBENIKA ZA TRETJI LETNIK GIMNAZIJE. LJUBLJANA: DZS.

- SLOVENSKA KRONIKA XIX. STOLETJA (2001). LJUBLJANA: NOVA REVIJA.
- CVIRN, J., HRIBERŠČEK-BALKOVEC, E., STUDEN A. (2000). NOVI VEK: ZGODOVINA ZA 7. RAZRED OSEMLETKE. LJUBLJANA: DZS.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Glavni ali kompleksni:

- **Dijaki samostojno spoznajo značilnosti čitalniškega in taborskega gibanja na Slovenskem v 60.ih letih 19. stoletja.**

Delni ali precizni:

- **Dijaki spoznajo razmere na Slovenskem v 60.ih letih 19. stoletja in politično delitev na tem območju.**
- **Dijaki samostojno spoznavajo značilnosti in pomen čitalniškega gibanja na Slovenskem, seznanijo se z društvi in časopisjem, ki se je razvilo v 60. ih letih, z besedilom Mariborskega programa in pomenom volitev leta 1867 za razvoj slovenske nacionalne zavesti. Samostojno spoznavajo tudi taborsko gibanje, njegov pomen in vzroke za propad le-tega.**

Delovni cilji:

- **Učenci v skupinah rešujejo različne tipe nalog, med seboj komunicirajo in s poročanjem urijo veščino javnega nastopanja.**

POTEK UČNE URE

Učitelj	Učenec
<p data-bbox="279 371 667 405">1. UVODNI DEL (5 minut)</p> <p data-bbox="197 445 699 479">PRIPRAVLJANJE ALI UVAJANJE</p> <ul data-bbox="197 483 695 517" style="list-style-type: none"><li data-bbox="197 483 695 517">• BESEDNA DEMONSTRACIJA <p data-bbox="188 557 708 624">Učitelj prebere odlomek iz spominov Josipa VOŠNJAKA:</p> <p data-bbox="148 665 748 1924">»Slovenski tabori! Kadar se spominjam te najkрасnejše dobe naše narodne zgodovine, širi se mi srce od radosti in vselej na novo preživim ure vzvišenega narodnega navdušenja, katero je takrat prešinjalo govornike in tudi v prostem narodu vzplamtevalo, da je res v takih trenutkih pripravljen bil vse žrtvovati za svoje narodne pravice. Tu je stala na odrih posvetna in duhovna inteligenca v nerušeni edinosti, združena v bratovski ljubezni, pred odrom pa na tisoče mož in tudi žen, ki so vsi napeto poslušali govornike in jim pritrjevali z glasnimi klici. In ideje, tu izrečene, so se širile od hiše do hiše in dotedaj nezavedno ljudstvo je začelo samo sebe spoznavati in čutiti krivice, ki se mu gode. Stoinstoletna sužnost je bila zamorila v njem vsako samozavest in apatično se je vdajalo svoji usodi. Vso gospodo je dotlej slišalo le nemško govoriti, iz uradov je dobivalo le nemške spise. In zdaj naenkrat je videlo na odru doktorje in profesorje, meščane in tržane, sploh može vsakega stanu, ki so govorili k njemu v njegovem jeziku, le čistejšem in gladkejšem, ne popačenem po nemčiznah. Govorili so mu o splošnih človeških in narodnih pravicah in zdaj je še le prav spoznalo krivice, ki se mu gode.« (V: CVIRN, J., HRIBERŠČEK-BALKOVEC, E., STUDEN A. (2000). NOVI VEK: ZGODOVINA ZA 7. RAZRED OSEMLETKE. LJUBLJANA: DZS, str. 120.)</p>	<p data-bbox="762 665 1404 732">Dijaki prisluhnejo besedilu odlomka in razmislijo o možnem naslovu učne ure.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • SLIKOVNA DEMONSTRACIJA <p>PROSOJNICA »TABORI 1868-1871« (V: GRANDA, S., ROZMAN, F. (1999). ZGODOVINA 3: UČBENIKA ZA TRETJI LETNIK GIMNAZIJE. LJUBLJANA: DZS, str. 81.)</p> <p>2. GLAVNI DEL (30 minut)</p> <ul style="list-style-type: none"> • UVODNA RAZLAGA IN RAZGOVOR <p>Slovenci so bili v času Habsburškega cesarstva in po letu 1867 Avstro-Ogrske monarhije razdeljeni med dežele, kar je oviralo razvoj nacionalne zavesti prevladovala je ...</p> <p>Ali kdo ve kakšna vrsta zavesti?</p> <p>Deželna zavest, zavest pripadnosti določenim zgodovinskim deželam.</p> <p>Katere so bile zgodovinske dežele?</p> <p>Položaj dežel in Slovencev znotraj le-teh je bil različen. Tako je bila Kranjska skoraj popolnoma slovenska dežela z Ljubljano kot prestolnico. Položaj na Koroškem, Štajerskem in na Goriškem pa je bil bistveno slabši, kar pa ne pomeni, da niso tudi te dežele prispevale k razvoju Slovencev kot naroda.</p> <p>Pomembni politiki tega obdobja so bili JANEZ BLEIWEIS, LOVRO TOMAN IN ETBIN HENRIK COSTA na strani »staroslovencev« ali »prvakov« in FRAN LEVSTIK na strani »mladoslovencev«. Politika prvih je bila izrazito konzervativna. Slednji pa so bili bolj liberalno usmerjeni. »Prvaki« so izdajali časopis »Slovenec«, liberalci časopise »Slovenski narod«, »Naprej« in satirični časopis »Pavliha«.</p>	<p>Dijaki skušajo ob poslušanju odlomka in s pomočjo prosojnice ugotoviti naslov učne ure: POLITIČNI RAZVOJ PRI SLOVENCIH, TABORSKO GIBANJE V 60.IH LETIH 19. STOLETJA.</p> <p>Dijaki prisluhnejo razlagi in skušajo sodelovati v razgovoru z odgovori na učiteljeva vprašanja.</p> <p>DIJAKI ODGOVARJAJO: Deželna zavest.</p> <p>DIJAKI ODGOVARJAJO: Kranjska, Štajerska, Koroška, Goriška.</p> <p>Učenci prisluhnejo razlagi.</p>
--	---

- **SKUPINSKO DELO**

1. FAZA

Učitelj predstavi vsebino skupinskega dela in sicer, da bodo dijaki spoznali čitalniško gibanje in njegov pomen za razvoj Slovencev kot naroda, seznanili se bodo z društvi in časopisjem, ki se je uveljavilo v 60.ih letih 19. stoletja, spoznali bodo vsebino Mariborskega programa, uspehom slovenskih politikov na volitvah leta 1867. Seznanili se bodo tudi s taborskim gibanjem in silnicami, ki so povzročile propad taborov. Pri delu si bodo pomagali z dodatnim gradivom (zgodovinski viri), ki bo dodano navodilom za delo v skupini. Napove tudi potek skupinskega dela, in sicer da bo dijake razdelil v 6 skupin (3-5 članov), znotraj katerih bodo ti sami določili funkcije posameznih članov skupine (najmanj 2 poročevalca, zapisnikar, vodja skupine). Pove jim tudi, da bodo imeli za skupinsko delo na voljo 10 minut.

2. FAZA

Učitelj razporedi razred v skupine in sočasno deli gradivo za delo.

3. FAZA

Učitelj kontrolira delo učencev, jim daje dodatna navodila in odgovarja na njihova morebitna vprašanja. Opozori jih tudi na razdelitev funkcij znotraj skupin. Hkrati pripravlja razred za frontalno poročanje (priprava grafoskopa, slikovnega gradiva).

- ČITALNICE

Katero dogajanje opisuje izraz „čitalniško gibanje“?

Kje je bila ustanovljena prva čitalnica?

Dijaki prisluhnejo navodilom za skupinsko delo in se pripravijo, da jih učitelj razdeli v skupine.

Dijaki sledijo navodilom in se porazdelijo v skupine kot jih je določil učitelj ter se pripravijo na skupinsko delo. Znotraj skupin si razdelijo funkcije (poročevalci, zapisnikar, vodja skupine).

Dijaki rešujejo naloge po skupinah in se pripravijo za poročanje v razredu.

Izraz »čitalniško gibanje« označuje dogajanje v čitalnicah, kulturnih in družabnih organizacijah.

Prva čitalnica je bila ustanovljena v Trstu, leta 1862.

<p>Kako so se imenovalе prireditve, ki so se odvijale znotraj čitalnic?</p> <p>Katere dele slovenskega prebivalstva so združevale čitalnice?</p> <p>Razmislite kakšno vlogo so imele čitalnice za razvoj slovenske narodne zavesti?</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>DRUŠTVA IN ČASOPISJE</u> <p>Navedite tri slovenske časnike, ki so začeli izhajati v 60ih letih 19. stoletja.</p> <p>Navedite dve slovenski društvi, ki sta bili ustanovljeni v 60ih letih 19. stoletja.</p> <p>Katera institucija je skrbela za izdajanje slovenskih poljudnih in znanstvenih knjig?</p> <p>Katera dva tabora sta se oblikovala med slovenskimi politiki in kateri so bili glavni predstavniki obeh?</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>MARIBORSKI PROGRAM</u> <p>Kdaj je nastal Mariborski program?</p> <p>Kateri tabor je bil njegov avtor?</p> <p>Katere so glavne zahteve avtorjev programa?</p> <p>V čem se ta program razlikuje od programa Zedinjene Slovenije (razlog zakaj so ga zavrnili mladoslovenci)?</p>	<p>Javne kulturne in zabavne prireditve, ki so se odvijale znotraj čitalnic so se imenovalе »besede«.</p> <p>V čitalnicah se je združevala predvsem »jara gospoda« - malomeščani, niso pa vključevale slovenskih kmetov.</p> <p>Čitalnice so s svojo dejavnostjo predvsem budile in krepile slovensko narodno zavest in uveljavile slovenščino kot pogovorni jezik slovenskih mest.</p> <p>Časopis »Slovenec« (konzervativni), časopis »Slovenski narod« (liberalni), politični časopis »Naprej« in satirični list »Pavliha«.</p> <p>»Dramsko« oziroma »dramatično društvo« in telovadno društvo »Južni sokol«.</p> <p>»Slovenska matica«, ustanovljena leta 1864.</p> <p>Izoblikuje se tabor »mladoslovencev« (Fran LEVSTIK) in tabor »staroslovencev« ali »prvakov« (Janez BLEIWEIS, Lovro TOMAN, Etbin Henrik COSTA in Andrej EINSPIELER).</p> <p>Mariborski program je nastal 25. septembra 1865 na posvetu štajerskih, kranjskih in koroških slovenskih politikov v Mariboru.</p> <p>»Staroslovenci«.</p> <p>Razširitev Kranjske z nekdanjim kranjskim ozemljem na Primorskem ter oblikovanje notranjeavstrijske skupine dežel.</p> <p>Program Zedinjene Slovenije je predvideval upravno ali politično združeno slovensko etnično ozemlje - torej združitev vseh Slovencev v eno politično tvorbo v kateri bi imeli Slovenci prevlado. V notranjeavstrijski skupini dežel pa bi bilo Slovencev le za 48% kar pomeni, da bi bili ponovno podrejeni. Tudi središče bi bilo izven slovenskega etničnega ozemlja.</p>
---	---

<p>• <u>VOLITVE 1867</u></p> <p>Na kakšen način so Slovenci pokazali svojo politično voljo?</p> <p>Kakšni so bili rezultati volitev leta 1867?</p> <p>Zakaj pravimo, da je takrat postal slovenski narod politično zrel?</p>	<p>Pokazali so jo z množično udeležbo na volitvah in z izvolitvijo slovenskih politikov.</p> <p>Slovenci so dobili večino v kranjskem deželnem zboru in povečali prisotnost tudi v drugih deželnih zborih.</p> <p>Zavedati se je začel, da se mora, če želi izboljšati svoj položaj proti avstrijskim politikom, boriti znotraj polja politike. Le z večjo prisotnostjo v deželnih zborih bodo izvoljene konkretne spremembe v korist slovenskega naroda.</p>
<p>• <u>TABORI</u></p> <p>Kako so se imenovala množična javna zborovanja pri nas med leti 1868 in 1871 in na čigave izkušnje so se naslonili organizatorji?</p> <p>Koliko je bilo vseh taborov in kateri je bil največji?</p> <p>Navedite temeljne zahteve taborskega gibanja.</p>	<p>Množična javna zborovanja Slovencev so se imenovala »tabori«, organizirali so jih mladoslovenci (ob podpori staroslovencev) po češkem vzoru.</p> <p>Vseh taborov je bilo skupno 18 (17 popolnoma slovenskih in 1 slovensko-hrvaški), največji se je odvijal v Vižmarjih pri Ljubljani.</p> <p><u>TEMELJNE ZAHTEVE:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zedinjena Slovenija, - pouk v slovenskem jeziku, - ustanovitev visoke šole v Ljubljani, - posamezne lokalne zahteve.
<p>Zakaj je bilo po vašem mnenju največ taborov na obrobju slovenskega etničnega prostora?</p> <p>• <u>KONEC TABORSKEGA GIBANJA</u></p> <p>Zakaj sodijo tabori med najpomembnejše dogodke v slovenski zgodovini?</p> <p>Na kakšne načine so skušali Nemci in njihovi privrženci onemogočiti tabore?</p> <p>Kaj vse je pripomoglo k zamrtju taborskega gibanja?</p>	<p>Tam je bil položaj Slovencev najslabši in narodna zavest najšibkejša, s tabori so jo skušali utrditi.</p> <p>Bili so izraz slovenske narodne samozavesti, narodne enotnosti. Udeleževali so se ga tako staroslovenci kot mlado slovenci, tako meščani kot kmetje.</p> <p>S prepovedjo organiziranja ali s prepovedjo obravnave posameznih točk, z organiziranjem protitaborov (nemških).</p> <p>Ravnanje nemških politikov in poglobljanje političnih razlik med samimi Slovenci.</p>

<p>Zakaj je po vašem mnenju vlada v začetku 70ih let 19. stol. prepovedala taborsko gibanje?</p> <p style="text-align: center;">4. FAZA</p> <p>Učitelj dijakom razdeli učno-delovne liste, ki naj jih ti rešujejo v času poročanja sošolcev.</p> <p>Učitelj napove vsebino dela 1. skupine, sledi poročanje.</p> <p>Učitelj povzame najpomembnejša dejstva v zvezi s čitalnicami ob hkratni slikovni demonstraciji (1. skupina: ČITALNIŠKO GIBANJE, Slovenska kronika, str. 79, 90).</p> <p>Učitelj napove vsebino dela 2. skupine, sledi poročanje.</p> <p>Učitelj povzame najpomembnejša dejstva v zvezi z vsebino dela 2. skupine ob hkratni slikovni demonstraciji (2. skupina: DRUŠTVA IN ČASOPISJE, Slovenska kronika, str. 62, 159).</p> <p>Učitelj napove vsebino dela 3. skupine, sledi poročanje.</p> <p>Učitelj povzame najpomembnejša dejstva v zvezi z vsebino dela 3. skupine ob hkratni slikovni demonstraciji (3. skupina: MARIBORSKI PROGRAM, Slovenska kronika, str. 91).</p> <p>Učitelj napove vsebino dela 4. skupine, sledi poročanje.</p>	<p>Bili so množični in vseljudski, postali so plebiscit slovenske narodne volje, zato so se nemške oblasti ustrašile, da bodo morale popustiti pritiskom tako kot so to morale storiti ob uvedbi dualizma.</p> <p>Prva skupina poroča o svojih dognanjih v zvezi s »čitalniškim gibanjem« na Slovenskem. Ostali dijaki rešujejo učno-delovni list.</p> <p>Druga skupina seznanjeni sošolce z društvi in časopisjem, ki se je uveljavilo v 60.ih letih 19. stoletja. Ostali dijaki rešujejo učno-delovni list.</p> <p>Tretja skupina predstavi sošolcem vsebino Mariborskega programa, ti medtem rešujejo učno-delovni list.</p> <p>Četrta skupina spregovori o volitvah leta 1867 in zakaj jih je vredno posebej omeniti. Sošolci rešujejo učno-delovni list.</p>
---	---

<p>Učitelj povzame najpomembnejša dejstva v zvezi z vsebino dela 4. skupine ob hkratni slikovni demonstraciji (4. skupina: VALENTIN ZARNIK, Granda, str. 82).</p> <p>Učitelj napove vsebino dela 5. skupine, sledi poročanje.</p> <p>Učitelj povzame najpomembnejša dejstva v zvezi z vsebino dela 5. skupine ob hkratni slikovni demonstraciji (5. skupina: TABORSKO GIBANJE, Slovenska kronika, str. 233).</p> <p>Učitelj napove vsebino dela 6. skupine, sledi poročanje.</p> <p>Učitelj povzame najpomembnejša dejstva v zvezi z vsebino dela 6. skupine ob hkratni slikovni demonstraciji (6. skupina: KONEC TABORSKEGA GIBANJA, Slovenska kronika).</p> <p style="text-align: center;">5. FAZA</p> <p>Zaključek učitelja in pohvala razreda za dobro delo in predstavitev.</p> <p style="text-align: center;">3. ZAKLJUČNI DEL (5 min)</p> <p style="text-align: center;">PONAVLJANJE</p> <p>Učitelj skupaj z učenci pregleda učno-delovni list in jim poda povzetek celotne snovi.</p> <p>Kot zaključek jim učitelj postavi vprašanje: »ZAKAJ STA TABORSKO IN ČITALNIŠKO GIBANJE TAKO POMEMBNA ZA SLOVENSKO ZGODOVINO?«</p>	<p>Peta skupina predstavi taborsko gibanje in pomen taborov za slovensko zgodovino. Ostali rešujejo učno-delovne liste.</p> <p>Šesta skupina seznanjena s sošolci z vzroki za propad taborskega gibanja in kdaj je do tega prišlo.</p> <p>Dijaki sodelujejo z učiteljem in dopisujejo učno-delovne liste ter postavljajo vprašanja.</p> <p>Učenci podajo svoja razmišljanja in mnenja o taborskem in čitalniškem gibanju ter pomenu obeh.</p>
--	---

PRILOGE

- Navodila za reševanje skupinskih nalog
- Rešen učno-delovni list

1. SKUPINA

S pomočjo besedila in učbenika na strani 79-83 odgovorite na vprašanja in se pripravite na poročanje pred razredom.

V skupini določite vsaj dva poročevalca, vodjo skupine in zapisovalca. Za reševanje nalog imate 10 minut časa.

VELIKO USPEHA IN RADOVEDNOSTI OB REŠEVANJU NALOG!

Celjski odvetnik dr. Josip Sernek je o čitalniški prireditvi zapisal v svojih Spominih: "... prva velika ljudska veselica na dan 2. avgusta 1862, ki jo je priredila čitalnica ... v Mariboru. Dvorana je bila natlačeno polna, večinoma od kmetiškega ljudstva ... Navzoči so bili vsi mariborski narodnjaki, dr. Toman in drugi voditelji s kranjskega ter takrat mlada medicinca Gustav in Benjamin Ipavec. Govorili so navdušeno, pelo se je krasno in vso dvorano je stresal nepopisljiv, viharen ter navdušen odmev. Bilo je, kakor da so se ljudje vzdramili iz globokega spanja; prevzela je ljudi narodna zavest ..."¹²

Slovenski politični razvoj je v šestdesetih letih dobil veliko spodbudo v čitalniškem gibanju. Kot tako označujemo dogajanje v čitalnicah, kulturnih in družabnih organizacijah, ki so z vzdrževanjem društvenih prostorov ter z javnimi kulturnimi in zabavnimi prireditvami, imenovanimi besede, širile družbeno vlogo slovenskega jezika. Prva čitalnica je bila ustanovljena 1862 v Trstu. Leta 1869 jih je bilo že 57 z okoli 4000 člani v vseh slovenskih mestih, trgih in tudi nekaterih večjih vaseh. Največja je bila ljubljanska in njene besede so bile deležne velike pozornosti.

VPRAŠANJA

- Katero dogajanje opisuje izraz „čitalniško gibanje“?
- Kje je bila ustanovljena prva čitalnica?
- Kako so se imenovale prireditve, ki so se odvijale znotraj čitalnic?
- Katere dele slovenskega prebivalstva so združevale čitalnice?
- Razmislite kakšno vlogo so imele čitalnice za razvoj slovenske narodne zavesti?

¹² GROBELNIK, I. (1992). ZGODOVINA 3. LJUBLJANA: DZS, str. 82.

2. SKUPINA

S pomočjo besedila in učbenika na straneh 79-83 odgovorite na vprašanja in se pripravite na poročanje pred razredom.

V skupini določite vsaj dva poročevalca, vodjo skupine in zapisovalca. Za reševanje nalog imate 10 minut časa.

VELIKO USPEHA IN RADOVEDNOSTI OB REŠEVANJU NALOG!

Središče kulturnega življenja je postala Ljubljana. Ustanovljena je bila SLOVENSKA MATICA (1864), založnica znanstvene in poljudne literature v slovenščini, DRAMSKO (dramatično) DRUŠTVO (1866), predhodnik narodnega gledališča, po češkem zgledu je bil leta 1863 ustanovljen JUŽNI SOKOL, telovadno društvo, ki je širilo narodno zavest tudi na podeželju, slovenske osnovne šole ...

Slovenski narodni buditelji so se delili na STAROSLOVENCE in MLADOSLOVENCE. Staroslovenci so bili iz vrst konzervativnih veljakov, najpomembnejši je bil »oče naroda« dr. J. Bleiweis. V Ljubljani sta med političnimi prvaki poleg Bleiweisa delovala še advokata Lovro Toman in Etbin Henrik Costa, v Celovcu pa Andrej Einspieler.

Andrej Einspieler je v Celovcu začel izdajati slovenski konservativni časopis SLOVENEK, v katerega so pisali tudi mladoslovenci. Najpomembnejši predstavnik mladoslovencev je bil Fran Levstik, ki je urejal politični časopis NAPREJ (izdajatelj graščak in pesnik Miroslav Vilhar), kasneje pa satirični list PAVLIHA, zagovarjal je zahtevo po Zedinjeni Sloveniji. Mladoslovenci so bili v glavnem iz vrst slovenskih liberalcev. Leta 1868 so v Mariboru začeli izdajati časopis SLOVENSKI NAROD, ki se je zavzemal za zedinjeno Slovenijo in reorganizacijo Avstro - Ogrske v zvezno državo. Postal je najpomembnejši slovenski liberalni časopis za obdobje Avstro - Ogrske.¹³

VPRAŠANJA

- Navedite tri slovenske časnike, ki so začeli izhajati v 60ih letih 19. stoletja.
- Navedite dve slovenski društvi, ki sta bili ustanovljeni v 60ih letih 19. stoletja.
- Katera institucija je skrbela za izdajanje slovenski poljudnih in znanstvenih knjig?
- Katera dva tabora sta se oblikovala med slovenskimi politikami in kateri so bili glavni predstavniki obeh?

¹³ PAVLIHA, B. (2001). ZGODOVINA NA MATURI 2002. MENGEŠ: ICO, str. 180-181.

3. SKUPINA

S pomočjo besedila in učbenika na straneh 79-83 odgovorite na vprašanja in se pripravite na poročanje pred razredom.

V skupini določite vsaj dva poročevalca, vodjo skupine in zapisovalca. Za reševanje nalog imate 10 minut časa.

VELIKO USPEHA IN RADOVEDNOSTI OB REŠEVANJU NALOG!

MARIBORSKI PROGRAM,

Program štajerskih, kranjskih in koroških slovenskih politikov, izoblikovan na posvetu v Mariboru 25. septembra 1865. Nanj so vplivale ideje Andreja Einspielerja in prevladovanje reformnih zamisli na podlagi zgodovinskih dežel v času Richarda Belcredija. Načrtovalci programa so se zavzeli za razširitev Kranjske z nekdanjimi kranjskim ozemljem na Primorskem ter za oblikovanje notranjeavstrijske skupine dežel. Za vsako deželo so predvideli deželni zbor in cesarsko-kraljevo namestništvo, za narodnostno mešane dežele še narodnostne kurije; za notranjeavstrijsko skupino dvorno pisarno, skupinski deželni zbor ter za obravnavanje narodnostnih zadev poseben skupinski narodni zbor za vsak narod.

Sedež skupnega zbora notranjeavstrijske skupine dežel bi bil v današnjem avstrijskem Gradcu. Ker bi bilo v novi skupnosti le 48% Slovencev so mladoslovenci ta program odklonili, namesto tega pa zagovarjali program Zedinjene Slovenije.¹⁴

VPRAŠANJA

- Kdaj je nastal Mariborski program?
- Kateri tabor je bil njegov avtor?
- Katere so glavne zahteve avtorjev programa?
- V čem se ta program razlikuje od programa Zedinjene Slovenije (razlog zakaj so ga zavrnili mladoslovenci)?

¹⁴ ILUSTRIRANA ZGODOVINA SLOvencev. (1999). LJUBLJANA: MLADINSKA KNJIGA, str. 245.

4. SKUPINA

S pomočjo besedila in učbenika na straneh 79-83 odgovorite na vprašanja in se pripravite na poročanje pred razredom.

V skupini določite vsaj dva poročevalca, vodjo skupine in zapisovalca. Za reševanje nalog imate 10 minut časa.

VELIKO USPEHA IN RADOVEDNOSTI OB REŠEVANJU NALOG!

S čitalnicami se je naglo širila narodna zavest. Slovensko narodno gibanje je postopoma zajelo vse Slovence. Prvi veliki politični uspeh slovenskega narodnega gibanja se je pokazal na deželnozborskih volitvah leta 1867. Takrat so Slovenci dobili večino v kranjskem deželnem zboru in povečali zastopstva v deželnih zborih Štajerske, Koroške, Goriške in Trsta. Dr. Valentin Zarnik je takrat upravičeno zapisal: »... zdaj šele smemo reči, da je slovenski narod v resnici na svetu, da živi, da se zrelo politično giblje in da nismo samo narodopisen pojem.« To voljo je nato slovenski narod manifestiral na ljudskih taborih.¹⁵

VPRAŠANJA

- Na kakšen način so Slovenci pokazali svojo politično voljo?
- Kakšni so bili rezultati volitev leta 1867?
- Zakaj pravimo, da je takrat postal slovenski narod politično zrel?

¹⁵ GROBELNIK, I. (1992). ZGODOVINA 3. LJUBLJANA: DZS, str. 83.

5. SKUPINA

S pomočjo besedila in učbenika na straneh 79-83 odgovorite na vprašanja in se pripravite na poročanje pred razredom.

V skupini določite vsaj dva poročevalca, vodjo skupine in zapisovalca. Za reševanje nalog imate 10 minut časa.

VELIKO USPEHA IN RADOVEDNOSTI OB REŠEVANJU NALOG!

Pod vplivom Frana Levstika se je nacionalni boj prenesel iz ozkega kroga čitalnic na velika zborovanja na prostem - na taborne, ki jih je omogočil nov zakon o društvih. Trajali so od leta 1868 do leta 1871, ko jih je oblast prepovedala. Prvi je bil v Ljutomeru, največji pa v Vižmarjih pri Ljubljani. Taborsko gibanje je zajelo vse slovenske dežele in je bilo zelo pomembno za buditev narodne zavesti zlasti na Koroškem, v nasprotju s čitalnicami pa je zajelo tudi preprosto ljudstvo. Gibanje so vodili mladoslovenci (po češkem vzoru), ker pa je postalo vseljudsko, so se mu pridružili tudi staroslovenci.

Na taborih so Slovenci zahtevali:

- združitev vseh Slovencev in nastanek Zedinjene Slovenije
- naj se poučuje v šolah v slovenskem jeziku.

Ob teh zahtevah se pojavi še zahteva po ustanovitvi visoke šole v Ljubljani, ob tem pa še številne lokalne zahteve, ki so bile odvisne od kraja izvedbe posameznega tabora. Med najboljšimi slovenskimi govorniki so bili Božidar Raič, Valentin Zarnik, Radoslav Razlag ...¹⁶

VPRAŠANJA

- Kako so se imenovala množična javna zborovanja pri nas med leti 1868 in 1871 in na čigave izkušnje so se naslonili organizatorji?
- Koliko je bilo vseh taborov in kateri je bil največji?
- Navedite temeljne zahteve taborskega gibanja!
- Zakaj je bilo po vašem mnenju največ taborov na obrobju slovenskega etničnega prostora?

¹⁶ PAVLIHA, B. (2001). ZGODOVINA NA MATURI 2002. MENGEŠ: ICO, str. 181.

6. SKUPINA

S pomočjo besedila in učbenika na straneh 79-83 odgovorite na vprašanja in se pripravite na poročanje pred razredom.

V skupini določite vsaj dva poročevalca, vodjo skupine in zapisovalca. Za reševanje nalog imate 10 minut časa.

VELIKO USPEHA IN RADOVEDNOSTI OB REŠEVANJU NALOG!

Tabori na Slovenskem, njihovo najbolj razširjeno geslo je bilo: »Ne dajmo se«. So bili izraz narodne samozavesti, narodne enotnosti, saj so se jih udeleževali vsi »prvaki« tako mladoslovenci kot tudi staroslovenci. Oboji so se izogibali vprašanjem, ki bi poglobljala razlike med obema strujama. Bili so izraz narodne in politične enotnosti ter preseganja družbenih in političnih razlik.

Tabore in njihove programe je bilo treba vnaprej prijaviti oblastem. Tako so te lahko prepovedale tabor v celoti ali le obravnavo posameznih točk. Njihovi nemški nasprotniki so se poskušali uveljaviti s protitabori (v Celju), vendar niso dosegli take množičnosti kot na slovenski strani.

Konzervativna vlada grofa Karla Hohenwarta je s poudarjanjem enotnosti med avstrijskimi narodi in z nekaterimi drugimi političnimi potezami tabore na Slovenskem 1871 zatrla. Zadnji je bil skoraj po natančno treh letih za prvim, 6. avgusta v Zgornjih Buhljah na Koroškem. Za prenehanje taborskega gibanja, ki je veliko prispevalo k utrditvi slovenske samozavesti, je bilo delno krivo tudi poglobljanje političnih razlik med Slovenci.¹⁷

VPRAŠANJA

- Zakaj sodijo tabori med najpomembnejše dogodke v slovenski zgodovini?
- Na kakšne načine so skušali Nemci in njihovi privrženci onemogočiti tabore?
- Kaj vse je pripomoglo k zamrtju taborskega gibanja?
- Zakaj je po vašem mnenju vlada v začetku 70ih let 19. stol. prepovedala taborsko gibanje?

¹⁷ GRANDA, S., ROZMAN, F. (1999). ZGODOVINA 3: UČBENIKA ZA TRETJI LETNIK GIMNAZIJE. LJUBLJANA: DZS, str. 82-83.

POLITIČNI RAZVOJ PRI SLOVENCIH, TABORSKO GIBANJE (UČBENIK STR. 79 - 83)

Življenje Slovencev v različnih zgodovinskih deželah je slabilo moč nastajajočega vseslovenskega narodnostnega gibanja. Najboljši položaj so imeli Slovenci na Kranjskem, ki je bila skoraj v celoti slovenska, LJUBLJANA pa je postala vseslovenska prestolnica.

Slovenski politiki so se takrat delili na dva tabora, in sicer:

- MLADOSLOVENCE (slovenski liberalci, zavzemajo se za zedinjeno Slovenijo, izdajajo časopise Naprej, Pavliha, Slovenski narod),
- STAROSLOVENCE (konzervativni veljaki, izdajajo časopis Slovenec).

Ustavna doba je omogočila slovencem organizirano delovanje, ki se je odražalo v nastanku ČITALNIC, znotraj katerih so prirejali kulturne in zabavne prireditve imenovane BESEDE. Čitalnice so budile in krepile slovensko samozavest in uveljavile slovenščino kot pogovorni jezik mestnih središč. Težava je bila le v te, da so izključevale SLOVENSKEGA KMETA.

V 2. pol. 60.ih let so bila na Slovenskem ustanovljena mnoga društva, med njimi SLOVENSKA MATICA (1864), DRAMSKO DRUŠTVO (1866) in po češkem vzoru telovadno društvo JUŽNI SOKOL.

Čitalnice, društva in časopisi so dvigovali narodno zavest slovenskega prebivalstva. Korak naprej je pomenila tudi uvedba dualizma leta 1867 in sprejetje decembrske ustave istega leta. Ustava je namreč vsebovala novi ZAKON O DRUŠTVIH in ta je omogočil tudi politična zborovanja. Tako so mladoslovenci po ČEŠKEM vzoru pričeli prirejati velika zborovanja na prostem imenovana TABORI. Med leti 1868 in 1871 se jih je zvrstilo kar 18, največji med njimi je potekal v VIŽMARJIH PRI LJUBLJANI. Udeležilo se ga je kar 30.000 ljudi.

Vir: CVIRN, J., HRIBERŠČEK-BALKOVEC, E., STUDEN A. (2000). NOVI VEK: ZGODOVINA ZA 7. RAZRED OSEMLETKE. LJUBLJANA: DZS, STR. 120.

Na taborih so Slovenci soglasno zahtevali:

- ZDRUŽENO SLOVENIJO,
- SLOVENSKI JEZIK V ŠOLAH IN URADIH,
- USTANOVITEV VISOKE ŠOLE V LJUBLJANI,
- SPLOŠNE GOSPODARSKE IN SOCIALNE ZAHTEVE,
- LOKALNE ZAHTEVE.

Zaradi množičnosti udeležbe so se Nemci taborov ustrašili in jih skušali na vsak način preprečiti, celo z izvajanjem nemških protitaborov. Končno je vlada grofa HOHENWARTA leta 1871 tabore na Slovenskem zatrla. Vzrok za hiter zaton le-teh je moč iskati tudi v vse večjih političnih razlikah med slovenskimi politikami.

TABORI SO BILI IZRAZ SLOVENSKE NARODNE IN POLITIČNE ENOTNOSTI TER PRESEGANJA DRUŽBENIH IN SOCIALNIH RAZLIK.

FILOZOFSKA FAKULTETA
Oddelek za zgodovino
Didaktika zgodovine

**UČNA PRIPRAVA:
SLOVENCİ PO KAPITULACIJI ITALIJE**

DATUM: 6. 4. 2004

IME IN PRIIMEK: PETRA KRČ

OSNOVNI PODATKI:

Šola: **Gimnazija Šentvid**

Razred: **4. e**

Datum: **6. 4. 2004**

Predmet: **Zgodovina**

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI:

Učna tema: **Slovenci med 2. svetovno vojno**

Učna enota: **Slovenci po kapitulaciji Italije**

Učne oblike:

- **kombinacija učnih oblik (frontalna in individualna učna oblika)**

Učne metode:

- **metoda razlage**
- **metoda razgovora**
- **metoda grafičnih izdelkov (skrivanka)**
- **metoda dela z besedilom**
- **metoda dela s slikovnim gradivom**
- **metoda slikovne demonstracije**

Učna sredstva:

- učila: **učni - delovni listi, slikovno gradivo na prosojnicah**

- učni pripomočki: **grafoskop, tabla**

Didaktične etape učnega procesa:

- **uvajanje,**
- **obravnavanje nove učne snovi,**
- **ponavljanje**

Didaktična načela: **nazornost, postopnost, sistematičnost, individualizacija, vzgojnost, aktivnost**

Korelacije: **geografija, fakultativna italijanščina, etika**

Novi pojmi: **Domobranstvo, Narodni odbor**

Literatura:

- Dolenc, E.; Gabrič, A. (2002). **Zgodovina 4: učbenik za 4. letnik gimnazije**. Ljubljana: DZS
- Eiletz, M. (2000). **Moje domobranstvo in pregnanstvo**. Celje: Mohorjeva družba
- Ilustrirana zgodovina Slovencev. (1999). Ljubljana: Mladinska knjiga
- Košak, M. (2002). **Atlas za spoznavanje družbe**. Ljubljana: DZS
- Pavliha, B. (2001). **Zgodovina na maturi 2002**. Mengeš: ICO
- Repe, B. (1997). **Naša doba: oris zgodovine 20. stoletja: učbenik za 4. razred gimnazije**. Ljubljana: DZS
- Repe, B. (1998). **Sodobna zgodovina: zgodovina za 4. letnik gimnazij**. Ljubljana: Modrijan
- Tolstoj, N. (1991). **Trilogija o poboju vojnih beguncev iz leta 1945**. Maribor: GZP Mariborski tisk
- Weber, T. (1994). **Šolski zgodovinski atlas**. Ljubljana: DZS
- Weber, T.; Novak, D. (1996). **20. stoletje v zgodovinskih virih, besedi in slikah**. Ljubljana: DZS

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Glavni ali kompleksni:

Učenci spoznajo in ugotovijo razmere v slovenskem prostoru po kapitulaciji Italije, slovensko domobranstvo in nastanek ter delovanje Narodnega odbora.

Delni ali precizni:

1. Učenci spoznajo in ugotovijo, kakšne so bile razmere na slovenskem ozemlju po kapitulaciji Italije.
2. Učenci spoznajo in ugotovijo s pomočjo besedila in slikovnega gradiva nastanek slovenskega domobranstava, njegovo delovanje in dokončni poraz ob koncu vojne.
3. Učenci spoznajo in ugotovijo, zakaj je prišlo do nastanka Narodnega odbora, kako je deloval in zakaj ni dosegel svojih ciljev.

Potek vzgojno-izobraževalne ure

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	UČENEC	OBLIKE METODE UČNA SREDSTVA
<p>UVODNI DEL</p> <p>PONOVITEV SNOVI (5 minut)</p>	<p>Pozdravim učence in se predstavim. Začnem razgovor. Kateri datum je danes?</p> <p>Ali vas ta datum na kaj spomni, npr. na kakšen dogodek 2. svetovne vojne?</p> <p>Res je, sile osi so napadle Kraljevino Jugoslavijo, govorimo o t.i. Aprilski vojni. Pokažem sliko Beograda po nemškem bombardiranju. Kaj pomeni ta vojna za takratno slovensko ozemlje?</p> <p>Katere okupacijske sile so si torej razdelile slovensko ozemlje?</p> <p>Kateri del Slovenije pa je pripadel italijanskemu okupatorju? Pokažem prosojnico razkosanega slovenskega ozemlja.</p> <p>Ljubljana je torej tudi spadala pod to okupacijsko cono. Pokažem sliko prihoda Italijanov v Ljubljano in postavljanje žične ograje okrog Ljubljane. Kako se je takrat imenovalo to ozemlje?</p> <p>Kako dolgo pa je ostala ta pokrajina pod italijansko nadoblastjo?</p>	<p>6. 4. 2004.</p> <p>6. 4. 1941 je prišlo do napada na Jugoslavijo.</p> <p>Razkosanje slovenskega ozemlja med različne okupatorje.</p> <p>Nemci, Italijani in Madžari.</p> <p>Južni del Slovenije: Dolenjska in Notranjska z Ljubljano.</p> <p>Ljubljanska pokrajina.</p> <p>Do kapitulacije Italije.</p>	<p>UČNE OBLIKE: FRONTALNA METODE: RAZGOVOR, RAZLAGA, SLIKOVNA DEMONSTRACIJA UČNA SREDSTVA: GRAFOSKOP TABLA, PROSOJNICE</p> <p>SLIKA: Beograd po nemškem bombardiranju (Sodobna zgodovina, str. 131)</p> <p>SLIKA: Razkosanje Slovenije (Ilustrirana zgodovina Slovencev, str. 344)</p> <p>SLIKI: Prihod Italijanov v Ljubljano; postavljanje žične ograje (Sodobna zgodovina, str. 149, 157)</p>

	<p>Res je. In kdaj je kapitulirala Italija?</p> <p>Tako je. Čeprav so ameriške enote prišle v Rim šele 4. 6. naslednje leto. Pokažem sliko zavezniške parade v Rimu.</p> <p>Kaj se je dogajalo s Slovenci po tem datumu, torej po kapitulaciji Italije, pa bomo govorili danes.</p>	8. 9. 1943.	<p>SLIKA: Zavezniška parada v Rimu (Sodobna zgodovina, str.138)</p>
<p>GLAVNI DEL</p> <p>1. RAZMERE OB KAPITULACIJI ITALIJE. (10 minut)</p>	<p>Učenci si razdelijo delovne liste.</p> <p>Začnemo z obravnavo 1. točke, torej razmere ob kapitulaciji Italije.</p> <p>Kaj se je zgodilo z ozemljem, ki je spadalo v italijansko okupacijsko cono, ko so Italijani izgubili oblast nad njim?</p> <p>To drži le delno, saj so si poleg partizanov to ozemlje hoteli pridobiti tudi Nemci. Kaj so torej dosegli partizani, kaj so pobrali odhajajočim italijanskim vojakom?</p> <p>Tako je. Napišite to pod prvo točko na vaših listih.</p> <p>Kot vidite v naslednji točki, so tudi razoroževali postojanke MVAC. Kaj pa je to?</p> <p>Res je. To napišite v oklepaje. Kratice pa pridejo od italijanskega izraza Milizia volontaria anticomunista. Te oddelke imenujemo tudi vaške straže. Pokažem sliko vaških straž. Pod čigavim okriljem pa so delovale, to nam pove že njihovo italijansko ime.</p>	<p>To ozemlje je bilo spet slovensko.</p> <p>Orožje.</p> <p>Napišejo: Italijani partizanom izročijo orožje.</p> <p>Prostovoljna protikomunistična milica.</p> <p>Učenci napišejo.</p> <p>Pod italijanskim.</p>	<p>UČNA OBLIKA: FRONTALNA</p> <p>METODA: RAZGOVOR, RAZLAGA, SLIKOVNA DEMONSTRACIJA</p> <p>UČNA SREDSTVA: GRAFOSKOP TABLA, PROSOJNICE, UČNI - DELOVNI LISTI</p> <p>SLIKA: Enote vaških straž (Sodobna zgodovina, str. 159)</p>

	<p>Po kapitulaciji Italije so partizani s temi oddelki obračunali pri Turjaku (pokažem Turjak na zemljevidu), porazili pa so tudi četnike, in sicer pri Grčaricah na Dolenjskem. Kdo pa so bili četniki?</p> <p>Res je, vendar je tudi ta vojska odkrito sodelovala z okupatorjem. Pod tretjo točko vidite, da so partizani preprečili prodiranje sil na osvobojeno. Katero prodiranje?</p> <p>Tako je. Napišite to na črto. Torej na nastalo obsežno osvobojeno ozemlje. Na Primorskem je bila celo vzpostavljena slovenska oblast, t. i. Narodnoosvobodilni svet. Partizanom pa ni uspelo osvoboditi enega pomembnega primorskega mesta? Katerega?</p> <p>Tako je, napišite to na črto. Sedaj pa si pogledjmo, kaj so dobili Nemci: sprva samo Ljubljano in glavna naselja ob železnicah, v drugi polovici septembra pa so organizirali močno dvomesečno ofenzivo in osvojili večje kraje. Katere? Pokažem zemljevid na prosojnici.</p> <p>Napišite te kraje v oklepaje. Nemci so tudi ustanovili vojno operativno cono Jadransko primorje. Napišite to na črto. In kaj je ta cona vse zajemala?</p> <p>V Ljubljani pa je bil za predsednika pokrajinske uprave postavljen general</p>	<p>Jugoslovanska vojska.</p> <p>Nemško prodiranje. Učenci napišejo.</p> <p>Gorice.</p> <p>Učenci napišejo.</p> <p>Novo mesto, Kočevje, Ajdovščina, Kobarid.</p> <p>Učenci napišejo.</p> <p>Furlanijo, Gorico, Istro, Reko, Kvarner in Ljubljano.</p>	<p>SLIKA: Zemljevid Kraškega sveta (Atlas za spoznavanje družbe, str. 36)</p> <p>SLIKA: Osvobojeno ozemlje (Sodobna zgodovina, str. 162)</p> <p>SLIKA: Leon Rupnik (Sodobna zgodovina, str. 166)</p>
--	--	--	--

<p>2. SLOVENSKO DOMOBRANSTVO (15 minut)</p>	<p>bivše jugoslovanske vojske Leon Rupnik. Pokažem njegovo sliko na prosojnici. Ste že slišali zanj?</p> <p>Kdo pa so bili domobranci?</p> <p>Domobranci so se povezali z okupatorjem za boj proti revolucionarjem/partizanom/komunistom.</p> <p>Sedaj boste prebrali vsak zase odlomek iz spominov Marijana Eiletza: Moje domobranstvo in pregnanstvo in razmislite, zakaj so se zavedni Slovenci odločali za sodelovanje z okupatorjem.</p> <p>Zakaj sta se fanta v tem odlomku odločila za sodelovanje z okupatorjem?</p> <p>Ali rade volje prisežeta okupatorju?</p> <p>Kako pa se izogneta prisegi?</p> <p>Kaj so še ostali vzroki za vstop v domobranske vrste?</p> <p>Slovenski domobranci so bili najprej prisotni v Ljubljanski pokrajini, potem pa tudi na Gorenjskem in Primorskem. Na Gorenjskem se ti oddelki imenujejo Gorenjska samozaščita. Napišite na črto. Na Primorskem pa so se ti</p>	<p>Bil je ustanovitelj domobranstva.</p> <p>Vojaki, ki so se povezali z Nemci.</p> <p>Učenci preberejo in razmislijo.</p> <p>Nasprotovanje komunizmu, zvesta hočeta biti lastnim načelom ...</p> <p>Ne.</p> <p>Iztegneta roko in naredita pest, ne ponavljata besed prisege.</p> <p>Nasilje partizanov, sodelovanje z Nemci kot nujno zlo ...</p> <p>Učenci napišejo.</p>	<p>UČNA OBLIKA: INDIVIDUALNA METODE: DELO Z BESEDILOM UČNA SREDSTVA: UČNI - DELOVNI LISTI</p> <p>UČNA OBLIKA: FRONTALNA METODE: RAZGOVOR, RAZLAGA UČNA SREDSTVA: UČNI - DELOVNI LISTI</p>
--	---	---	---

	<p>oddelki imenovali Slovenski narodni varnostni zbor. Napišite. Kakšne so bile sedaj naloge domobrancev?</p> <p>Kdo pa poleg domobrancev ponovno začne delovati?</p> <p>Tako je. Vodi jih Janez Marn - Črtomir Mrak, partizanski ubežnik, ki je po svoji usmeritvi bil krščanski socialist.</p> <p>Na Štajerskem pa je vodil četnike - kdo?</p> <p>Po koncu vojne so se prvi umaknili v Furlanijo, drugi pa na Koroško, kjer so se predali Britancem.</p> <p>Sedaj si vsak sam pogleda spodnjo sliko na listu in odgovori na vprašanja vse do 3. naslova na drugi strani.</p> <p>Kaj prikazuje slika?</p> <p>Kdo so ti ljudje na sliki?</p> <p>In kdaj se je zgodila ta prisega?</p> <p>Zakaj ravno takrat? Pokažem Hitlerjevo sliko.</p> <p>Kdaj pa je bila druga prisega?</p>	<p>Učenci napišejo.</p> <p>Varujejo prometne objekte, lovijo aktiviste OF, izvajajo policijske naloge in tudi ofenzivne: ustanovljeni štirje elitni bataljoni.</p> <p>Četniki.</p> <p>Jože Melaher - Zmagoslav.</p> <p>Učenci rešujejo delovne liste.</p> <p>Domobransko prisego.</p> <p>Rupnik, Rösener.</p> <p>20. 4. 1944.</p> <p>To je Hitlerjev rojstni datum.</p> <p>30. 1. 1945.</p>	<p>UČNA OBLIKA: INDIVIDUALNA METODE: DELO S SLIKOVNIM GRADIVOM, DELO Z BESEDILOM, REŠEVANJE PROBLEMOV UČNA SREDSTVA: UČNI - DELOVNI LISTI</p> <p>UČNA OBLIKA: FRONTALNA METODE: RAZGOVOR, RAZLAGA, SLIKOVNA DEMONSTRACIJA: SLIKA: Naslovnica knjige Moj boj (20. stol. v zgod. virih, besedi in slikah, str. 26) UČNA SREDSTVA: UČNI - DELOVNI LISTI, PROSOJNICA, GRAFOSKOP, TABLA</p>
--	--	---	--

<p>3. NARODNI ODBOR (10 minut)</p>	<p>Kaj pa ponazarja ta datum?</p> <p>Prebrali ste prisego domobrancev. Ali je jasno, da gre v tej prisegi za kolaboracijo?</p> <p>Kateri so tisti izrazi, ki to potrjujejo?</p> <p>Kaj pa so si zahodni zavezniki mislili o domobrancih?</p> <p>Zakaj?</p> <p>Kaj pa naši politiki v izgnanstvu?</p> <p>Naši politiki (Alojzij Kuhar, Izidor Cankar, France Snoj) so razglasili OF za narodno gibanje, ki je sicer pod vplivom komunistov, vendar se ji morajo domobranci pridružiti, če hočejo služiti domovini.</p> <p>Protirevolucionarji decembra 1944 ustanovijo svoj organ Narodni odbor, ki je bil protinemški in je zahteval podobno kot londonske točke iz leta 1941. Kaj pravijo te točke?</p>	<p>Obletnico nacističnega prevzema oblasti v Nemčiji.</p> <p>Ja.</p> <p>Skupen boj z nemško oboroženo silo, poveljstvo velike Nemčije, SS čete.</p> <p>Da so kvislinške enote.</p> <p>Ker so bili partizani že priznani kot del protifašistične koalicije.</p> <p>Niso priznavali domobrancev za narodno gibanje.</p> <p>Obnovitev Jugoslavije s kraljem in obstoječo vlado; preureditev v demokratično in federalno državo;</p>	<p>UČNA OBLIKA: FRONTALNA METODE: RAZGOVOR, RAZLAGA UČNA SREDSTVA: UČNI - DELOVNI LISTI</p>
------------------------------------	--	--	---

	<p>Zahtevali so torej vse to, niso pa več priznavali londonske vlade, ker je sklenila sodelovanje s Titom; poleg tega so za slovensko vojsko razglasili - koga?</p> <p>Kaj je pravzaprav hotel doseči Narodni odbor?</p> <p>Zato so ustanovili tudi slovenski parlament. Kje in kdaj?</p> <p>Takrat so tudi oklicali Narodno državo Slovenijo v okviru Kraljevine Jugoslavije. Kaj pa so bile naloge Narodnega odbora?</p> <p>Se je kaj od tega uresničilo?</p> <p>Kaj se je na koncu zgodilo z domobranci?</p> <p>Izvensodni poboji so terjali 12 tisoč žrtev. Največ v Kočevskem Rogu in Teharjah pri Celju?</p> <p>Ali so bili izvensodni poboji tik po vojni vrnjenih domobrancev upravičeni?</p>	<p>Slovenija enokopraven del Jugoslavije; slovenske osvobodilne organizacije naj se priključijo četnikom.</p> <p>Domobranci.</p> <p>Prevzeti oblast in to preprečiti komunistom.</p> <p>V sokolski telovadnici v Ljubljani, 4. 5. 1945.</p> <p>Zaustaviti prodor Jugoslovanske armade, prepričati mednarodno javnost, da domobranci niso kvislinške enote in doseči, da zahodni zavezniki zasedejo Slovenijo.</p> <p>Ne.</p> <p>Pobili so jih.</p> <p>Učenci podajo svoja mnenja.</p>	
--	---	---	--

<p>ZAKLJUČNI DEL</p> <p>PONOVITEV S POMOČJO SKRIVANKE (5 minut)</p>	<p>Učenci si razdelijo skrivanko, medtem že povem navodila za reševanje.</p> <p>Zakaj lahko govorimo o državljanski vojni?</p>	<p>Učenci rešujejo skrivanko, dokler ne ugotovijo gesla: DRŽAVLJANSKA VOJNA.</p> <p>Ker so se med sabo spopadali državljani istega naroda zaradi različnih ideoloških usmeritev.</p>	<p>UČNE OBLIKE: FRONTALNA, INDIVIDUALNA</p> <p>METODE: RAZGOVOR, RAZLAGA, GRAFIČNI IZDELKI</p> <p>UČNA SREDSTVA: SKRIVANKA</p>
---	--	--	--

SLOVENCİ PO KAPITULACIJI ITALIJE

1. RAZMERE OB KAPITULACIJI ITALIJE

a) Partizani ob kapitulaciji Italije dosežejo naslednje:

- _____
- razoroževanje postojank MVAC (_____) - VAŠKE STRAŽE poražene pri TURJAKU, ČETNIKI pa pri GRČARICAH na Dolenjskem,
- preprečijo prodiranje _____ sil na osvobojena ozemlja - nastane obsežno OSVOBOJENO OZEMLJE,
- PRIMORSKA - vzpostavitev slovenske oblasti (Narodnoosvobodilni svet za primorsko Slovenijo) - ne uspe pa jim osvoboditi _____.

b) Nemci osvojijo:

- najprej samo Ljubljano in glavna naselja ob železnicah, močna nemška OFENZIVA v drugi polovici septembra zajame celotno območje nekdanje Ljubljanske pokrajine in zahodne Gorenjske - Nemci osvojijo večje kraje s postojankami (_____).
 - V tej ofenzivi na nemški strani že sodelujejo DOMOBRANCI.
- Nemci ustanovili vojno operativno cono _____, sestavljeno iz šestih pokrajin (Furlanija, Gorica, Istra, Reka, Kvarner in Ljubljana - tu je predsednik pokrajinske uprave general bivše jugoslovanske vojske LEON RUPNIK - on je bil tudi ustanovitelj domobranstva!

2. SLOVENSKO DOMOBRANSTVO

Preberi spodnje besedilo, ki je vzeto iz spominov **Marijana Eiletza: Moje domobranstvo in pregnanstvo**, ter skušaj ugotoviti, kakšni so lahko bili vzroki zavednih Slovencev za sodelovanje z okupatorjem. Spodnji odlomek se dogaja dva dni pred drugo domobrantsko prisego, ki je bila 30. 1. 1945. Avtor s prijateljem Marjanom Snojem razpravlja o upravičenosti vstopa med domobrante.

"Marjan je delal v domobrantskem štabu, kar je prebolel hudo poškodbo, ko ga je kolega po nesreči prestrelil z brzostrelko skozi pljuča. Zaradi te nesreče tudi ni sodeloval pri prvi domobrantski prisegi in je bil določen, prav tako kot jaz, da priseže v drugem roku. Kaj je pomenilo, da je pisma od svojega očeta dobival iz partizanskega ozemlja naravnost na svojo mizo v domobrantskem štabu, ne da bi vedel ali sploh sumil, kdo mu jih pušča. To je bila zanj in tudi zame kar smešna uganka. Marjan tega seveda ni nikomur naznanil.

»Piše mi zaradi prisege. Roti me za božjo voljo, naj ne prisežem.« Marjan je bil razdvojen, skoraj prestrašen. O tej težavi se je gotovo pogovoril s svojo materjo in s stricem vikarjem, hotel pa se je pogovoriti še z menoj, saj je vedel, da tudi mene mučijo podobni dvomi. Vezalo naju je precej tesno prijateljstvo in skupaj sva doživela in prestala ognjeni krst v bojih okrog Turjaka in Želimej. Oba sva tudi prisegla pri Slovenski legiji in bila istega mnenja o političnih in ideoloških rečeh. Bila sva begunca iz Štajerske in odločno protinemško usmerjena. Imela sva iste poglede na zvestobo in poštenost, oba sva slutila, morda on še bolj kot jaz, kam nas žene usoda. Sočustvoval sem z njegovo mamo, ko je morala prenašati zaničevalne poglede in marsikateri očitek, kar se je njen mož pridružil Šubašičevi, torej Titovi vladi. Takrat so rekli: »Snoj je naiven, nasedel je komunistom.« Verjetno je Snój (kakor skoraj vsi naši politiki v Londonu, tudi Krek) takrat spoznal, da je usoda demokratične kraljeve vlade izigrana, in je pod zavezniškim pritiskom videl edino možnost rešitve v tem, da se vključi v koalicijo s komunisti. Razdvojeni Marjan se mi je v resnici zasmilil. Iskala sva rešitve, ki ni bila lahka. On bi lahko tedaj poslušal očeta in morda celo zapustil domobranstvo, vendar tega ni hotel storiti. Bil je zvest svojim načelom in tudi očetu ni dajal prav, da se je spustil v avanturo s komunisti. Nazadnje sva se domenila, da bova sicer šla na stadion, kjer bo potekala slovesnost prisege, a ne bova prisegla. Ne bova izgovarjala besedila prisege niti se ne bova v srcu zavezala zanjo. Malo bolj umirjeno sva se poslovila in Marjan je odšel v temo.

Naslednje jutro, bil je torek 30. januarja, smo vstali okrog petih. Tisti dan je bil eden najbolj mrzlih v tistih letih, dejali so, da termometer kaže 30 stopinj pod ničlo. Ko smo prišli na stadion, so nas razporedili okrog in okrog, v vrsto po eden. Morali smo čakati več kot eno uro v tistem peklenskem mrazu. Na drugi strani je stala domobrantska častna četa, ki je prav gotovo najbolj trpela, ker niso nosili plaščev. Na lepem nekdo od njih omedli in pade na obraz, takoj za njim še drugi. Vojaška godba je nekajkrat skušala zaigrati koračnico, vendar jim zaradi mraza ni uspelo spraviti zvokov iz pihal. Nato so tolkli samo bobni. Po mikrofonu so nam ukazali, naj dvignemo roke in dva prsta in ponavljamo naglas besede za govorcem. Dvignil sem roko, a prste sem skrčil v pest in nisem izgovoril niti besede.

Molče smo se vračali v mesto. Na Kongresnem trgu smo strumno korakali mimo tribune, kjer so nas pozdravljali naši vojaški veljaki, tudi Rupnik, pa škof Rožman in seveda general Rösener. Ko smo se vrnili v grajsko vojašnico, se nikomur ni ljubilo govoriti, pa tudi kasneje o prisegi ni nihče spregovoril.

a) Vzroki za vstop v domobranske vrste:

- nasilje partizanov,
- prtikomunistično čutenje,
- sodelovanje z Nemci kot nujno zlo,
- _____.

b) Slovensko domobranstvo ustanovljeno konec septembra 1943 kot POMOŽNA POLICIJSKA SILA ZA BOJE IN VAROVANJE V LJUBLJANSKI POKRAJINI (pod nemškim poveljstvom!)

GORENJSKA:

PRIMORSKA:

c) Naloge domobrancev:

- varovanje prometnih objektov,
- lov na aktiviste OF,
- policijske naloge po vaseh,
- Ljubljana: posebna domobranska politična policija,
- tudi OFENZIVNE NALOGE: štirje elitni bataljoni.

č) Poleg domobrancev znova delujejo ČETNIŠKI ODREDI:

⇒ pod vodstvom partizanskega ubežnika JANEZA MARNA - ČRTOMIRA MRAKA (jih je okoli 250 - po koncu vojne se umaknejo v Furlanijo in predajo Britancem)

⇒ na Štajerskem pa pod vodstvom JOŽETA MELAHERJA - ZMAGOSLAVA (tudi teh je okoli 250 - po koncu vojne se umaknejo na Koroško)

d) Oglej si spodnjo sliko in skušaj ugotoviti, kaj prikazuje in kdo so osebe na sliki.

Vir: Ilustrirana zgodovina Slovencev, str. 359.

e) Število domobrancev naraste na 13 tisoč. Slovesno so prisegli na ljubljanskem stadionu, in sicer dvakrat: 20. 4. 1944 in 30. 1. 1945. Zakaj sta bila izbrana ravno ta dva datuma?

f) V prisegi so domobranci obljubili, da bodo »v skupnem boju z nemško oboroženo silo, stoječo pod poveljstvom velike Nemčije, s SS četami in policijo proti banditom in komunizmu kakor tudi njegovim zaveznikom svoje dolžnosti vestno izpolnjevali za svojo slovensko domovino kot del svobodne Evrope.«

g) Ali je v prisegi jasno pokazano, da gre v tem sodelovanju za kolaboracionistično dejanje? S čim lahko utemeljiš svoj odgovor?

h) Premisli: Ali so zahodni zavezniki šteli domobranstvo za kolaboracijo s silami osi? Zakaj meniš tako? Kaj pa slov. politiki v izgnanstvu?

3. NARODNI ODBOR

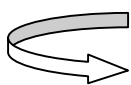
Slovenska zaveza (skupna politična organizacija protirevolucionarjev) - po kapitulaciji Italije zamre

decembra 1944 spet ustanovljen podoben organ - NARODNI ODBOR

PROTINEMŠKI PROGRAM, podoben londonskim točkam iz leta 1941 - ne priznava pa več begunske vlade v Londonu, ki je pod pritiskom zaveznikov sklenila sodelovanje s Titom - za slov. vojsko razglasili domobrance in četnike.

Odbor se pripravlja na prevzem oblasti (preprečiti partizanom, da bi ti prevzeli oblast):

4. 5. 1945 v sokolski telovadnici v Ljubljani zbrali t. i. SLOVENSKI PARLAMENT

ta je oklical Narodno državo Slovenijo v okviru Kraljevine Jugoslavije

narodni odbor izsilil Rupnikov odstop in od umikajočih se Nemcev sprejel oblast → **NALOGE:**

- zaustaviti prodor Jugoslovanske armade
- prepričati mednarodno javnost, da domobranci niso kvislinska enota
- doseči, da zahodni zavezniki zasedejo Slovenijo

skupaj z Nemci so se prebili na Koroško in se 12. 5. predali Britancem (taborišča na Vetrinjskem polju) → računali so, da se bodo z britanskimi enotami vrnili in prevzeli oblast → to se ni zgodilo → **POBOJI** domobrancev

Kočevski rog

Teharje pri Celju

ubitih okoli 12 tisoč ljudi

REŠITVE:

1. a) Partizani ob kapitulaciji Italije dosežejo naslednje:

- ITALIJANI JIM IZROČIJO OROŽJE
- razoroževanje postojank MVAC (PROSTOVOLJNA PROTIKOMUNISTIČNA MILICA - VAŠKE STRAŽE poražene pri TURJAKU, ČETNIKI pa pri GRČARICAH na Dolenjskem,
- preprečijo prodiranje NEMŠKIH sil na osvobojena ozemlja - nastane obsežno OSVOBOJENO OZEMLJE,
- PRIMORSKA - vzpostavitev slovenske oblasti (Narodnoosvobodilni svet za primorsko Slovenijo) - ne uspe pa jim osvoboditi GORICE.

b) Nemci osvojijo:

- nekdanje Ljubljanske pokrajine in zahodne Gorenjske - Nemci osvojijo večje kraje s postojankami (NOVO MESTO, KOČEVJE, AJDOVŠČINA, KOBARID).

Nemci ustanovili vojno operativno cono JADRANSKO MORJE

2. a) Vzroki za vstop v domobranske vrste:

- nasilje partizanov,
- protikomunistično čutenje,
- sodelovanje z Nemci kot nujno zlo,
- BITI ZVEST SVOJIM NAČELOM.

b)

GORENJSKA: GORENJSKA SAMOZAŠČITA

PRIMORSKA: SLOVENSKI NARODNI VARNOSTNI ZBOR

d) Oglej si spodnjo sliko in skušaj ugotoviti, kaj prikazuje in kdo so osebe na sliki?

DOMOBRANSKA PRISEGA, na sliki: Rupnik, Rösener

e) HITLERJEV ROJSTNI DAN, NACISTIČNI PREVZEM OBLASTI V NEMČIJI

g) Ali je v prisegi jasno pokazano, da gre v tem sodelovanju za kolaboracionistično dejanje? S čim lahko utemeljiš svoj odgovor?

DA. UPORABA IZRAZOV: BOJ Z NEMŠKO SILO, POVELJSTVO VELIKE NEMČIJE, SS ODDELKI.

h) Premisli: Ali so zahodni zavezniki šteli domobranstvo za kolaboracijo s silami osi?

Zakaj meniš tako? Kaj pa slov. politiki v izgnanstvu?

DA. KER SO PRIZNAVALI PARTIZANE KOT DEL PROTIFAŠISTIČNE KOALICIJE. SLOV. POLITIKI SO SKUŠALI ODVRNITI DOMOBRANCE OD SODELOVANJA Z OKUPATORJEM.

Avtorice prispevkov:

Brglez Nežka

Ilc Mojca

Krč Petra

Mavrič Irena

Meglič Katja

Romih Tina

Slabe Petra

Slabe Sonja

Trškan Danijela

**Naslov: Prispevki k didaktiki zgodovine,
Letnik II, št. 3**

Urednica: Danijela Trškan

Oblikovalka: Danijela Trškan

Razmnožila: Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Copyright © Oddelek za zgodovino (za potrebe predmeta Didaktika
zgodovine)

Ljubljana

2004

Prispevki k didaktiki
zgodovine

Študentje
4. letnika
zgodovine
pedagoške smeri

